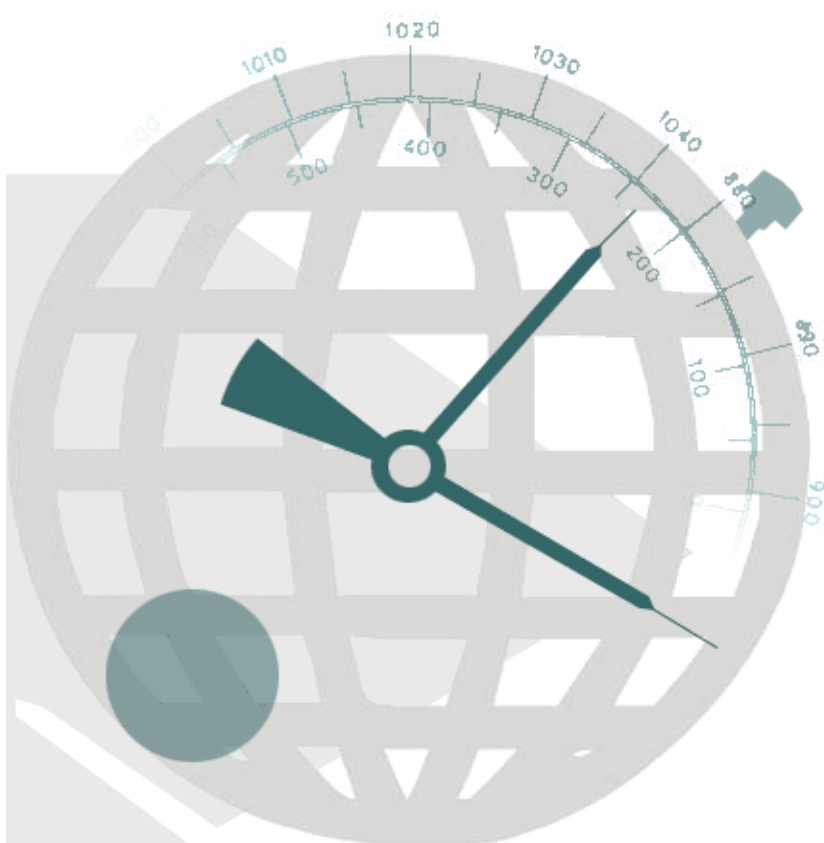

Baròmetre 13

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Gener - Març 2007
UNITAT D'ALERTA

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (militarització i desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Patricia García Amado (crisis humanitàries), Marta Mendiola Gonzalo (drets humans), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell García (conflictes armats), María Villellas Ariño (gènere i construcció de pau) y Ana Villellas Ariño (tensions y conflictes armats).

Glossari	4	Amèrica i Carib	61
00 Introducció	7	Àsia i Pacífic	61
01 Conflictes armats	11	Europa i Àsia Central	62
1.1 Evolució dels conflictes armats	11	Orient Mitjà	63
Àfrica	11	5.2. L'acció humanitària durant el trimestre	64
a) Àfrica Occidental	12	a) Estratègia de l'ACNUR per a persones desplaçades internes	64
b) Banya d'Àfrica	12	b) La resposta dels donants durant el trimestre	65
c) Grans Llacs i Àfrica Central	13	06 Desarmament	67
d) Magrib i Nord d'Àfrica	15	6.1. Proliferació d'armament lleuger	67
Amèrica	15	a) Nacions Unides	67
Àsia i Pacífic	16	b) Iniciatives internacionals	68
a) Àsia Meridional	16	6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració DDR	70
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	17	a) Anàlisi comparatiu dels programes de DDR durant l'any 2006	70
Europa	19	b) Esdeveniments més destacats del trimestre	72
Orient Mitjà	19	07 Drets humans i Dret Internacional	
02 Situacions de tensió i disputes d'alt risc	21	Humanitari	75
2.1 Evolució de les tensions	21	7.1. Violacions dels drets humans	75
Àfrica	22	a) Estats d'emergència i abús de poder	75
a) Àfrica Austral	22	b) Independència del poder judicial i accés a la justícia	76
b) Àfrica Occidental	22	c) Lluita aniterrorista i drets humans	77
c) Banya d'Àfrica	23	d) Llibertat d'expressió i opinió	78
d) Grans Llacs i Àfrica Central	24	e) Drets econòmics, socials i culturals	78
Amèrica	25	7.2. Justícia transicional	80
a) Amèrica del Nord, Centreamèrica i Carib	25	7.3. Decisió judicial destacada del trimestre. Sentència de la CIJ sobre el cas Bòsnia contra Sèrbia	81
b) Amèrica del Sud	25	a) fets	81
Àsia	26	b) jurisdicció	82
a) Àsia Meridional	26	c) obligacions dels Estats sota la Convenció sobre el Genocidi	82
b) Sud-est asiàtic i Oceania	27	d) responsabilitat de Sèrbia pels crims a Bòsnia i Hercegovina	82
Europa i Àsia Central	28	e) responsabilitat de Sèrbia pels crims d'Srebrenica	83
a) Europa	28	f) conclusions	84
a) Àsia Central i Caucas	29	08 Dimensió de gènere en la construcció de pau	85
Orient Mitjà	30	8.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats	85
03 Processos de Pau	33	a) Violència contra les dones	85
3.1 Evolució dels processos de pau	33	b) violència sexual com a arma de guerra	87
Àfrica	34	c) l'impacte dels conflictes armats en els nens i joves	87
a) Àfrica Austral	34	8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere	88
b) Àfrica Occidental	34	a) La participació de les dones en els processos de pau	88
c) Banya d'Àfrica	35	b) El debat feminista sobre la seguretat	89
d) Grans Llacs i Àfrica Central	36	Escola de Cultura de Pau (UAB)	93
e) Magrib i Nord d'Àfrica	38		
Amèrica	39		
Àsia i Pacífic	39		
a) Àsia Meridional	39		
b) Sud-est Asiàtic	42		
Europa i Àsia Central	43		
Orient Mitjà	45		
04 Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament Internacional	47		
4.1. Eixos de treball de la rehabilitació postbèl·lica	48		
a) Seguretat	48		
b) Govern i participació	49		
c) Justícia i reconciliació	51		
d) Benestar social i econòmic	52		
e) Marc internacional d'intervenció i comportament de les institucions financeres i donants	53		
4.2. Altres temes de l'agenda	55		
05 Crisis humanitàries	57		
5.1. Evolució dels contextos de crisis humanitàries	57		
Àfrica	57		
a) Àfrica Austral	58		
b) Àfrica Occidental	58		
c) Banya d'Àfrica	59		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	59		

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
ACP: Àsia, Carib, Pacífic
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats
ADF: Afganistan Development Forum
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica
AIHRC: *Afganistan Independent Human Rights Commission*
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi
ANBP: *Afghanistan New Beginnings Programme*
ANP: Autoritat Nacional Palestina
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament
APC: Autoritat Provisional de la Coalició
APHC: All Parties Hurriyat Conference
AUC: Autodefensas Unidas de Colombia
BICC: *Bonn International Center for Conversion*
BM: Banc Mundial
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a la R. Centreafricana
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament
CAP: *United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process* (Crida Consolidada Interagències de les Nacions Unides)
CARICOM: *Caribbean Community*
CAS: Assistència Estratègica País
CASA: *Coordinating Action on Small Arms*
CDHNU: Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides
CEI: Comunitat d'Estats Independents
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
CIAT: Comitè Internacional en suport de la Transició
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Vermella
COAV: Children in Organised Armed Conflict
CODHES: Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament
CPI: Cort Penal Internacional
CPN: *Communist Party of Nepal*
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració
DIAG: *Disbandment of Illegal Armed Groups*
Dòlars: Dòlars dels EUA
TIRA: Comitè Executiu Assumptes Humanitaris
TIRO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea
ECOMOG: Economic Community of West African States Monitoring Group
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats de l'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
EUA: Estats Units d'Amèrica
ELN: Exèrcit d'Alliberament Nacional
ENA: Exèrcit Nacional Albanès
EUFOR: *European Union Forces*
EZLN: Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional

FAd'H: *Forces Armées d'Haïti*
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de les Nacions Unides
FARC: Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia
FDD: *Forces pour la Défense de la Démocratie*
FDI: Fons de Desenvolupament per a l'Iraq
FDLR: Forces Démocratiques per a l'Alliberament de Rwanda
FFAA: Forces Armades governamentals
FKM: *Front Kedaulatan Maluku* (Front per a Sobirania de Molucas)
FLEC: *Front de Libertaçao do Enclavament de Cabinda*
FMI: Fons Monetari Internacional
FNL: *Forces Nationales de Libération*
FUC: *United Front for Democratic Change*
GAFI: Grup d'Acció Financera
GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment d'Aceh Lliure)
GIA: Grup Islàmic Armat
GNT: Govern Nacional de Transició
GPP: Groupement Patriotique pour la Paix
GRIP: Group de Recherche et d'Information sud la Paix et la Sécurité
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HIPC: *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Fortament Endeutats)
IANSA: *International Action Network on Small Arms*
ICBL: *International Campaign to Ban Landmines*
IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDMC: Internal Displacement Monitoring Centre.
IDP: *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
IEMF: *Interim Emergency Multinational Force* (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
IFM: *Isatubu Freedom Movement*
IGAD: *Intergovernmental Authority on Development*
IISS: *International Institute for Strategic Studies*
IOM: Organització Internacional de Migracions
IPA: *International Peace Academy*
IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
IRIN: *United Nations Integrated Regional Information Network*
IRSEM: Institut de Reintegració Sociofessional d'Exmilitars
IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
ISDR: *International Strategy for Disaster Reduction*
JEM: *Justice and Equality Movement*
KANU: *Kenya African National Union*

LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)
LND: Lliga Nacional Democràtica
LRA: *Lord's Resistance Army*
LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tàmils)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MAS: Moviment Al Socialisme
MDC: *Mouvement for the Democratic Change*
MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*
MDF: Meckauvi Defense Force
MDR: Moviment Democràtic Republicà
MEND: *Movement for the Emancipation of the Nigerian Delta*
MERCOSUR: Mercat Comú del Sud
MFDC: *Mouvement deis Forces Démocratiques de Casamance*
MILF: *Moro Islamic Liberation Front*
MINUCI: Missió de les Nacions Unides a Costa d'Ivori
MINURSO: Missió de les Nacions Unides per al Referèndum al Sàhara Occidental
MINUSTAH: Missió de les Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití
MJP: *Mouvement pour la Justice et la Paix*
MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*
MNLF: Moro National Liberation Front
MODEL: *Movement for Democracy in Liberia*
MONUC: Missió de les Nacions Unides a la RD Congo
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MSF: Metges sense Fronteres
NDC: *National Democratic Congress*
NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*
NEPAD: *New Economic Partnership for African Development*
NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*
NLFT: *National Liberation Front of Tripura*
NPA: *New People's Army*
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic
OCHA: Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de les Nacions Unides
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
OEA: Organització dels Estats Americans
OMC: Organització Mundial del Comerç
OMS: Organització Mundial de la Salut

ONG: Organització No Governamental
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA
OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PAC: Patrulles d'Autodefensa Civil
PDP: *People's Democratic Party*
PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa
PIB: Producte Interior Brut
PMA: Programa Mundial d'Aliments
PNB: Producte Nacional Brut
PNH: Policia Nacional d'Haití
PNUD: Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PWG: *People's War Group*
RAMSI: *Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*
RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*
RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*
RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*
RFTE: *Results Focused Transnational Framework*
RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Molucas del Sud)
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *South African Development Community*
SFOR: *Stabilisation Force*
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Suen's Liberation Army* (Exèrcit d'Alliberament de Sudan)
SPLA: *Suen's People Liberation Army*
TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a l'Amèrica del Nord
TNP: Tractat de No Proliferació Nuclear
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UE: Unió Europea
ULFA: *United Liberation Front of Assam*
UNAMA: Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Afganistan
UNAMIS: Missió Avançada de les Nacions Unides al Sudan
UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de les Nacions Unides
UNESCO: Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre

UNFPA: Fons de les Nacions Unides per a la Població

UNICEF: Fons de les Nacions Unides per a la Infància

UNIDIR: Institut de les Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament

UNIFEM: Fons de Desenvolupament de les Nacions Unides per a la Dona

UNIFIL: Força Interina de les Nacions Unides al Líban

UNIOSIL: Oficina Integrada de les Nacions Unides a Sierra Leone

UNITA: *União per a a Independência Total d'Angola*

UNAMA: Missió de les Nacions Unides a l'Afganistan

UNMA: Missió de les Nacions Unides a Angola

UNMEE: Missió de les Nacions Unides a Etiòpia i Eritrea

UNMIK: Missió d'Administració Interina de les Nacions Unides a Kosovo

UNMIL: Missió de les Nacions Unides a Libèria

UNMISSET: Missió de les Nacions Unides de Suport a Timor Oriental

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de les Nacions Unides a l'Índia i el Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de les Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Monitoratge i Verificació de les Inspeccions de les Nacions Unides

UNOCI: Missió de les Nacions Unides a Costa d'Ivori

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea-Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de les Nacions Unides a Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de les Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de les Nacions Unides per a Timor Oriental

UNPOS: Oficina Política de les Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de les Nacions Unides per als Refugiats Palestins a l'Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de les Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de les Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional dels EUA

USCRI: *United States Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus d'Inmunodeficiència Humana / Síndrome d'Inmunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El “**Baròmetre**” és un informe trimestral editat en castellà i en anglès per la Unitat d'Alerta de l'*Escola de Cultura de Pau* de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts en el món al llarg del trimestre (gener - març 2007)** a través de vuit apartats: conflictes armats, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica, crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual “Alerta 2007” i dels anteriors “Baròmetres”, basant-se en la informació publicada quinzenalment en el “Semàfor”¹, butlletí electrònic editat igualment per la Unitat d'Alerta.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest “Baròmetre” del primer trimestre de 2007 són els següents:

Conflictes armats

- El nombre de conflictes armats va augmentar a 22 a causa del deteriorament de la situació a Myanmar.
- El bloqueig de la missió de manteniment de la pau a Darfur (Sudan) va anar acompanyat del debat sobre una missió de les Nacions Unides a les fronteres del Txad i de la R. Centreafricana per a frenar la regionalització de la violència.
- Es va iniciar el desplegament de la missió de la UA a Somàlia enmig d'una escalada de la violència a Mogadishu.
- Va continuar l'escalada de la violència entre el Govern cingalès i la guerrilla tàmil després de la ruptura de l'alto el foc des del tercer trimestre de 2006.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- Més d'un centenar de persones van morir a Guinea després d'un mes i mig de mobilitzacions en contra dels abusos de poder del President L. Conté.
- La contínua violència a la zona de Waziristan va posar en evidència la fragilitat dels acords assolits entre les milícies armades locals i el Govern del Pakistan.
- Las tensions al voltant del conflicte kurd es van mantenir altes a Turquia amb l'increment de l'ofensiva militar al sud-est del país i la detenció de membres del principal partit polític prokurd, el DTP.
- L'autorització parlamentària al Govern iemenita de suprimir la rebel·lió a la província septentrional de Saada va provocar una ofensiva militar a la zona que va originar milers de desplaçats .

Processos de pau

- Al continent es van assolir diversos acords. A Côte d'Ivoire es va signar un acord de pau que va permetre crear un nou Govern de transició. El Govern del Txad i el grup FUC també van arribar a un acord. A la RD Congo es van desarmar diversos grups, i a l'RCA el Govern va aconseguir acords amb els grups UFDR i APDR. Diversos països africans van actuar de facilitadors.
- Els grups armats que operen a la regió sudanesa de Darfur van intentar unificar posicions per a futures negociacions .
- Els grups independentistes de Caixmir agrupats en la coalició APHC van demanar que s'abandonés la lluita armada per aconseguir un acord de pau sostenible .
- L'acord de pau amb els maoistes del Nepal ha posat al descobert greus tensions amb comunitats del sud del país, que s'intenten resoldre mitjançant la creació d'un sistema federal per al país. El Govern de les Filipines, per part seva, ha reconegut el dret d'autodeterminació per al poble Bangsamoro, encara que en un marc autonòmic.

¹ Aquest Baròmetre inclou les edicions de *Semàfor* del número 148 al 153.

Rehabilitació postbèl·lica

- El pla proposat per Kosovo per l'Enviat Especial de les Nacions Unides va ser rebutjat per les delegacions de Prístina i Belgrad.
- El Fons per a la Consolidació de la Pau assignà les dues partides econòmiques a Sierra Leone i Burundi, els dos països objecte d'estudi de la Comissió per a la Consolidació de la Pau.
- L'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa presentada pel Govern de Libèria va rebre el recolzament de la comunitat internacional a la reunió celebrada a Washington.
- El Parlament nepalí va modificar la Constitució interina per adoptar el federalisme com a forma d'Estat, tot i que sense definir com es concretaria aquest nou sistema.

Crisis humanitàries

- La meitat dels desplaçats interns al món, 15 milions de persones, és a l'Àfrica .
- L'augment de la violència al Txad i a la República Centreafricana va dificultar seriosament la tasca dels actors humanitaris davant el creixent nombre de desplaçats .
- La intensificació dels combats a Sri Lanka va fer témer el col·lapse dels serveis d'assistència a Batticaloa .
- La falta d'acord sobre l'estatus de Kosovo va continuar impeding el retorn de refugiats serbis .
- A l'Iraq, els pronòstics de l'ACNUR es van desbordar pel creixent nombre de refugiats .

Desarmament

- La campanya Armes Sota Control inicia una Consulta Popular Mundial, simultàniament a la consulta del Secretari General de l'ONU als Estats.
- La Conferència d'Oslo, organitzada pel Govern de Noruega, va obtenir el compromís de 46 països per implementar el 2008 un Tractat Internacional per a la Prohibició de les Bombes de Fragmentació .
- L'avantprojecte de llei sobre comerç d'armes a Espanya va suscitar crítiques des d'algunes ONG que demanaven un major control en aquestes exportacions .
- L'Escola de Cultura de Pau va presentar l'anàlisi comparatiu dels programes de DDR en funcionament durant el 2006, als quals s'acullen una xifra total d'1,2 milions de combatents a 22 països, amb un cost total de prop de 2.000 milions de dòlars.

Drets humans

- Es van declarar dos estats d'emergència, a Guinea i Zimbabwe amb conseqüències greus per als drets humans.
- Les ONG van exigir el tancament de Guantánamo i el Parlament europeu va aprovar l'informe que denuncia els abusos a Europa de la CIA en la lluita antiterrorista.
- La Cort Penal internacional va identificar els dos primers inculpats pels crims comesos a Darfur.
- La Cort Internacional de Justícia va exculpar l'Estat de Sèrbia de genocidi a Bòsnia.

Gènere i construcció de pau

- Les Nacions Unides van presentar la seva campanya del Dia Internacional de la Dona per lluitar contra la impunitat de la violència contra les dones .
- Diverses agències de les Nacions Unides van crear una iniciativa per posar fi a la utilització de la violència sexual com a arma de guerra i millorar l'atenció a les víctimes .
- El reclutament forçós de nens i la violència sexual contra les dones van ser constants a Darfur, Sudan, en aquest trimestre, evidenciant el diferent impacte que aquest conflicte armat té en dones i homes.

- La participació de les dones d'Aceh en el procés de pau de la regió, tant en la seva negociació com en la implementació de l'acord de pau ha sigut molt limitada, segons un informe de la *Crisis Management Initiative*.

Conflictes armats

- ❑ El nombre de conflictes armats va augmentar a 22 a causa del deteriorament de la situació a Myanmar.
- ❑ El bloqueig de la missió de manteniment de la pau a Darfur (Sudan) va anar acompanyat del debat sobre una missió de les Nacions Unides a les fronteres del Txad i de la R. Centreafricana per a frenar la regionalització de la violència.
- ❑ Es va iniciar el desplegament de la missió de la UA a Somàlia enmig d'una escalada de la violència a Mogadishu.
- ❑ Va continuar l'escalada de la violència entre el Govern cingalès i la guerrilla tàmil després de la ruptura de l'alto el foc des del tercer trimestre de 2006.

En el present apartat s'hi analitzen els **22 conflictes armats**¹ actius durant el primer trimestre de 2007. La nota més rellevant del trimestre va ser l'increment de les hostilitats en 11 contextos, entre els quals destaca per la seva virulència **l'Afganistan, el Txad, l'Iraq, Palestina, Somàlia, Sri Lanka i el Sudan (Darfur)**. Set contextos més van continuar estancats i no es van constatar grans canvis ni millores perceptibles respecte del trimestre anterior. Finalment, cal remarcar la relativa millora de la situació al nord d'**Uganda** i al **Caixmir**. En aquest sentit, el cessament d'hostilitats entre el Govern d'Uganda i el grup armat d'oposició LRA va ser respectat després de la data límit. Paral·lelament, va continuar vigent el cessament d'hostilitats entre el Govern filipí i el grup armat d'oposició MILF malgrat diverses violacions de l'alto el foc. No obstant això, va persistir la ruptura de l'alto el foc existent a Sri Lanka des de 2002, que va donar pas a una situació de violència d'alta intensitat. A més, l'extensió del conflicte armat a Darfur, sumat als moviments contestataris interns del Txad i de la R. Centreafricana, va provocar que els dos països entressin en una espiral de violència de greus conseqüències.

Quadre 1.1. Conflictes armats en el primer trimestre de 2007

Àfrica	Argèlia, Txad, Côte d'Ivoire, Nigèria (Delta del Níger), R. Centreafricana, RD Congo (Kivus i Ituri), Somàlia, Sudan (Darfur), Uganda
Amèrica	Colòmbia
Àsia	Afganistan, Filipines (Abu Saiaf), Filipines (MILF), Filipines (NPA), Índia (Assam), Índia (Jammu i Caixmir), Myanmar, Sri Lanka, Tailàndia
Europa	Rússia (Txetxènia)
Orient Mitjà	Iraq, Israel-Palestina

1.1. Evolució dels conflictes armats

Àfrica

Taula 1.1. Evolució dels conflictes armats a l'Àfrica

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2007
Argèlia (1992-)	Govern, GIA, GSPC ²	Fragilitat democràtica, exclusió política de l'oposició islamista, instrumentalització religiosa	Deteriorament
Txad (2006-)	Govern, FUC, SCUD	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder, influència del conflicte armat de Darfur (Sudan)	Deteriorament

¹ Es considera **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes mortals en un any. La consideració de conflicte armat en funció del nombre de víctimes contempla altres factors com ara la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com el nivell de destrucció generat i els desplaçaments de població forçats que comporta. Aquesta definició no inclou aquelles situacions que corresponguin a un altre tipus de violència com ara els actes de delinqüència comuna. En un mateix Estat hi pot haver més d'un conflicte armat. L'existència d'un cessament d'hostilitats temporal en un context determinat no suposa el final del conflicte armat.

² Després de l'anunci de la unió entre el GSPC i al-Qaeda, es denomina Organització d'al-Qaeda al Magreb.

Côte d'Ivoire (2002-)	Govern, <i>Forces Nouvelles</i> , milícies progovernamentals	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política	Millora
Nigèria (Delta del Níger) (2003-)	Govern, milícies de les comunitats Ijaw, Ogoni, Itsekere i Urhobo, companyies de seguretat privades, MEND, MOSOP	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Deteriorament
R. Centreafricana (2006-)	Govern, APRD i UFDR, diverses milícies	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder, influència del conflicte armat de Darfur (Sudan)	Estancament
RD Congo (1998-)	Govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder i control dels recursos naturals	Estancament
Somàlia (1988-)	GFT, SICS, Etiòpia, senyores de la guerra i milícies no adscrites a ambdós grups	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. federació	Deteriorament
Sudan (Darfur) (2003-)	Govern, milícies progovernamentals, SLA-Minawi, SLA-Al-Nour, SLA-Qassem Haj, JEM, NMRD, NRF	Marginació regional i política	Deteriorament
Uganda (1986-)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Acord de cessament d'hostilitats

a) Àfrica Occidental

A Côte d'Ivoire a principis de març es va arribar a un **nou acord de pau** entre el President, L. Gbagbo, i el líder de la coalició opositora *Forces Nouvelles* (FN), G. Soro, que pot desbloquejar els diversos contenciosos que han impedit fins avui l'avanç del procés de pau.³ L'acord estipula la creació d'un nou Govern de transició (sense deixar clar el futur paper de l'actual Primer Ministre, C.K. Banny), un comandament militar conjunt entre les Forces Armades i les FN, un calendari per als processos de desarmament, de registre de votants i de celebració d'eleccions, i la desaparició gradual de la zona de seguretat que separa nord i sud controlada per la UNOCI i la força de suport francesa LICORNE. A més, es van comprometre a establir una nova llei d'amnistia que exclogui els crims de guerra i contra la humanitat. L'acord va comptar amb un ampli suport de moviments polítics i socials del país. No obstant això, **la situació va continuar sent molt fràgil**, tal com va destacar el Representant Especial del Secretari General de l'ONU, P. Schori (que va deixar el seu càrrec el febrer), el qual va alertar que el país es trobava prop del desastre per la falta de voluntat de la classe política de posar fi a la crisi dels últims quatre anys, i que la situació de seguretat, humanitària, econòmica i social continuava degradant-se.

Al **Delta del Níger**, a **Nigèria**, van persistir els atacs contra el sector petrolier paral·lelament a l'escalada de la **violència a tot el país**, i especialment a la regió del Delta, com a conseqüència de la **proximitat de les eleccions parlamentàries i presidencials**, que tindran lloc el proper 21 d'abril.⁴ Van augmentar els atacs contra les comissaries de policia, a més dels atacs i segrestos de personal de les plataformes petrolieres per part dels grups armats, principalment el MEND. En aquest sentit, el nombre de segrestos comesos només durant el gener al Delta gairebé va igualar els de tot l'any 2006, fet que en part respon a la proximitat dels processos electorals com a forma de finançament de les activitats electorals, segons diversos analistes. Al mateix temps, es van produir nombrosos enfrontaments intercomunitaris en diversos estats del Delta, alguns d'ells vinculats a la proximitat de la cita electoral.

b) Banya d'Àfrica

La situació a **Somàlia** es va deteriorar greument després de la confrontació a final de desembre entre el Govern Federal de Transició (GFT), recolzat per les Forces Armades etiòpies, i les milícies dels tribunals islàmics, que va comportar la ràpida derrota d'aquests últims. Aquests fets van donar pas a una nova situació de violència i inseguretat, principalment a

³ Vegeu l'apartat de processos de pau.

⁴ Vegeu l'apartat de tensions.

Mogadishu, on es van produir atacs continuats contra les forces governamentals somalis, les autoritats polítiques i les Forces Armades etiòps per part de milícies i grups oposats a la presència de les tropes estrangeres i contraris al GFT, la qual cosa va provocar el desplaçament forçat d'unes 20.000 persones. L'aprovació al febrer per part del Consell de Seguretat de l'ONU de la resolució 1.744 amb la qual es va donar llum verda al desplegament de la força de pau de la UA (AMISOM) va obrir el camí al desplegament de les tropes ugandeses de la AMISOM, a les quals s'uniran els contingents de Nigèria, Burundi i Ghana. No obstant això, els compromisos adquirits només van arribar a la meitat dels 8.500 militars previstos per poder dur a terme el seu objectiu: protecció de les institucions federals de transició, formació i entrenament dels cossos de seguretat, protecció de l'assistència humanitària a la població civil, promoció del diàleg, la reconciliació i el suport a la seguretat i estabilitat del país. Paral·lelament, el President del GFT, A. Iusuf Ahmed, va anunciar, sota la pressió internacional, la celebració d'una conferència de reconciliació a partir del 16 d'abril, ja que la situació continuarà deteriorant-se llevat que s'aconsegueixi promoure un procés de reconciliació real que configuri un govern d'unitat nacional que inclogui líders de les comunitats que recolzaven els tribunals, perquè se sentin participants del procés polític i recolzin la labor de la missió africana al país. En aquest sentit, el desplegament s'ha iniciat enmig d'atacs contra les tropes ugandeses que són vistes com a aliades del GFT i de les tropes etiòps.

Pel que fa a la regió de **Darfur**, al Sudan, durant el primer trimestre de l'any **no es van produir avenços en l'establiment de la missió híbrida ONU/UA** més enllà de la primera fase (programa d'assistència policial) de les tres fases acordades entre la UA, les Nacions Unides i el Govern sudanès a causa del bloqueig de Khartum que va seguir comptant amb el beneplàcit de la Xina. Així, en les Conclusions d'Addis Abeba i el Comunicat d'Abuja del novembre passat, la fase tercera significaria l'ampliació de la missió dels 7.000 militars actuals als 20.000 proposats pel Consell de Seguretat de l'ONU. Com a conseqüència, va continuar agreujant-se la situació de violència i de desastre humanitari (prop de 300.000 morts des que es va iniciar el 2003, dos milions i mig de persones desplaçades, 230.000 refugiades al Txad, més de quatre milions de persones dependents de l'assistència humanitària). Les Nacions Unides van alertar de la possibilitat que les operacions humanitàries poguessin col·lapsar-se davant del constant augment de la violència. A més, van fracassar les iniciatives diplomàtiques de les Nacions Unides i la UA, d'una banda, i de Líbia i Eritrea d'una altra.⁵ Cal destacar, però, que **la Fiscalia de la Cort Penal Internacional va nomenar els dos primers sospitosos d'haver comès crims de guerra a Darfur** entre els anys 2003 i 2004, l'actual Ministre d'Assumptes Humanitaris, A. Haroun, que durant aquest període ocupava el càrrec de Ministre de l'Interior, i A. M. Ali Abd-al Rahman, també conegut com a Ali Kushaib, suposat líder de milícies *Janjaweed* i coronel de les Forces Armades a la localitat de Wadi Salih (Darfur Occidental). Tots dos encausats haurien treballat de manera conjunta a la regió, finançant i dirigint les activitats de les *Janjaweed*.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

La situació en **RD Congo** es va caracteritzar per la **persistència de la inestabilitat política i de la violència a l'est del país**. Cal destacar el nomenament a final d'any del nou Primer Ministre, A. Gizenga, líder del partit PALU, el qual va culminar la configuració del nou Govern de postransició al febrer (en el qual no ha integrat cap representant de l'oposició política ni dels antics grups armats) en un clima de violència com a conseqüència de la repressió de les manifestacions de protesta. Prop de 100 persones van morir a la província de Bas-Congo arran dels enfrontaments entre els cossos de seguretat i els membres de la secta religiosa Bundu Dia Kongo els candidats de la qual, aliats del partit UN de J.P. Bemba, van ser derrotats a les eleccions a governador, la qual cosa va provocar acusacions de frau, compra de càrrecs electes i corrupció. A més, a final del trimestre es van desencadenar enfrontaments entre la guàrdia de seguretat de J.P. Bemba i les Forces Armades congolesees sobre la qüestió del desarmament i reducció de la milícia encarregada de la seguretat del líder opositor. **D'altra banda, va continuar el clima d'inseguretat i violència a la regió aquest del país**, principalment a les províncies de Kivu nord i sud i al districte d'Ituri (Oriental), on va persistir el reclutament de menors soldats. Així, es van produir durs enfrontaments entre el grup armat

⁵ Vegeu apartat de processos de pau.

d'oposició rwandès FDLR i les Forces Armades congolese després del desplegament d'un batalló integrat a la província de Kivu nord. No obstant això, les tropes del general renegat L. Nkunda van iniciar la seva integració en les Forces Armades unificades després dels compromisos adquirits amb el Govern congolès amb la facilitació de Rwanda. A més, el grup FNI de P. Karim d'Ituri va iniciar el procés de DDR a final de febrer després de diverses violacions de l'alto el foc declarat al novembre i enfrontaments amb les Forces Armades, els més recents al gener, que van provocar el desplaçament forçat de milers de persones.

RD Congo: ¿velles cares, vells costums?

L'esperat anunci del Primer Ministre A. Gizenga de la composició del nou Gabinet de Govern després de més d'un mes de converses des que el 30 de desembre de 2006 va ocupar el seu càrrec va tenir lloc a principi de febrer. Nombrosos polítics i mitjans de comunicació van lamentar que, tot i els anuncis de A. Gizenga que el nou Gabinet es caracteritzaria per la seva inclusivitat, la seva honestetat i per la ruptura amb el passat de corrupció i participació en l'espoliació dels recursos naturals del país, els aliats del President, J. Kabila, tenen un pes important, perquè excepte A. Gizenga i N. Mobutu (fill de l'antic President, M. Sese Seko), no hi ha més representants de la part occidental del país, on el principal partit de l'oposició té un recolzament majoritari. En aquest sentit, no hi ha representants dels antics grups armats MLC (actual UN de J. P. Bemba) ni del RCD (A. Ruberwa). El Govern està compost per un equip de sis Ministres d'Estat i un ampli gabinet de 34 Ministres i 20 Viceministres, entre els quals només hi ha nou dones. Es constata que les principals carteres estaran en mans d'homes propers al President com el Ministre d'Interior, D. Kalume (que manté el seu càrrec) o en mans de seus aliats, que apareixen en alguns informes de Nacions Unides sobre l'espoliació dels recursos naturals.

La **R. Centreafricana** va continuar atravesant una greu crisi de seguretat i humanitària durant el trimestre. Van persistir els enfrontaments al nord del país entre les Forces Armades i el grup insurgent APRD de l'antic membre de les Forces Armades, B. N'Djadder, i també va continuar present el clima d'inseguretat a la zona oest fronterera amb el Camerun. No obstant això, **l'acord entre el líder de la coalició de grups UFDR, A. Miskine, i el President, F. Bozizé, a Líbia amb la facilitació de M. Ghadaffi va obrir perspectives positives de cara a resoldre les múltiples violències que afecten el país** i facilitar el desplegament de la missió de manteniment de la pau de l'ONU que garanteixi la seguretat de les seves volàtils fronteres amb el Txad i el Sudan. Això no obstant, a final del trimestre l'UFDR va continuar portant a terme operacions militars al nord-est del país com els atacs a la ciutat de Birao i el seu aeroport, als quals van respondre les Forces Armades centreafricanes amb el suport logístic i militar francès, que va entrar en combat contra la UFDR després de patir un atac per part de la coalició insurgent.

Durant el primer trimestre de 2007 va continuar agreujant-se la situació a l'est del **Txad**. El mateix Secretari General de l'ONU va destacar en el seu últim informe que la zona patia una **crisi humanitària i de seguretat multifacètica**. Amnistia Internacional va descriure la impunitat amb la qual actuen les milícies *Janjaweed* sudaneses juntament amb aliats del Txad, i els assassinats, saquejos, destrucció d'aldees i violacions, i va assenyalar que la situació de la població civil es va deteriorar encara més a causa del conflicte entre comunitats ètniques i els atacs dels rebels txadians. A l'est del Txad existeixen 232.000 sudanesos refugiats i 120.000 txadians desplaçats interns. Davant d'aquesta situació, el Consell de Seguretat de l'ONU es va mostrar favorable a l'establiment d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU formada per entre 6.000 i 11.000 soldats. Aquesta missió hauria d'ocupar-se de la protecció de la població desplaçada i refugiada al Txad i la R. Centreafricana i garantir la seguretat a les fronteres dels dos països per frenar l'expansió de la violència procedent de Darfur davant la impossibilitat d'ampliar la presència i el mandat dels cascs blaus a la regió sudanesa. No obstant això, **N'Djamena va rebutjar aquesta presència militar i va donar el seu beneplàcit a un desplegament menor de caràcter civil** format per gendarmes i policies. A nivell diplomàtic, el President txadià i el líder del FUC van arribar a un acord de pau a Trípoli.⁶ De tota manera, la resta de grups i escissions del FUC van rebutjar l'acord. Finalment, el Txad, la R. Centreafricana i el Sudan van reiterar a Cannes el seu compromís de no recolzar els grups insurgents respectius, com ja havien acordat en ocasions anteriors.

⁶ Vegeu l'apartat de processos de pau

¿S'està gestant un genocidi al Txad?

A mitjan de febrer ACNUR va alertar que la situació de violència que travessa l'est del Txad té nombrosos paral·lelismes amb el **genocidi de Rwanda de 1994**. En aquest sentit, l'organització va remarcar que les tàctiques de guerrilles utilitzades a Darfur (Sudan) s'havien reproduït a l'est del Txad. En conseqüència, representants de l'organització humanitària van destacar que s'havien d'aprofitar les últimes oportunitats per evitar que una tragèdia com la de Rwanda de ja fa més d'una dècada es pogués tornar a repetir. La **violència de caràcter multidimensional** que té lloc actualment a l'est del Txad inclou els enfrontaments entre el Govern del Txad i els grups de rebels amb base a Sudan, els atacs transfronterers a la població civil per part de les milícies sudaneses, la presència de grups armats d'oposició sudanesos en territori txadià, la violència ètnica, el desplaçament intern, les tensions intercomunals i la criminalitat.

Les **fràgils converses de pau** entre el Govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA per posar fi al conflicte armat que pateix el nord del país van ser interrompudes des de gener com a conseqüència de l'exigència de l'LRA perquè l'equip mediador i la seu de les negociacions fossin substituïts. Fins a la interrupció, el procés havia transcorregut a Juba sota la responsabilitat del Vice-president del Sudan del Sud, R. Machar, i per intentar posar fi al bloqueig es van desencadenar una sèrie d'iniciatives locals i internacionals. Aquesta situació, unida a l'**expiració del cessament d'hostilitats el 28 de febrer** (després de més de sis mesos), van provocar que les dues parts amenacessin de reprendre les operacions militars si eren atacades, tot i que van mantenir el cessament d'hostilitats més enllà de la data límit i es van comprometre a reprendre les converses a mitjan d'abril.⁷ A nivell militar, tot i que es van produir violacions esporàdiques del cessament d'hostilitats, les dues parts van respectar l'acord en general, la qual cosa va redundar en una **millora de la seguretat** al nord d'Uganda i això va permetre el retorn als seus llocs d'origen d'entre 230.000 i 350.000 persones durant 2006 dels 1,7 milions de desplaçats interns, tot i que la incertesa sobre el procés de pau i la inseguretat a la regió van reduir les expectatives inicials del Govern.

d) Magreb i Nord d'Àfrica

A **Algèria**, la proclamació l'11 de setembre passat de l'aliança del GSPC amb al-Qaeda, que des d'aleshores es denomina l'**Organització d'al-Qaeda al Magreb**, va anar acompanyada d'un increment de la violència. Aquesta situació va persistir durant el primer trimestre de 2007 i va anar adquirint una perspectiva regional a causa de la progressiva presència de membres del GSPC en altres països del Magreb (Mauritània, Tunísia) portant a terme tasques d'entrenament i reclutament de nous membres. Així, es va produir al febrer i març una onada d'atemptats i explosions de cotxes-bomba a la Cabília i els voltants d'Alger. En l'últim any es calcula que van morir 400 persones al país (comparat amb els 480 del 2005), 63 de les quals en l'últim trimestre de l'any (27 d'ells eren soldats i gendarmes). A més, un comunicat del líder del GSPC, A. Mussaab Abdelwadud, va assegurar que un bon nombre dels 2.629 amnistiats en el marc de la reconciliació propugnada pel President A. Bouteflika, s'estaven unint a les seves files i va fer una crida a atacar objectius governamentals i estrangers. En paral·lel, van continuar les operacions de contrainsurgència per part de les Forces Armades en diverses parts del país, i fins i tot a Alger.

Amèrica**Taula 1.2. Evolució dels conflictes armats a Amèrica**

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2007
Colòmbia (1964-)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estancament

⁷ Ibid.

El trimestre a **Colòmbia** es va caracteritzar pels escàndols relacionats amb la "**parapolítica**", que consisteix en la **infiltració de les estructures paramilitars en diferents partits polítics i institucions de l'Estat**. Nou congressistes, un exministre, i l'anterior director dels serveis d'intel·ligència van ingressar a la presó, i la Ministra d'Exteriors es va veure forçada a dimitir. Al mateix temps, l'Alt Conseller per a la Reintegració va anunciar que no es tenia notícia del parador de prop de 5.000 paramilitars desmobilitzats, i l'OEA va reiterar les alertes sobre el rearmament i la conformació de nous grups il·legals. El pressupost nacional de defensa es va mantenir al voltant del 5% del PIB, i va incloure l'adquisició de nous avions i helicòpters, així com l'increment de les accions militars. No obstant això, es va generar un clima d'incertesa sobre la continuïtat del suport militar nord-americà, davant les crítiques del Partit Demòcrata per la falta de resultats del Pla Colòmbia. Pel que fa a les guerrilles, van prosseguir els enfrontaments armats entre l'ELN i les FARC a Arauca i Nariño, que fins i tot van comportar una condemna de l'Oficina de Drets Humans de l'ONU al país pels homicidis de persones protegides i els desplaçaments forçats contra la població civil. Les FARC van celebrar la IX Conferència, sense que de moment se'n coneguessin els resultats; les seves milícies urbanes a Cali i al port de Buenaventura van patir diverses pèrdues i derrotes militars. L'activitat militar de l'ELN es va mantenir sota mínims mentre es defineix el possible inici de converses formals amb el Govern.

Àsia i Pacífic

Taula 1.3. Evolució dels conflictes armats a Àsia			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causes de fons	Evolució 1er trimestre 2007
Afganistan (2001-) ⁸	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), milícies talibanes i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica i religiosa	Deteriorament
Filipines (1969-)	Govern, NPA	Control del poder polític i fragilitat democràtica	Estancament
Filipines (1978-)	Govern, MILF	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1991-)	Govern, Abu Saiaf	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Deteriorament
Índia (Assam) (1989-)	Govern, ULFA, NDFB	Autonomia vs independència i control sobre els recursos econòmics	Estancament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989-)	Govern, JKLF, Lashkar-e-Taiieba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Millora
Myanmar (1948-) ⁹	Govern, grups armats ètnics	Autonomia vs independència	Deteriorament
Sri Lanka (1989-)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa	Deteriorament
Tailàndia (sud) (2004-)	Govern, grups armats d'oposició	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estancament

a) Àsia Meridional

La situació a l'**Afganistan** va continuar caracteritzant-se per una **escalada de la violència i dels atacs** per part de les milícies talibanes i de les operacions de les Forces Armades afganeses i les tropes nord-americanes contra aquestes milícies, així com per un increment dels atemptats suïcides. A més, també es van incrementar els atacs transfronterers de les milícies talibanes procedents del Pakistan. El Regne Unit va ampliar a 1.400 soldats la seva participació en la missió de l'OTAN al país (ISAF) a petició de la pròpia organització, encara que la resta de països es van mostrar reticents a augmentar la seva presència al país. En aquest sentit l'OTAN va iniciar una ofensiva a gran escala contra les milícies talibanes al sud, a la província d'Helmand. D'altra banda, la *Wolesi Jirga* o Cambra Baixa del Parlament va

⁸ El conflicte armat que pateix el país en la fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i del Regne Unit l'octubre de 2001, tot i que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

⁹ Tot i que l'inici del conflicte armat es remunta a 1948, s'inclou a l'apartat de Conflictes armats en el primer trimestre de 2007 a causa de l'escalada de la violència en els últims mesos.

aprovar una llei per la qual s'instava els integrants dels grups armats i milícies que han combatut al país en les últimes dècades a unir-se a un procés de pau i de reconciliació i també promovia una àmplia amnistia. Davant d'aquesta decisió, una agrupació de 58 organitzacions de la societat civil i pro drets humans, van iniciar una campanya contra aquesta llei, amb la qual es garantiria la immunitat per tots els crims de guerra.

A l'Índia s'analitza la situació de dos contextos de violència. En relació a l'estat de **Jammu i Caixmir**, durant el primer trimestre de 2007 es van constatar alguns enfrontaments esporàdics entre les Forces Armades i els grups independentistes caixmirs, tot i que el gener la principal coalició de partits independentistes de Jammu i Caixmir, l'APHC, va sol·licitar l'abandonament de la lluita armada i el febrer va instar els grups armats a declarar un alto el foc temporal que podria ajudar a la resolució del conflicte.¹⁰ Els dos països van continuar amb les converses de pau tot i l'atemptat dirigit a boicotejar el procés de pau que es va produir en el tren que uneix les ciutats de Lahore i Delhi causant la mort de 68 persones. Com a conseqüència d'aquest conflicte, entre 40.000 i 60.000 persones han mort des de 1989 a la regió. A més, a l'estat d'**Assam**, diversos grups armats mantenen una disputa amb les autoritats índies des de fa dècades en reivindicació de la independència i la defensa dels drets de les comunitats locals. Durant el trimestre es van produir diversos atacs per part del grup armat d'oposició ULFA contra població hindi en mercats i oleoductes, i van causar la mort de desenes de persones. No obstant això, l'ULFA va retirar la seva amenaça de boicotejar un campionat nacional, i el primer ministre d'Assam va renovar la seva oferta de pau l'ULFA.¹¹

Quant a la situació de **Sri Lanka**, la **represa del conflicte armat** de manera oberta a partir del tercer trimestre del 2006 va tenir com a conseqüència una escalada de la violència i de les operacions militars entre el Govern i el grup armat d'oposició LTTE, que ja han causat des d'abril de 2006 el desplaçament forçat de més de 200.000 persones. La pressió militar de les forces de seguretat cingaleses va portar el grup armat a retirar-se de la majoria de les ciutats sobre les que exercia el control durant l'última dècada (inclòs el seu principal feu, Vakarai) i traslladar els seus campaments a la selva. En els últims 15 mesos han mort 4.000 persones al país arran dels actes de violència esporàdics previs a la ruptura de l'alto el foc i el posterior increment de la violència. A més, es va constatar un augment dels segrestos coincidint amb la ruptura de l'alto el foc. Tot i així, Noruega va persistir en els seus intents de ressuscitar el procés de pau.¹²

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A les **Filipines** es va enregistrar un increment de la violència en els tres escenaris del conflicte. Pel que fa al grup armat d'oposició **NPA**, el Govern va prosseguir amb l'ofensiva militar d'alta intensitat iniciada el mes de juny, que té com a objectiu principal la derrota definitiva de l'organització comunista en tres anys. Malgrat que els enfrontaments entre les dues parts van provocar desenes de morts i ferits durant el trimestre, a principi de febrer el Govern va anunciar la rendició, després d'una sèrie de negociacions, de 165 membres de l'NPA i el lliurament d'unes 80 armes a la província de Bukindon. El Govern també va intensificar les operacions de contrainsurgència contra el grup armat d'oposició **Abu Saiaf** a l'arxipèlag de Sulu. Al gener, el Govern va anunciar que el líder de l'organització, K. Janjalani, havia mort en combat el mes de setembre i que la seva mort havia estat confirmada a través de proves d'ADN practicades als EUA. K. Janjalani era germà del líder i fundador d'Abu Saiaf, també mort en combat el 1998, i una de les persones més buscades pels Goversns de les Filipines i els EUA. Quant al grup armat d'oposició **MILF**, durant el trimestre es va enregistrar un dels pitjors brots de violència des que es va signar l'acord de cessament d'hostilitats el 2003, que va estar a punt de suposar la ruptura de les negociacions de pau. Les hostilitats van continuar incrementant durant els tres primers mesos de l'any fins a culminar en els enfrontaments de principis de març, que van provocar el desplaçament de milers de persones a la província de Cotobato Nord i la mort d'una vintena de combatents de les dues parts. No obstant això, a mitjans de març el Govern va fer una proposta innovadora i ben rebuda pel MILF en el marc de les negociacions de pau i va

¹⁰ Vegeu l'apartat de processos de pau.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

ordenar la retirada de les seves tropes d'algunes de les zones en combat, la qual cosa va generar una reducció substancial de la violència.

MNLF: una dècada en pau i en armes

L'MNLF es va erigir des de principis dels anys 70 en l'avantguarda revolucionària i en el principal referent ideològic de les diferents comunitats ètniques musulmanes de Mindanao, unint-les sota el concepte de poble Moro i creant una identitat comuna a partir de l'Islam, d'experiències històriques compartides en el marc dels soldanats de Sulu i Maguindanao i de resistència contra els successius intents de colonització i aculturació per part d'espanyols, nord-americans i, ja des de la segona meitat del segle XX, filipins. L'acarnissada lluita de l'MNLF contra la dictadura de F. Marcos, així com la defensa dels drets col·lectius i de l'autodeterminació del poble Bansamoro, van fer de l'MNLF una de les principals i més grans insurgències del continent asiàtic i li van valer al seu carismàtic líder, N. Misuari, el reconeixement de la comunitat internacional.

Després de més de 20 anys de negociacions, **el 1996 es va signar un acord de pau** sota els auspicis de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), que preveia, a canvi de la renúncia de l'MNLF a la independència, l'establiment d'una Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM), de la qual N. Misuari en va ser el primer governador. En els anys següents, però, tant la inexperiència i incompetència d'alguns dels nous quadres dirigents com la voluntat explícita del Govern filipí de no implementar plenament algunes de les previsions de l'acord de pau van provocar un **deteriorament de la confiança entre les parts i una creixent frustració amb el rendiment de l'autonomia a Mindanao**. Tot això va culminar en una aliança contranatura entre Manila i alguns dels principals líders de l'MNLF per a desbancar a N. Misuari del seu càrrec de governador de la RAMM i màxim dirigent de l'MNLF. Finalment, a final de 2001, centenars de membres de l'MNLF es van rebel·lar contra el Govern i N. Misuari va ser capturat sota càrrecs de corrupció i rebel·lió.

Des d'aleshores, diverses **faccions de l'MNLF s'han mantingut actives**, especialment a l'arxipèlag de Sulu, i s'han registrat **enfrentaments periòdics amb les Forces Armades**. En primer lloc, perquè l'ofensiva militar contra Abu Saiyaf a la mateixa regió inevitablement ha generat malentesos, trobades no previstes i la voluntat d'alguns sectors de l'oficialisme de vincular els dos grups. En segon lloc, perquè l'MNLF exigeix l'alliberament del seu líder històric i la plena implementació de l'acord de pau de 1996. Les dues reivindicacions han estat secundades per l'OCI, que va proposar una reunió tripartita a Jeddah (Àrabia Saudita) per discutir aquestes i altres qüestions no previstes a l'acord de 1996, com ara el desarmament de l'MNLF. Des de mitjans de 2006 Manila va postergar aquesta reunió per diverses raons fins que, aquest últim trimestre, un dels principals comandants de l'MNLF sobre el terreny va retenir durant uns dies en un campament militar l'equip governamental encarregat de negociar la revisió de l'acord de pau. Finalment, també per l'acció diplomàtica de l'OCI i la pressió social d'algunes organitzacions a Mindanao, sembla que la reunió es realitzarà el mes de juliol vinent i que N. Misuari hi podrà assistir.

A **Myanmar** el trimestre va estar marcat per les reiterades crides de la comunitat internacional i diferents organitzacions humanitàries al Govern perquè, d'una banda, es facilités l'accés humanitari a la població afectada per la violència armada i, de l'altra, es posí fi a les **operacions militars de contrainsurgència**. Aquestes operacions estan tenint lloc sobretot a l'est del país amb **greus conseqüències per a la població civil**. Els enfrontaments armats han augmentat d'intensitat fonamentalment a l'estat Karen, on **milers de persones s'han vist obligades a desplaçar-se** en els últims mesos. En aquest estat, la dura ofensiva militar de les Forces Armades contra el grup armat d'oposició KNU podria haver obligat prop de 30.000 persones a fugir de les seves llars. A més, algunes ONG han denunciat que nombroses dones karen han estat víctimes de la violència sexual perpetrada per integrants de les forces de seguretat de l'Estat. D'altra banda, el mes de febrer va tenir lloc una escissió en el grup armat KNU que va donar lloc al KNU/KNLAPC.

A les províncies del sud de **Tailàndia**, de majoria malaia i musulmana, la violència es va incrementar notablement malgrat que el Govern instaurat després del cop d'Estat de setembre de 2006 va declarar en més d'una ocasió la seva intenció de dialogar amb els grups insurgents i d'adoptar algunes mesures de reconeixement dels drets de la minoria musulmana al sud del país. Així, segons un informe publicat per un centre acadèmic a final de febrer, des de principis de 2004, gairebé 2.100 persones haurien mort i altres 3.290 haurien resultat ferides com a

conseqüència dels més de 6.200 atacs perpetrats des d'aleshores, entre els que cal destacar una acció coordinada en la que van esclatar més d'una vintena d'artefactes explosius de forma simultània, provocant diversos morts i uns cinquanta ferits i generant una gran commoció en l'opinió pública. Segons l'esmentat informe, en termes absoluts es produeixen més víctimes mortals entre la comunitat musulmana que entre la comunitat budista. D'altra banda, va ser prorrogat tres mesos més en les tres províncies meridionals (Yala, Pattani i Narathiwat) el decret d'emergència, un dels principals i més controvertits instruments de contrainsurgència aprovat per primera vegada sota mandat de l'Exprimer Ministre T. Shinawatra.

Europa

Taula 1.4. Evolució dels conflictes armats a Europa

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2007
Rússia (Txetxènia) (1991-)	Govern rus, Govern regional prorrús, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Estancament

A la república russa de **Txetxènia**, el conflicte va estar marcat per la **fi del procés d'amnistia a mitjan de gener, al qual es van acollir entre 400 i 500 rebels**, i que va ser considerat un èxit per les autoritats russes i txetxenes, mentre els líders independentistes ho van titllar de propaganda. No obstant això, es van continuar produint diversos enfrontaments entre forces de seguretat i rebels txetxens al llarg del trimestre, mentre R. Kadirov declarava des del seu càrrec de Primer Ministre que totes les formacions armades rebels havien estat destruïdes. A mitjan de febrer es va produir un canvi polític rellevant amb la **dimissió del President txetxè, A. Alkhanov, i la seva substitució per R. Kadirov en una decisió aprovada pel Parlament txetxè a proposta de V. Putin**. El seu nomenament va ser valorat de forma positiva per alguns líders independentistes, mentre que ONG nacionals i internacionals l'han vinculat amb violacions massives de drets humans exercides per les forces de seguretat al seu càrrec. En aquest sentit, l'èmfasi del nou President en polítiques de reconstrucció, descartant l'àmbit de la seguretat com a qüestió prioritària i defensant que Txetxènia està en pau, va afegir incertesa a la situació de la població civil, que pateix els efectes del conflicte armat i la desprotecció institucional. La impunitat de les forces de seguretat i la pràctica del segrest continuaven sent elements recurrents en la república, segons diverses ONG. També el Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa va criticar la pràctica de la tortura a Txetxènia després de la seva visita a la república a final de febrer.

Orient Mitjà

Taula 1.5. Evolució dels conflictes armats a l'Orient Mitjà

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 1er trimestre 2007
Iraq (2003-)	Govern de transició, coalició EEUU/Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític, instrumentalització ètnica i religiosa, lluita contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers	Deteriorament
Israel - Palestina (2000, II Intifada-)¹³	Govern israelià, milícies de colons, ANP, braços armats de les organitzacions Hamàs i Jihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs de l'Al Aqsa, FPLP, FDLF	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa i demanda de reconeixement polític	Deteriorament

La **violència de caràcter sectari** a l'Iraq durant el primer trimestre va mantenir els nivells de gravetat experimentats durant l'any 2006, i es va commemorar al febrer el primer aniversari de l'atemptat de Samarra que va significar l'inici dels enfrontaments de caràcter sectari. Malgrat tot, la violència que pateix el país té un caràcter multifacètic, ja que aquest sectarisme s'uneix als enfrontaments dels grups insurgents tant xiïtes com sunnites (alguns de caràcter baazista i

¹³ Tot i que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la 2ª Intifada, iniciada el setembre de 2000.

pro sadamista) contra la presència de les tropes ocupants i també contra els nous cossos de seguretat iraquians, així com els actes de violència vinculats a grups sunnites dins de l'òrbita d'al-Qaeda i també als serveis secrets de diversos països que actuen a l'Iraq. Paral·lelament, ha augmentat un tipus de violència de caràcter criminal que practica segrestos i actes de delinqüència comuna la proliferació dels quals posa de manifest el fracàs de les forces d'ocupació en la seva promesa de garantir la seguretat, la governabilitat i la restauració de les llibertats a l'Iraq. Per intentar fer front a tota aquesta complexa situació, el Primer Ministre, **N. Al-Maliki va anunciar al febrer un nou pla de seguretat** a Bagdad conjunt entre les forces nord-americanes i iraquianes. En aquest sentit, el President, G.W Bush, també va anunciar al començament de d'any una nova estratègia per a l'Iraq que incloïa un reforç de 21.500 militars (malgrat les recomanacions del Grup d'Estudis sobre l'Iraq)¹⁴, que s'unirien als 132.000 ja presents al país, a més de mesures econòmiques i pressions polítiques sobre el Govern de N. Al-Maliki. A final de desembre es va produir l'execució de l'Expresident, S. Hussein, les imatges de la qual van ser difoses provocant la recrudescència de la violència. A principi de març es va celebrar, a més, una conferència internacional de pau que va reunir a Bagdad responsables de Síria, l'Iran i els EUA per intentar abordar la situació des d'una perspectiva regional, la qual cosa va posar de manifest la necessitat dels EUA de fer front a la situació des d'una nova perspectiva més plural.

Pel que fa el conflicte armat entre **Israel i Palestina**, el trimestre va estar marcat per la violència que va enfrontar les milícies d'Hamàs i Fatah i els intents paral·lels de posar fi a aquesta situació i formar un Govern d'unitat nacional per superar el bloqueig de la comunitat internacional i especialment d'Israel i els EUA cap al Govern d'Hamàs. Així, es va produir una escalada dels enfrontaments, principalment a la franja de Gaza (on Hamàs té una presència predominant i un ampli suport social), encara que també van tenir el seu reflex a Cisjordània, on el suport polític i la presència de les milícies d'un i altre bàndol és més equilibrat. Al febrer les dues parts van arribar a la Meca a un acord per a la formació d'un Govern d'unitat, que es va constituir a mitjan de març, tot i que Israel i els EUA van persistir en el bloqueig a qualsevol Govern en què fos present Hamàs, i van tenir lloc alguns actes esporàdics de violència posteriors a la firma de l'acord. Paral·lelament, Israel va continuar portant a terme la seva política d'incursions per capturar els suposats militants d'organitzacions palestines i va prosseguir la construcció de 3.000 nous habitatges més en territori palestí segons l'ONG israeliana *Peace Now*, que va subratllar que els blocs d'assentaments s'endinsen cada vegada més en territori palestí. D'altra banda, l'organització de drets humans israeliana **B'Tselem va destacar que les forces de seguretat israelianes van acabar amb la vida de 660 palestins durant el 2006**, la majoria a Gaza, una xifra que suposa el triple de morts que les de l'any anterior. D'aquests, almenys 322 van ser població civil que no havia participat en cap acte hostil, i 141 eren menors. Al mateix temps, el nombre d'atacs mortals a israelians per part de palestins s'havia reduït, passant de 50 el 2005 a 23 morts el 2006. A més, el novembre es van comptabilitzar 9.075 palestins en presons israelianes, 345 dels quals eren menors. D'aquestes persones, 738 es troben detingudes sense judici i sense conèixer els càrrecs que se'ls imputaven.

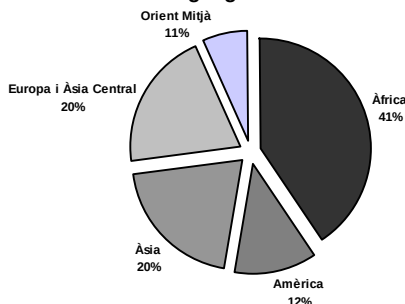
¹⁴ VV.AA., The Iraq Study Group Report, Vintage Books, New York, desembre de 2006, http://permanent.access.gpo.gov/lps76748/iraq_study_group_report.pdf

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- ❑ Més d'un centenar de persones van morir a Guinea després d'un mes i mig de mobilitzacions en contra dels abusos de poder del President L. Conté.
- ❑ La contínua violència a la zona de Waziristan va posar en evidència la fragilitat dels acords assolits entre les milícies armades locals i el Govern del Pakistan.
- ❑ Las tensions al voltant del conflicte kurd es van mantenir altes a Turquia amb l'increment de l'ofensiva militar al sud-est del país i la detenció de membres del principal partit polític prokurd, el DTP.
- ❑ L'autorització parlamentària al Govern iemenita de suprimir la rebel·lió a la província septentrional de Saada va provocar una ofensiva militar a la zona que va originar milers de desplaçats.

Aquest apartat analitza detalladament **27 situacions d'alta tensió**¹ en què s'han registrat fets rellevants i destacables per la seva especial gravetat durant el trimestre, i inclou, a més, **32 escenaris més de tensió menor que no s'han destacat per la seva virulència**.

Gràfic 2.1. Distribució geogràfica de situacions de tensió

2.1. Evolució de les tensions

Quadre 2.1. Escenaris d'alta tensió del trimestre

Àfrica Burundi Txad – Sudan Eritrea i Etiòpia Guinea Guinea - Bissau Nigèria Regió dels Grans Llacs (RD Congo –Burundi – Rwanda –Uganda)	Senegal (Casamance) Sudan (sud) Zimbabwe Amèrica Bolívia Equador Haití Perú	Àsia Filipines Indonèsia (Sulawesi) Myanmar Nepal Pakistan (Balutxistan) Pakistan (Waziristan) Timor – Leste	Àsia central i Caucas Geòrgia (Abkhàzia) Kirguizistan Turquia Orient Mitjà Iran Líban – Israel – Síria Iemen
--	---	--	---

¹ Contextos en què es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'Estat, tocs de queda i Estats d'excepció o emergència) i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns contextos existeixen possibilitats que s'arribi a una situació de conflicte armat. Les esmentades tensions també poden no tenir lloc en l'àmbit geogràfic d'aquest Estat, però es tenen en compte en la mesura que afecten directament els interessos o estabilitat d'aquest Estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país. Finalment, s'hi han inclòs també aquells contextos en què existeixen serioses dificultats per dur a terme la implementació dels acords de pau (en el cas que existissin).

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Causes de fons
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)

A Zimbabwe la **mobilització social en contra del Govern de R. Mugabe va anar en augment** durant el trimestre. La policia zimbabwesana va prohibir durant tres mesos la celebració de mítings i manifestacions a la capital, Harare, després dels enfrontaments entre simpatitzants del grup opositor MDC i les forces de seguretat, que van tenir lloc a la ciutat durant la trobada que donava inici a la campanya electoral d'aquest partit polític. Membres de l'MDC van afirmar que el Govern tenia por que el míting, al qual van acudir més de 50.000 persones, pogués convertir-se en una manifestació en contra del President. L'oposició va denunciar la detenció de diversos dels seus afiliats, així com l'excessiu ús de la força per part dels cossos oficials que van causar lesions a més de 500 persones. Posteriorment **el líder de l'MDC, M. Tsvangirai, va ser arrestat** i colpejat en una trobada de la Campanya Salvem Zimbabwe a la capital, on un civil va morir per trets efectuats per la policia. Aquests fets han estat fortament condemnats per la comunitat internacional mentre els EUA i el Regne Unit van sol·licitar un enduriment de les sancions contra el país. Finalment, la vaga de metges, a la qual es van unir el sector educatiu i el personal d'infermeria, es va prolongar durant dos mesos sense que el Govern aconseguís prendre les mesures oportunes i donar resposta a les reclamacions de millors salaris.

b) Àfrica Occidental

Països	Causes de fons
Guinea	Crisi política i econòmica, fragilitat democràtica
Guinea-Bissau	Inestabilitat política, dèficit de governabilitat
Nigèria	Recursos naturals, disputes polítiques, instrumentalització religiosa
Senegal (Casamance)	Autonomia vs. Independència, marginalització de grup minoritari

La tensió més important a la regió occidental del continent es va produir a **Guinea**, posant en greu risc la precària estabilitat dels seus països veïns. La **vaga general promoguda pels principals sindicats per protestar contra els abusos de poder del President L. Conté** i demandar la reducció dels preus dels aliments bàsics i el combustible, va ser àmpliament seguida per la població, les manifestacions de la qual van ser durament reprimides per les forces de seguretat. **Durant un mes i mig de mobilitzacions van morir més d'un centenar de persones, la major part civils desarmats**, la qual cosa va suposar la condemna de les Nacions Unides i la comunitat internacional. D'una altra banda, es van registrar moviments d'antigues tropes del RUF al nord de Libèria travessant les fronteres per combatre com a mercenaris al costat de les forces armades guineanes en el cas que esclatés el conflicte.² Aquest fet va fer que els Presidents de Libèria i Sierra Leona visitessin el seu homòleg guineà. Finalment, amb la mediació d'un grup especial enviat per ECOWAS, es va nomenar un nou Primer Ministre, L. Kouyaté, amb amplis poders executius, tal com havien sol·licitat els representants de la societat civil.

De forma paral·lela, les tensions polítiques van continuar augmentant a **Guinea Bissau** després que el Parlament aprovés **una moció de censura contra l'actual Primer Ministre, A. Gomes**, presentada per una aliança dels partits d'oposició PRS i PUSD, amb el suport de 15 diputats trànsfuges del partit presidencial PAIGC. En aquest sentit, el President, J. B. "Nino" Vieira es veuria obligat a decidir entre el nomenament d'una nova persona per al càrrec, o dissoldre el parlament i convocar eleccions en el termini de 90 dies. Aquesta situació no ha fet sinó ressaltar els grans problemes que persisteixen fins a l'actualitat al voltant a la reconciliació social després del conflicte i les deficitàries pràctiques de bona governabilitat.

² Per aquesta raó en el quadre de tensions menors al final del capítol s'hi assenyala l'empitjorament a la regió del Riu Mano.

A **Nigèria** la violència intercomunitària i per motius polítics es va focalitzar principalment a les regions del Delta del Níger³ i a la zona central on una nova onada de violència política entre simpatitzants dels dos principals partits polítics de Nigèria, PDP i AC es va saldar amb la mort de 10 persones a l'estat de Benue. La violència es va produir per una polèmica entre militants dels dos partits entorn de l'elecció del càrrec de senador que representarà l'estat a la capital. Davant l'increment de fets com aquest, el Govern va anunciar el desplegament de 200.000 efectius policials que seran els encarregats de la seguretat durant les jornades electorals. D'una altra banda, en el terreny polític la Comissió Electoral Nacional Independent (INEC, per les seves sigles en anglès) va publicar el llistat de candidats a la presidència entre els quals no consta el nom del Vicepresident A. Abubakar, per tenir càrrecs pendents per corrupció davant la justícia. Les decisions d'aquest organisme van ocasionar que vuit partits polítics elevessin a l'Assemblea Nacional una petició de destitució del President de l'INEC, degut a la falta d'independència.

Finalment al **Senegal** es van produir nous desplaçaments a la regió de Casamance amb combats entre les forces armades i el grup armat secessionista MFDC liderat per C. Badiate a la frontera amb Guinea Bissau. Igualment, de manera paral·lela a les eleccions, la facció del MFDC liderada per S. Sadio va perpetrar atacs a la frontera amb Gàmbia durant els quals van morir dos membres d'una altra facció rival. La mort del màxim dirigent del grup secessionista, D. Senghor, en el mes de gener va fer témer l'inici d'una nova escalada en el conflicte. Finalment, el President del Consell Regional de Ziguinchor (capital de Casamance), O. L. Badji, va ser assassinat a la localitat de Sindian, fet amb el qual el MFDC va assegurar no estar vinculat.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causes de fons
Eritrea i Etiòpia	Disputes territorials
Sudan Sud	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos

En relació amb el contenciós fronterer entre **Eritrea i Etiòpia**, el Consell de Seguretat de l'ONU va adoptar a final de gener la resolució 1.741⁴ per la qual va estendre el mandat de la missió de manteniment de la pau entre els dos països (UNMEE) per sis mesos però **va reduir el seu component militar d'un màxim de 2.300 tropes a 1.700**. A més, va fer una crida a les parts al fet que no bloqueguessin els esforços de construcció de pau, a causa del prolongat estancament en què es troba el contenciós entre els dos països. El Consell de Seguretat també va sol·licitar a Eritrea que retirés les seves tropes de la zona de seguretat. En aquest sentit, la UNMEE també va anunciar que la situació a la Zona Temporal de Seguretat (ZTS) i les seves àrees adjacents continuava volàtil i tensa, en constatar moviments rutinaris de tropes en els dos costats de la ZTS. La missió va confirmar al març que les autoritats eritrees havien imposat **noves restriccions de moviment suplementàries a les forces de manteniment de la pau** presents a la frontera. Des de l'octubre de 2005, el Govern eritreu ha sotmès la UNMEE a la prohibició de vols d'helicòpters al seu territori, ha limitat el territori habilitat per supervisar i les rutes que pot prendre per arribar a tota la part de la zona fronterera del costat eritreu, ha exigit l'expulsió del personal occidental de la missió i ha procedit a l'empresonament dels membres del personal de la UNMEE de nacionalitat eritrea. Totes aquestes decisions han anat reduint l'efectivitat de la missió a la zona.

El segon aniversari de la firma de l'acord de pau entre el Govern i l'SPLA va augmentar la tensió en el pla polític, sense que es produïssin greus incidents de violència al **sud del Sudan** després dels greus fets de Malakal en el mes de desembre⁵. En aquest sentit, el Vicepresident sudanès, S. Kiir, va acusar el President, O. Al-Bashir, de no haver fet res per assegurar un repartiment equitatiu i transparent de la riquesa i els recursos del Sudan, així com de continuar recolzant les milícies progovernamentals (SSDF) que encara no s'havien adherit al procés de desarmament al sud del país. Davant d'aquestes declaracions, el President va afirmar que si bé certes parts de l'acord de pau encara no s'havien dut a terme, també és cert que les autoritats

³ Vegeu l'apartat de conflictes armats.

⁴ <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scrl07.htm>

⁵ Vegeu l'apartat de tensions a Alerta 2007.

del sud havien estat molt lentes a l'hora d'incorporar les diferents comissions fixades per a la implementació dels acords de pau, la qual cosa va ocasionar una despesa de 60 milions de dòlars a l'executiu sudanès. D'una altra banda, **van continuar els atacs contra població civil per part de grups no identificats als voltants de Juba**, elevant a 20 el nombre de morts. Tant l'SPLA com les forces armades ugandeses van assenyalar l'LRA com els responsables d'aquests atacs.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de fons
Burundi	Control del poder polític d'una minoria ètnica i dificultats per a l'alternança de poder
Txad – Sudan	Acusacions mútues de recolzament als respectius grups armats d'oposició
Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Control dels recursos naturals, recerca de seguretat fronterera

A **Burundi**, la **posada en marxa al març del Mecanisme de Verificació de l'acord de pau** entre el Govern i les FNL, després de mesos d'estancament del procés de pau i de la implementació de l'acord assolit al setembre pot suposar la superació definitiva del període de violència iniciat el 1993. No obstant això, van persistir les dificultats degut al fet que el Govern preveu només la integració militar de les FNL com a resultat del programa de DDR mentre que les FNL aspiren a tenir també responsabilitats polítiques. Cal destacar que el Tribunal Suprem finalment va exculpar l'antic President D. Ndayizeye i quatre persones més de responsabilitat en el suposat intent de cop d'Estat, encara que va condemnar el líder de les FNL-Icanzo, A. Mugabarabona, i una altra persona de ser els responsables del cop d'Estat, amb l'objectiu de justificar l'estratègia del Govern entorn de l'existència del cop. D'una altra banda, va persistir la tensió política com a conseqüència de la **substitució d'H. Radjabu com a president del partit governamental CNDD-FDD**, qüestionat per la seva mà dura i per diversos escàndols. Segons diverses fonts, el President, P. Nkurunziza, volia desempallegar-se d'H. Radjabu, per l'ampli poder que exercia en la maquinària del partit. El seu substitut és pròxim al President del Govern, P. Nkurunziza, per la qual cosa **el relleu va ser vist com una forma d'estendre i afirmar el poder del President**, fet que també va dur a terme en altres àmbits com en el Banc de la República de Burundi.

Durant el primer trimestre de l'any va persistir el deteriorament de les relacions entre el **Txad i el Sudan**, malgrat els esforços diplomàtics regionals, com la firma juntament amb la R. Centreafricana d'un nou acord per comprometre's a posar fi al suport **als grups armats d'oposició que operen en els respectius països** durant la cimera d'Àfrica-França a Cannes. En aquest sentit, davant les traves del Sudan a acceptar el desplegament d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU al seu territori, el Consell de Seguretat va proposar, a iniciativa del Secretari General de l'ONU, el **desplegament d'una missió a la zona fronterera entre els dos països** per posar fi a l'extensió del conflicte armat de la regió sudanesa de Darfur més enllà de les seves fronteres. No obstant això, el Txad va limitar l'abast de l'esmentada missió.⁶

Pel que fa a la regió dels **Grans Llacs**, cal destacar la millora relativa de la situació a escala regional a causa de la consecució del procés de pau a **Burundi**, a les converses de pau al nord d'**Uganda** i, sobretot, a la celebració d'èxit de les eleccions a la **RD Congo i la formació del nou Govern** en un clima de tensió com a conseqüència de la repressió de les manifestacions de protesta. No obstant això, en el primer trimestre es van desencadenar nous enfrontaments entre el grup armat d'oposició rwandès FDLR i les forces armades congoleeses. També cal destacar positivament que **Rwanda** fos la mediatora entre les forces armades congoleeses i el general dissident, L. Nkunda, que pertany a la comunitat tutsi banyamulenge que habita a l'est de la RD Congo, ja que Rwanda s'havia enfrontat al Govern de L. Kabila i també al de J. Kabila entre 1998 i 2003. En aquella data Rwanda va retirar les seves tropes de l'est del país i va deixar de donar suport, almenys oficialment, al grup armat d'oposició prorwandès RCD.

⁶ Vegeu l'apartat de conflictes armats.

Amèrica

a) Amèrica del Nord, Amèrica Central i Carib

Països	Causes de fons
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social

A **Haití**, l'operatiu policial dut a terme per la MINUSTAH a Cité Soleil i algunes de les barriades capitalines en què es concentren els índexs més alts de violència de tot el país va culminar amb la confiscació d'una gran quantitat de material bèl·lic, l'obertura de noves seus de MINUSTAH, la posada en marxa d'alguns serveis bàsics per a la població o la detenció d'unes 140 persones sospitoses de pertànyer a grups armats, entre els quals hi havia alguns dels seus principals líders. Algunes organitzacions de la societat civil dels esmentats barris van denunciar un ús excessiu de la força durant els operatius, que haurien provocat diversos morts i ferits. Malgrat que tant el Govern com la missió de les Nacions Unides a Haití avaluen positivament els resultats dels esmentats operatius, també han reconegut que **els grups armats actualment s'estan desplaçant dels nuclis urbans cap a les zones rurals i que segueixen tenint accés a armament i finançament**. En aquest sentit, el President, R. Prével, va desplegar una intensa activitat diplomàtica per combatre el narcotràfic, al qual considera el principal responsable de la situació d'inestabilitat i inseguretat. D'una altra banda, el mandat de la MINUSTAH va ser renovat per vuit mesos malgrat les reticències inicials plantejades per la Xina, que recela de la relació que mantenen els Executius haitià i taiwanès⁷.

b) Amèrica del Sud

Països	Causes de fons
Bolívia	Problemes de governabilitat
Equador	Problemes de governabilitat
Perú	Problemes de governabilitat

A **Bolívia** hi va haver tres focus de tensió. En primer lloc, després de cinc mesos de bloqueig institucional pel conflicte entre Govern i oposició sobre els mecanismes d'aprovació de la nova Constitució, l'Executiu va acceptar el sistema de votació reclamat per l'oposició, encara que al mateix temps va posar una data límit per a l'aprovació de la nova Carta Magna. En segon lloc, uns **20.000 miners van prendre la capital** i es van enfrontar als cossos de seguretat de l'Estat (provocant alguns ferits i molts danys materials) per exigir la revocació d'un increment de la pressió fiscal a la mineria privada. Finalment, **dues persones van morir i un altre centenar va quedar ferit durant els enfrontaments entre partidaris i detractors del Prefecte del departament de Cochabamba**. Les intencions del governador d'unir-se a les reivindicacions autonomistes d'altres departaments (com Santa Cruz, Beni, Tarija i Pando) obviat els resultats del referèndum d'autonomies celebrat el mes de juliol passat (en què la majoria de la població cochabambina va votar a favor del no) van provocar la irada reacció de diversos col·lectius que, com els cocaleros del Chapare, van prendre la capital del departament, van tallar diverses carreteres i van incendiar la seu de governació.

A l'**Equador**, l'enfrontament entre l'Executiu de R. Correa i el legislatiu sobre l'Assemblea Constituent va provocar una **crisi institucional i un increment de la tensió política i social** al país. R. Correa, que té el suport d'algunes de les principals organitzacions socials del país, sosté la necessitat d'aprovar mitjançant una consulta popular una Assemblea Constituent que redacti una nova Carta Magna per superar la inestabilitat política que ha afectat l'Equador en l'última dècada. De la seva banda, el Congrés, liderat per l'oposició, tem que l'esmentada Assemblea Constituent revoqui els seus poders i acosti al país al 'nou socialisme' propugnat pel President veneçolà H. Chávez. A final de gener, algunes organitzacions indigenistes van anunciar la seva intenció d'iniciar una rebel·lió com les que en el passat van enderrocar dos Presidents si no s'aprovava la consulta popular, i poques setmanes més tard les mobilitzacions a favor d'aquesta van provocar alguns ferits a Quito, així com el desallotjament del Congrés. D'una altra banda, vuit militars van quedar ferits a **la província amazònica d'Orellana** quan intentaven impedir **l'ocupació de les instal·lacions petrolíferes** per part d'un grup de

⁷ Vegeu capítol de rehabilitació postbèl·lica.

manifestants que exigien més inversions a la regió de les nombroses petrolieres que operen a la regió.

Al **Perú**, el Govern d'A. García **va intensificar la seva política de contrainsurgència** després que en el mes de desembre vuit persones (entre elles cinc policies) fossin assassinades al sud-est del país suposadament a mans d'una facció de *Sendero Luminoso* que estaria conformada per uns 220 efectius i que operaria en una regió *cocalera* del departament d'Ayacucho, el més afectat per la violència durant els anys 80 i 90. El Govern ha declarat repetidament que alguns elements de *Sendero Luminoso* segueixen actius i estan de manera creixent vinculats al narcotràfic. D'una altra banda, la **Cort Interamericana de Drets Humans (CIDH) va emetre dues sentències contra l'Estat peruà** amb escassos dies de diferència. La primera denuncia la responsabilitat del Govern en l'anomenada matança de La Cantuta el 1992 (un dels crims pels quals se sol·licita a Xile l'extradició de l'Expresident A. Fujimori), mentre que la segona sentència condemna l'Estat a indemnitzar familiars de 41 persones que pertanyen a *Sendero Luminoso* i que van morir a la presó el 1992. A. García va denunciar l'impacte econòmic que poden tenir per al país els més de 1.200 casos que actualment estan en mans de la CIDH i va criticar al seu antecessor en el càrrec per comprometre's a acatar totes les resolucions de l'organisme vinculades amb terrorisme.

Àsia

a) Àsia Meridional

Països	Causes de fons
Nepal	Fragilitat democràtica, autonomia vs. independència
Pakistan (Balutxistan)	Autonomia vs. Independència, control dels recursos
Pakistan (Waziristan)	Lluita antiterrorista, fragilitat democràtica

Al **Nepal**⁸ l'any va començar amb **un increment de la tensió al sud del país**, on es van produir manifestacions liderades per la població madhesi o terai, grup ètnic majoritari al sud del país i que representa un terç del total de la població nepalesa, que van desembocar en **diversos episodis de violència a conseqüència dels quals van morir almenys 25 persones**. Les organitzacions madhesi reclamaven un canvi en la Constitució Interina per establir un sistema federal que permetés una major representació d'aquesta població en les diferents institucions interines del país. Aquestes organitzacions han posat de manifest que tant la legislació interina com la composició de les institucions establertes després de l'acord de pau no estaven tenint en compte les necessitats d'aquesta població ni els greuges històrics soferts, és a dir que perpetuaven l'ancestral exclusió de la població madhesi. Així doncs, l'esclat d'aquesta tensió evidència també **la fragilitat de l'actual procés de rehabilitació postbèl·lica**, en el qual caldrà fer front al disseny d'un nou model d'Estat més incloent. Això no obstant, el trimestre va finalitzar amb l'aprovació pràcticament unànime d'una reforma constitucional que establia un sistema federal per a Nepal, així com l'augment de les circumscripcions electorals al sud del país, amb l'objectiu d'augmentar la representació d'aquesta zona.

Pel que fa a la situació de tensió imperant a la regió pakistanesa del Balutxistan, al llarg del trimestre van tenir lloc repetits episodis de violència, el més greu dels quals es va produir en el mes de febrer. Un **atemptat suïcida contra els jutjats de Quetta**, capital de la província, va provocar la mort de 16 persones i va ferir-ne 35. Encara que l'atemptat no va ser atribuït a cap grup, les autoritats pakistaneses van assenyalar que aquest constituïa una resposta a **l'increment en les operacions de contrainsurgència a la província**. Cal afegir que, com ha passat des de l'esclat d'aquesta tensió, les crides perquè cessin les operacions militars i s'obrin espais de negociació han estat reiterades. Un exemple d'això és l'oferta de mediació del líder de la tribu Jamali, S.Y. Mohammad Jamali, entre les tribus del Balutxistan i el Govern del Pakistan. Això no obstant, la valoració del conjunt del trimestre permet observar una certa disminució del nombre d'atemptats per part de l'oposició armada.

⁸ Per a més informació sobre el Nepal, vegeu l'apartat de Rehabilitació Postbèl·lica.

Pel que fa a la zona de **Waziristan**⁹, la violència va ser reiterada al llarg del trimestre, evidenciant la **fragilitat dels acords assolits entre les milícies armades locals i el Govern del Pakistan**. Diversos atemptats i enfrontaments armats amb les forces de seguretat pakistaneses van causar la mort a desenes de persones i van portar a un increment del desplegament militar a la zona fronterera amb l'Afganistan. Cal assenyalar que aquest desplegament va ser també motivat per les acusacions tant de l'Afganistan com dels EUA de connivència del Govern pakistanès amb les contínues infiltracions en territori afganès de militants armats procedents del Pakistan. Finalment, cal assenyalar l'anunci efectuat pel govern pakistanès que construiria un mur minat fronterer amb l'Afganistan de 2.400 Km. d'extensió.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

Països	Causes de fons
Filipines	Fragilitat democràtica
Indonèsia (Sulawesi)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica
Myanmar	Fragilitat democràtica
Timor-Leste	Acomiadament massiu de membres de les forces armades; desestructuració econòmica i fragilitat institucional

A les **Filipines** hi va haver dos escenaris principals de tensió. En primer lloc, l'**esclat de tres bombes a diverses ciutats de Mindanao** va provocar set morts i una trentena de ferits i va tenir una gran repercussió internacional, en produir-se pocs dies abans de l'inici de la **XII Cimera d'ASEAN** a la ciutat de Cebu. Una vegada el grup armat d'oposició MILF va negar vehementment la seva participació en l'atemptat, i prenent en consideració l'ofensiva militar de gran envergadura que llavors estaven duent a terme les forces armades a l'arxipèlag de Sulu, el Govern va centrar les seves sospites en organitzacions com Abu Saiaf o Jemaah Islamiyah. En segon lloc, van seguir registrant-se protestes i denúncies contra el Govern de G. Macapagal Arroyo per la seva suposada connivència o fins i tot participació en l'assassinat de centenars d'activistes, periodistes, sindicalistes o opositors al Govern. En aquest sentit, l'Expert Independent de les Nacions Unides va declarar després de finalitzar la seva visita al país que **un nombre significatiu de les execucions extrajudicials són atribuïbles als cossos de seguretat de l'Estat**, emparades també per la cultura de la impunitat a les Filipines. Davant aquestes acusacions, secundades per organitzacions com Amnistia Internacional, el Govern va auspicar la creació d'una Comissió d'Investigació i va presentar un pla que inclou mesures com l'establiment de tribunals especials. No obstant això, les esmentades mesures van semblar insuficients a una part significativa de la societat civil organitzada.

A **Sulawesi (Indonèsia)**, la tensió es va incrementar substancialment al districte de Poso després que dos operatius policials que pretenien capturar militants islamistes provoquessin la mort de 18 dels esmentats suposats militants, la qual cosa va generar les protestes de la comunitat musulmana i podria contribuir, segons alguns informes, a l'arribada d'organitzacions qualificades de jihadistes. La situació a la regió ja era especialment tensa des que en el mes de setembre tres persones cristianes van ser executades acusades d'instigar la violència comunitària que entre 1998 i 2001 va provocar la mort o desplaçament forçat de milers de persones. Davant aquesta situació, **alguns sectors de la societat civil han sol·licitat la partició del districte de Poso** (que pertany a la província de Sulawesi Central) **a partir de criteris confessionals**, creant dos nous districtes de majoria cristiana i musulmana respectivament. Encara que l'esmentada proposta no ha estat descartada per les autoritats regionals, el Govern central, després de reunir-se diverses vegades amb alguns dels líders de les dues comunitats, ha declarat que **els fets de violència a Poso no responen a un conflicte religiós sinó a una lluita pel poder a l'administració local**.

A **Myanmar** el clima general del trimestre va ser de continuïsmen quant a la **repressió de l'oposició política**. Malgrat que a l'inici de l'any, i coincidint amb l'aniversari de la independència del país es van posar en llibertat 40 presos polítics, en el marc d'una amnistia a 3.000 presos, al llarg del trimestre es van produir **noves detencions** i es va estendre l'arrest domiciliari del líder opositor T.Oo. En el mes de febrer, la celebració d'una manifestació de protesta contra la corrupció i la crisi econòmica i social al país va desembocar en una cadena

⁹ Waziristan Nord i Waziristan Sud són dos dels territoris que integren l'entitat territorial coneguda com a Àrees Tribals Federalment Administrades, nominalment sota control directe del Govern central pakistanès.

de detencions. Les principals organitzacions opositores i de drets humans al país van mostrar el seu suport als detinguts. En el pla internacional, cal destacar l'**aprovació d'una resolució a l'Assemblea General de l'ONU denunciant les violacions de drets humans** i el veto per la Xina i Rússia d'un esborrany de resolució en el Consell de Seguretat promoguda pels EUA. De la seva banda, el Premi Nobel de la Pau sud-africà, D. Tutu, va fer una crida a l'Índia perquè contribuís a la posada en llibertat de la líder opositora i Premi Nobel de la Pau, A. San Suu Kyi.

A **Timor-Leste** va tornar a incrementar-se la situació de tensió per les **manifestacions violentes que es van registrar a Dili** a principi de març, en què es van saquejar diversos edificis (inclosa la residència de familiars del President, X. Gusmao). Les esmentades mobilitzacions, que van provocar la fugida de milers de persones, es van produir pocs dies després que cinc persones morissin durant **una batuda de les forces internacionals de la ISF contra els seguidors d'A. Reinaldo**, exmilitar que va protagonitzar alguns dels principals episodis de violència durant els mesos d'abril i maig passats i que posteriorment, després de fugar-se de la presó amb diverses desenes de militars, va iniciar un focus rebel contra el Govern que ha anat guanyant adeptes. Tant l'Executiu de J. Ramos-Horta com la comunitat internacional han responsabilitzat exclusivament A. Reinaldo del caos que en ocasions ha regnat a Timor-Leste i han reconegut que l'actual situació de violència, encara que es troba sota control, pot tenir un impacte negatiu a les **eleccions presidencials i legislatives del 9 d'abril**, les primeres des que Timor-Leste va obtenir la independència el 2002. D'una altra banda, el Consell de Seguretat de l'ONU va renovar per un any el mandat de la UNMIT, creada el 2006 després dels fets de violència del primer semestre de l'any, que van provocar el desplaçament forçós d'aproximadament el 15% de la població.

Europa i Àsia Central

a) Europa

Països	Causes de fons
Turquia	Tensió política i social, demanda d'autogovern al Kurdistan

A **Turquia** el clima de tensió al voltant del conflicte kurd s'ha mantingut elevat. **La treva del PKK va continuar en vigor durant el trimestre, mentre que l'exèrcit va incrementar al gener la seva ofensiva militar al sud-est del país.** Al seu torn, el Govern va relançar la seva ofensiva diplomàtica contra el grup armat al llarg del trimestre, demanant més cooperació nord-americana i de l'administració kurda del nord de l'Iraq contra el PKK, en paral·lel a les advertències militars turques sobre possibles incursions en territori iraquianà per desmantellar les bases del PKK. En aquest sentit, davant la **creixent tensió i debat sobre la presència del PKK a l'Iraq**, el Govern turc i les autoritats kurdes iraquianes van mostrar la seva disposició entre febrer i març a l'acostament i a l'inici de converses directes, malgrat l'èmfasi d'aquests últims a emmarcar el conflicte amb el PKK en l'àmbit intern turc. Les al·legacions d'un suposat enverinament a la presó al març del líder del PKK, A. Ocalan, emeses pels seus advocats i desmentides pel Govern van afegir incertesa a la conjuntura actual, tensada també per les creixents **detencions al febrer i març de membres del principal partit polític prokurd, el DTP.** Al seu torn, l'assassinat al gener del reconegut periodista turcoarmeni H. Dink, suposadament per ultranacionalistes turcs, i la reforma pendent del codi penal, van ser altres focus de tensió durant el trimestre, influïts pel que alguns analistes assenyalen com una onada creixent de nacionalisme turc.

El de Nicòsia i altres murs

L'inici de l'any 2007 ens va sorprendre amb diverses notícies de murs que s'obrien i d'altres que es projectaven. A principi de març, **el Govern grecochipriota va ordenar obrir a diversos punts la barrera de ciment i filferro que havia separat durant més de tres dècades l'última capital europea dividida, Nicòsia**. L'acció, llançada com a mesura de distensió per una de les parts enfrontades i a l'espera d'un signe en un sentit similar al costat turcochipriota, obre perspectives de retrobament entre els habitants de la ciutat i ofereix oportunitats polítiques i de reconstrucció socioeconòmica.

Al mateix temps, a principi de gener, **el Govern pakistanès va declarar la seva intenció de construir una tanca i minar la frontera amb l'Afganistan per aturar la infiltració de militants protalibans cap al país veí**. La mesura, fruit en part de la pressió de la comunitat internacional davant de la creixent conflictivitat a l'Afganistan, fa témer a molta gent, inclosos els dirigents afganesos i grups nacionalistes pakistanesos, que la seva efectivitat serà qüestionable i els seus efectes perversos, com el de dividir les tribus Pashtun que històricament han poblat la zona sense distincions territorials. El cost econòmic d'aïllar una frontera de 2.640 km, el cost polític d'augmentar la tensió entre dos països veïns i sobretot, el cost humà de minar una zona on el moviment de població i de comerç ha estat habitual, obliguen a qüestionar una decisió d'aquestes característiques.

Finalment, a Amèrica i com a fre a la immigració, els **EUA van anunciar la pròxima construcció d'un mur doble al llarg de 700 milles que els separen de Mèxic**. La utilitat d'aquestes noves barreres per als fins anunciats serà probablement nul·la. És fins i tot probable que contribueixi a augmentar la tensió i el nombre de morts (per exemple, a la frontera mexicana les víctimes mortals es van doblar a partir de 1998 quan una nova estratègia policial que augmentava els controls va propiciar la recerca d'alternatives més perilloses). Al contrari, les iniciatives que busquen derrocar murs i eliminar separacions poden ser una contribució a la distensió i a la construcció de bases per a la pau. Tot i així, **queden encara molts murs en peu: el de 2.700 km en ple Sàhara Occidental**, com a senya d'un conflicte no resolt que existeix des de fa més de 30 anys; **o el construït per Israel a Palestina** que arriba als 400 km i continua progressant, impossibilitant qualsevol avanç de pau a la zona.

b) Àsia Central i Caucas

Països	Causas de fons
Geòrgia (Abkhàzia)	Autonomia vs. Independència
Kirguizistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de la Vall de Ferghana

A **Geòrgia**, la tensió en relació amb la regió independent de facto d'**Abkhàzia** es va mantenir a nivells significatius. A la mort de diversos policies abkhazos a Gali a final de desembre, va seguir-hi en els primers dies de gener la mort d'un policia georgià en una localitat pròxima a Gali, enmig d'un **clima d'acusacions mútues d'inici d'accions ofensives i represàlies**, malgrat no estar clar si les morts responien a violència criminal o política. El Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, va alertar d'un **deteriorament de la situació en el terreny**, mentre en el pla diplomàtic tampoc no es van produir avenços. Geòrgia va proposar a les autoritats d'Abkhàzia iniciar negociacions directes sense exigències prèvies, rebutjades per Abkhàzia per considerar que no es donen les condicions apropiades. La celebració d'eleccions locals i legislatives a la regió independent de facto i les reaccions generades van evidenciar l'allunyament entre les parts. El trimestre es va tancar amb un nou **incident per un atac amb míssils a la part alta del congost de Kodori**, zona d'Abkhàzia controlada per Geòrgia, la qual cosa va mantenir en tensió les parts. Segons Geòrgia, tres helicòpters procedents de Rússia van disparar en direcció a diversos municipis, fet que van qualificar de provocació molt greu i van exigir, encara que sense acusar-los directament, una reacció de Rússia. De la seva banda, Abkhàzia i Rússia van negar estar involucrades en l'incident.

Al **Kirguizistan**, va continuar el **clima de fragilitat democràtica i la inestabilitat institucional i política**. Les esmenes a la Constitució aprovada al novembre van quedar ratificades al gener, tornant a la figura del President part dels poders parcialment restats al novembre, i generant crítiques per part d'opositors i alguns grups de drets humans. Durant el trimestre es va posar fi a l'impàs governamental de final d'any, amb l'aprovació per part del Parlament del nomenament d'A. Isabekov com a nou Primer Ministre a proposta del President, després de rebutjar les seves dues primeres propostes de nomenar de nou a F. Kulov, qui va dimitir al desembre. El

perfil d'A. Isabekov com a tecnòcrata i aliat presidencial i la sortida cap a les files de l'oposició de F. Kulov liderant una nova plataforma opositora que reclama eleccions anticipades, va marcar un inici d'any de nova **polarització entre el President i l'oposició** i, institucionalment, entre l'Executiu i el Parlament, amb la convocatòria per part de les dues principals coalicions opositores de pròximes protestes socials en demanda d'eleccions i reformes polítiques. D'una altra banda, el **Comitè de Seguretat Nacional va augmentar al març l'alerta sobre possibles atemptats terroristes a la capital, Bixkek.**

Orient Mitjà

Països	Causas de fons
Iran	Pressió internacional per l'expedient nuclear, reafirmació nacional
Líban – Israel – Síria	Disputa territorial, impacte del conflicte palestinoisraelià, fragilitat social i política
Iemen	Lluita pel poder polític

La tensió al voltant de l'**Iran** es va incrementar al llarg del primer trimestre de l'any a causa de l'aprovació per part del Consell de Seguretat de la ONU d'una resolució que imposava sancions al país degut al seu programa nuclear.¹⁰ El règim va desatendre el termini marcat per la resolució per detenir l'enriquiment d'urani i l'AIEA va denunciar la falta de transparència i cooperació de les autoritats iranianes. Paral·lelament, els **EUA van acusar l'Iran de proporcionar armes a les milícies xiïtes a l'Iraq** i va detenir cinc suposats membres de la Guàrdia Revolucionària iraniana que es trobaven en territori iraquetà. El primer fet va ser desmentit per part de l'Iran i el segon criticat per al·legar que es tractava de membres del cos diplomàtic iranià. D'una altra banda, la implicació de l'Iran en la seguretat regional va anar creixent, atenent a trobades amb alts responsables de països de la zona com l'Iraq i l'Àrab Saudita. **En el pla intern, el President iranià, M. Ahmadinejad, va patir una creixent oposició** vinculada a la seva política exterior i a la situació econòmica del país. Així mateix, enfrontaments a la zona fronterera amb Turquia van provocar la mort de desenes de Guardians de la Revolució i d'insurgents, i un atac reivindicat per un grup radical sunnita a Zahedan, a la frontera amb l'Afganistan i el Pakistan, va provocar la mort d'11 Guardians més.

La tensió va continuar a la zona fronterera amb el **Líban** tot i l'alto el foc signat a l'agost de 2006 que va posar fi a l'enfrontament entre **Israel** i Hezbol·lah: les Nacions Unides van denunciar les contínues violacions de l'espai aeri per part de l'exèrcit israelià i, a final de febrer, l'exèrcit libanès va respondre amb càrregues antiaèries. Així mateix, Israel va denunciar el rearmament d'Hezbol·lah a través del contraban provinent de **Síria**. D'una altra banda, els actors regionals es van implicar de forma creixent amb la situació a la zona. Davant la forta polarització interna en el Líban, representants de la Lliga Àrab van llançar propostes de negociació, i Iran i Àrab Saudita, valedors de les parts enfrontades, van mantenir un diàleg sobre la qüestió. Les **contínues manifestacions al país al llarg de tot el trimestre entre partidaris del Govern de F. Siniora i oponents a ell** (encapçalats per Hezbol·lah i pel General maronita, A. Aoun) van provocar la mort de set persones i ferides a altres 150 persones. L'explosió d'una bomba en un autobús en una zona cristiana al nord de Beirut, que va ocasionar dos morts i que es va produir la vigília de l'aniversari de l'assassinat de l'Exprimer Ministre R. Hariri, juntament amb els nombrosos descobriments d'explosius en diversos llocs del país, va augmentar els temors a un conflicte intern de caràcter sectari. Finalment, els intents manifestats pel President sirí, B. al-Assad, d'entaular negociacions de pau van ser rebutjats oficialment pel primer Ministre israelià, E. Olmert, supeditant-les a la retirada del suport de Síria a Hamàs i a Hezbol·lah.

¹⁰ Resolució del Consell de Seguretat S/RES/1737 del 23/12/06 <<http://www.un.org/spanish/docs/sc06/scrl06.htm>>

Els rerafons regionals de la fractura libanesa

El Líban es troba fracturat i paralytitzat des que a principi de desembre de 2006 un grup d'opositors a l'actual Govern comencés una sèrie de protestes i mobilitzacions a Beirut. Poc abans, sis ministres xiïtes havien abandonat el Govern denunciant la seva política prooccidental, principalment durant l'atac israelià de l'estiu. Les qüestions en joc eren també altres, com la formació d'un Tribunal internacional per jutjar els responsables de l'assassinat de l'Exprimer Ministre R. Hariri, o la reforma de la llei electoral.

L'atac massiu que va dur a terme Israel al juliol de 2006 en territori libanès, a més de provocar més de 1.200 morts, la majoria civils, va tenir dues conseqüències clares: la primera, des del punt de vista econòmic, generar una crisi que des d'aleshores no ha deixat d'agreujar-se, visibilitzada en la destrucció d'infraestructures o en el fre al turisme; la segona i més preocupant, **activar tensions socials i polítiques latents al país**. En aquest sentit, la **crystal·lització de dos fronts**, els anomenats 'Moviment del 14 de març' (en al·lusió a la data de la manifestació de protesta davant la mort de R. Hariri), identificat com el bàndol 'antisirià', i 'Moviment del 8 de març', qualificat com a 'prosiria', s'ha fet patent de forma intensa en els últims mesos.

Malgrat l'existència d'aquests dos blocs aparentment compactes, **la complexitat sociopolítica libanesa, el pes històric dels esdeveniments ocorreguts al país i, sobretot, les influències d'actors externs, han fet que l'alineació de forces a cadascun d'aquests grups traspassi fronteres comunitàries i religioses**. Així, la coalició progovernamental aglutina, a més del grup parlamentari sunnita de S. Hariri (fill de R. Hariri), el Partit Socialista Progressista dirigit pel diputat drus W. Jumblatt, i a formacions cristianes com les Forces Libaneses i les Falanges Libaneses. D'una altra banda, l'oposició, liderada per la formació xiïta Hezbollah (amb la menys representativa Amal, el dirigent de la qual és el President del Parlament) gaudeix del suport del General cristià M. Aoun i del President de la República, E. Lahoud, catòlic maronita.

En aquests mesos, la presència visible de les forces armades als carrers de Beirut ha estat la mostra de les tensions, que es van cobrar diversos morts i nombrosos ferits durant les primeres setmanes de l'any, sobretot entre grups sunnites i xiïtes a la capital; però també hi va haver enfrontaments a Trípoli entre grups proalauites i sunnites, i a la zona muntanyosa cristiana entre militants de les Forces Libaneses i del General M. Aoun. Alguns analistes parlen de violència amb motivacions sectàries, altres de guerra civil latent. En tot cas, es pot afirmar que les pròpies característiques del Líban citades anteriorment, a més de la seva condició d'"Estat-tap", han dificultat enormement la creació d'un Estat fort i sobirà, facilitant que **el seu territori hagi estat escenari d'altres guerres regionals, amb rerafons internacionals. Aquesta vegada, donada la situació a l'Orient Mitjà (veure el paper de l'Iran, Síria, Israel o els EUA a la zona) l'actual tensió o fractura al Líban té de nou tints semblants**.

Els enfrontaments al **Iemen** es van incrementar al llarg del trimestre des que **el Govern va ser autoritzat, per part del Parlament, a suprimir la rebel·lió al nord del país**. A la província septentrional de Saada, les forces governamentals combaten als seguidors del traspasat clergue radical xiïta H. al-Houthi, als quals acusen d'incitar al sentiment antinord-americà i de voler instaurar un règim xiïta en un país predominantment sunnita. L'autorització a prendre mesures per enfrontar-se als rebels es va produir després que **a final de gener els partidaris d'H. al-Houthi amenacessin amb matar als membres d'una petita comunitat jueva a la zona si no abandonaven el país en un termini de 10 dies**. Segons les autoritats iemenites, en els dos últims mesos els combats van provocar la mort de 290 rebels i de 132 soldats (en total, i des de l'inici del conflicte fa uns tres anys, haurien mort uns 727 membres de les forces armades i més de 5.000 haurien estat ferits). Donada la situació, diverses organitzacions internacionals van alertar del greu risc de violacions de drets humans a la zona de Saada i, al mateix temps, diverses agències humanitàries van constatar el desplaçament d'unes 8.000 persones.

A continuació s'hi assenyalen altres **32 escenaris de tensió menor** en què no s'han constatat fets de gravetat durant el trimestre.

Quadre 2.2. Evolució trimestral d'altres escenaris de tensió		
Països	Causes de fons	Evolució
Àfrica		
Angola (Cabinda)	Autonomia vs. Independència	Estancament
Congo	Control polític de diferents grups ètnics i fragilitat democràtica	Millora
Etiòpia (Gambella)	Colonització demogràfica i control dels recursos naturals	Millora
Etiòpia (Ogaden)	Autonomia vs. independència	Estancament
Etiòpia	Fragilitat democràtica i problemes de governabilitat	Estancament
Guinea Equatorial	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Estancament
Mauritània	Fragilitat democràtica	Millora
Malí	Demanda de més autonomia, marginalització de grup minoritari	Millora
Libèria	Control de recursos naturals, instrumentalització ètnica i lluita pel poder polític, impacte de les crisis regionals	Millora
Subregió Riu Mano (Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leona) ¹¹	Desestabilització generalitzada pels desplaçaments forçats i el flux d'armes i mercenaris	Deteriorament
Somàlia (Somalilàndia i Puntlàndia)	Disputes territorials	Millora
Tanzània (Zanzíbar)	Lluita pel poder polític	Millora
Sudan (Est)	Marginalització de la regió	Millora
Uganda-Kenya (Karamoja-Turkana)	Problemes de governabilitat, marginalització regional, enfrontaments comunitaris pel control de los recursos naturals	Estancament
Amèrica		
Guatemala	Exclusió política, injustícia social, impunitat i crim organitzat	Estancament
Mèxic (Chiapas)	Exclusió i desigualtats econòmiques	Estancament
Veneçuela	Problemes de governabilitat	Estancament
Àsia		
Índia-Pakistan	Disputes territorials	Millora
Índia (Tripura)	Autonomia vs. Independència	Estancament
Indonèsia (Moluques)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Papua Occidental)	Autonomia vs. independència, enfrontaments comunitaris, colonització demogràfica i control pels recursos naturals	Deteriorament
Pakistan	Enfrontaments comunitaris	Estancament
Europa i Àsia Central		
Azerbaidjan	Desigualtats en la distribució de recursos, fragilitat democràtica	Escalada
Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)	Disputa territorial	Estancament
Bielorússia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Deteriorament
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Autonomia vs. independència	Estancament
Moldàvia, Rep. De	Fragilitat democràtica, independència de la regió del Transdniester	Deteriorament
Sèrbia (Kosovo)	Autonomia vs. independència	Deteriorament
Tadjikistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Turkmenistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Uzbekistan	Problemes de governabilitat, independència de la Vall de Ferghana	Estancament
Orient Mitjà		
Egipte	Tensió política i social, repressió	Deteriorament

¹¹ La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leona. No obstant això, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire per la seva proximitat geogràfica i la seva influència en la resta d'escenaris. A més a més, cal apuntar que a partir d'ara la situació de tensió existent entre els Governos de Côte d'Ivoire i Burkina Faso passarà a ser analitzada en el marc de la subregió.

Processos de Pau

- Al continent es van assolir diversos acords. A Côte d'Ivoire es va signar un acord de pau que va permetre crear un nou Govern de transició. El Govern del Txad i el grup FUC també van arribar a un acord. A la RD Congo es van desarmar diversos grups, i a l'RCA el Govern va aconseguir acords amb els grups UFDR i APDR. Diversos països africans van actuar de facilitadors.
- Els grups armats que operen a la regió sudanesa de Darfur van intentar unificar posicions per a futures negociacions.
- Els grups independentistes de Caixmir agrupats en la coalició APHC van demanar que s'abandonés la lluita armada per aconseguir un acord de pau sostenible.
- L'acord de pau amb els maoïstes del Nepal ha posat al descobert greus tensions amb comunitats del sud del país, que s'intenten resoldre mitjançant la creació d'un sistema federal per al país. El Govern de les Filipines, per part seva, ha reconegut el dret d'autodeterminació per al poble Bangsamoro, encara que en un marc autonòmic.

En aquest apartat s'hi analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau o que estan explorant l'inici d'unes negociacions. Dels **39 processos analitzats**, 16 corresponen al continent asiàtic, 12 a l'africà, i 5 a l'uropeu; en 33 hi ha negociacions formals (encara que poden patir interrupcions) i en sis s'estan explorant possibilitats. Un total de 18 negociacions o exploracions corresponen a conflictes armats i 21 a conflictes no resolts¹. El capítol inclou el desenvolupament de la implementació dels acords de pau assolits anteriorment a Burundi, Irlanda del Nord i Nepal, i es comenten també els conflictes d'Algèria (OAQMI), Colòmbia (FARC), Filipines (NPA) i Turquia (PKK), encara que en aquests moments no tinguin obertes negociacions amb els grups citats.

Evolució de los processos de pau

Al llarg del primer trimestre de 2007 **es van aconseguir diversos acords de pau a diferents països africans** (Côte d'Ivoire, Txad, RCA i RD Congo), encara que en alguns d'aquests països els grups armats han patit divisions. **Davant l'expectativa de signar un acord de pau és freqüent que molts grups pateixin escissions**, complicant enormement la consecució d'un acord final que acabi amb la violència i generi canvis positius en el futur d'aquests països, ja siguin africans o asiàtics.

Taula 3.1. Evolució de les negociacions en finalitzar el primer trimestre

Bé (11)	Amb dificultats (12)	Malament (10)	En exploració (6)
Txad (FUC) Xipre Colòmbia (ELN) Côte d'Ivoire Filipines (MILF) Índia-Pakistan <i>Mali (tuaregs)</i> Myanmar (KNPLAPC) <i>Nepal (CPN)</i> RCA (UFDR-APDR) RD Congo (Ituri-Kivus)	<i>Angola (Cabinda)</i> <i>Armènia-Azerbaidjan</i> <i>Burundi (FNL)</i> <i>Geòrgia (Ossètia Sud)</i> <i>Índia (NSCN-IM)</i> Indonèsia (Papua) Indonèsia (Sulawesi) <i>Irlanda del Nord</i> <i>Israel-Palestina</i> Nepal (Madeshi) <i>Senegal (Casamance)</i> <i>Uganda (LRA)</i>	Colòmbia (AUC) <i>Geòrgia (Abkhàzia)</i> Índia (ULFA) Kosovo Myanmar (KNU) Pakistan (Waziristan) <i>Sàhara Occidental</i> Somàlia Sri Lanka Sudan (Darfur)	<i>Filipines (MNLF)</i> Iraq Líban (Hezbollah) Nepal (DTLF) Pakistan (Balutxistan) Tailàndia (Sud)

(En cursiva s'hi assenyalen els conflictes no resolts i que estan en fase de lluita armada o que en aquests moments no són catalogats com a "conflicte armat". En negreta, els nous casos oberts, encara que ja ho haguessin estat algun cop en el passat)

¹ En aquest apartat entenem per "conflictes no resolts" aquelles situacions en les quals havent existit en el passat un nivell elevat de tensió, amenaces de caràcter militar o enfrontaments armats, en l'actualitat no es produeixen aquest tipus d'enfrontaments, però sense que les parts hagin aconseguit encara un acord de pau definitiu, la qual cosa motiva que existeixin o s'explorin negociacions.

Durant el trimestre també s'han obert **noves possibilitats en contextos conflictius asiàtics**, com a Indonèsia, el Pakistan i el Nepal. En aquest últim país, l'acord de pau amb els maoistes del CPN ha permès visibilitzar altres tensions existents al sud del país, que han obligat a reformular la seva estructura política.

Àfrica

a) Àfrica Austral

Encara que a principi de l'any es va procedir a **Angola** a la cerimònia d'integració d'antics membres del grup armat secessionista FLEC a les forces armades del país, procedint-se a la crema de divers equipament militar lliurat pels militants desmobilitzats de l'esmentada organització, grups dissidents del mateix van continuar realitzant atacs contra les forces armades angleses. La lentitud del procés d'aplicació de les clàusules previstes al Memoràndum d'Entesa per a Cabinda, també podria estar provocant **noves dissidències a l'interior del Fòrum Cabindès per al Diàleg**, dirigit per A. B. Bembe. Segons membres d'aquest fòrum, una nova organització denominada Comando Unificat de les Forces Armades de Cabinda (CUF), formada per militars acantonats per a la seva desmobilització i desarmament, ha elaborat un document amb noves demandes per completar el Memoràndum, a més de demanar la firma d'un acord de cessament d'hostilitats amb el Govern.

b) Àfrica Occidental

Les cúpules militars de les *Forces Nouvelles* (FN) i les forces armades de **Côte d'Ivoire** van reprendre al començament de l'any les converses per al desarmament dins del nou pla de pau adoptat per les Nacions Unides al novembre, que hauria de culminar en la creació d'un nou exèrcit nacional que integraria les dues parts. No obstant això, van sorgir dissensions entre les FN i les milícies progovernamentals, les quals no van participar en aquestes converses, sobre la seqüència de desarmament que hauria de dur-se a terme. De la seva banda, la UE va concedir 103 milions d'euros per al finançament del procés de desarmament i l'organització d'eleccions. El líder de la FN, G. Sorus es va reunir amb el Primer Ministre, C. K. Banny, a Yamoussoukro (capital política del país) on van acordar redoblar els esforços per a la implementació del procés d'identificació, el DDR i la reestructuració de les forces armades. ECOWAS va oferir els serveis del seu recent elegit President, B. Campaoré, cap de l'Executiu burkinès, com a mediador entre les parts. Com a resultat d'això, al febrer va començar a Burkina Faso el diàleg exploratori que va conduir a la celebració d'una reunió directa entre el President ivorià, L. Gbagbo, i G. Sorus. Les primeres reunions es van realitzar per separat amb representants dels dos dirigents, escoltant les seves propostes amb la finalitat de trobar un punt de partida per a la trobada dels dos líders. Paral·lelament, el líder del moviment paramilitar Joves Patriotes, C. Blé Goudé, pròxim al partit presidencial FPI, va començar una campanya nacional per a la pau amb un nou missatge amb el qual va fer una crida als ivorians a renunciar a la violència i treballar per aconseguir la cohesió social. **A principi de març, el President ivorià, L. Gbagbo, i el líder de les FN, G. Sorus, van signar un nou acord de pau a la capital de Burkina Faso**, després d'un mes de negociació. En el nou acord s'hi va estipular la **creació d'un nou Govern de transició amb un repartiment equitatiu del poder**, un comandament militar conjunt que aconsegueixi unificar les forces armades i les FN, un calendari per als processos de desarmament, registre de votants i celebració d'eleccions, a més d'acordar-se la desaparició de la zona de seguretat controlada per la UNOCI i els militars francesos allà destacats, que dividia el nord i el sud del país. S'espera poder celebrar els primers comicis en el termini de 10 mesos. Les parts es van comprometre a establir una nova llei d'amnistia que abraçarà el període entre el 17 de setembre de 2000 i la data d'entrada en vigor de l'acord, excloent-hi els crims de guerra i contra la humanitat, així com els delictes econòmics. Igualment, es va estipular la creació d'un òrgan de seguiment d'implementació de l'acord, a més d'un òrgan per al diàleg permanent amb els grups d'oposició.

A mitjan de febrer el Govern de **Mali** i el grup armat tuareg Aliança per al Canvi van acordar començar amb la implementació de l'acord de pau per a la regió de Kidal (nord-est) signat l'any passat. L'acord va fixar un calendari per al desarmament dels grups rebels, que es calcula que tenen al voltant de 3.000 efectius. Al març van fer el primer lliurament d'armes, a través de l'ambaixador d'Algèria.

Durant el trimestre van continuar produint-se enfrontaments entre les tropes de les forces armades del **Senegal** i membres dissidents del MFDC, encara que va sorprendre que una de les faccions atacades per les forces armades fos la dirigida per C. Badiate, que en el mes de març va cooperar amb l'exèrcit de Guinea Bissau per expulsar a la facció de S. Sadio del seu territori, per la qual cosa **les forces de Badiate van donar per conclòs l'acord de pau que tenien amb el Govern**. Cal assenyalar que a principi de l'any va morir a París el màxim dirigent del MFDC, A. Diamacoune Senghor, que va signar els acords de pau amb el Govern el 2004, després de combatre'l durant 22 anys per aconseguir l'autodeterminació de la regió de Casamance. A final de febrer, el President, A. Wade, de 80 anys d'edat, va guanyar les eleccions presidencials a la primera volta, aconseguint el 57% dels sufragis emesos. La facció del grup armat secessionista MFDC liderada per S. Sadio va protagonitzar diversos atacs a la zona nord de Casamance des de l'inici de la campanya electoral.

c) Banya d'Àfrica

A **Somàlia**, al començament de l'any es va produir una **ràpida derrota de les milícies dels tribunals islàmics (SICS)** com a conseqüència de la superioritat militar del Govern Federal de Transició (GFT), que va comptar amb el suport aeri etiòp. Els EUA també van participar en la persecució i bombardeig dels últims redutes de les milícies islamistes. Això no obstant, diversos països europeus que formen part del Grup de Contacte van fer una crida perquè se celebrés un procés de reconciliació que inclogués el SICS, i d'una manera explícita els EUA van afirmar que tots els somalis que renunciessin a la violència haurien de ser inclosos en un procés de reconciliació. No obstant això, el GFT va destituir el President del Parlament Federal de Transició (PFT), S. Hassan Sheik Aden, decisió que va significar el tancament de la porta al diàleg amb els seus adversaris del SICS, ja que el president del PFT havia intentat establir ponts entre les parts, segons diversos analistes. El GFT va declarar la llei marcial per un període de tres mesos, i posteriorment va iniciar una campanya de desarmament forçós a la capital. Etiòpia va iniciar la retirada de les seves tropes de Mogadiscio, però va anunciar que part d'elles continuarien al país fins a l'arribada de la missió de manteniment de la pau de la UA. El President del GFT, A. Yusuf Ahmed, va visitar Rwanda per entrevistar-se amb el seu homòleg rwandès i amb el propòsit d'aprendre l'experiència rwandesa sobre reconstrucció i reconciliació. Com a resultat de les pressions internacionals, el GFT va afirmar que a partir de mitjan d'abril duria a terme un **procés de reconciliació i diàleg**, de dos mesos de durada, al qual invitarien els grups religiosos, líders de clan i els diversos segments de la població del país, encara que va descartar la presència dels líders islamistes dels tribunals, que hauran de comparèixer davant la justícia. El GFT va escollir a l'antic "senyor de la guerra" A. Mohammad Nur, que anteriorment ocupava el lloc de Ministre de Justícia, com a nou President del PFT en substitució de S. Hassan Sheik Aden. Dies després, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar per unanimitat la resolució 1744 que permetia el **desplegament d'una força de pau de la UA (AMISOM)** per un període inicial de sis mesos que actuarà sota el mandat del Capítol VII de la Carta de les Nacions Unides, amb un màxim de 8.500 militars. Al març, el President ugandès, Y. Museveni, va remarcar que la missió de la UA no es dedicarà a desarmar a les milícies, sinó que la seva funció serà d'entrenament i formació a les forces armades nacionals.

Al començament de l'any, el President del **Sudan**, O. Al-Bashir va acceptar en una carta remesa al sortint Secretari General de l'ONU, K. Annan, l'inici immediat de la implementació del pla de l'ONU per reforçar l'AMIS. Igualment va fer referència al mecanisme del Comitè Tripartit - ONU, UA, Govern de el Sudan - que es reunirà cada 15 dies per realitzar el seguiment del nou pla. Posteriorment, el President sudanès va assenyalar al nou Secretari General de l'ONU que limités els moviments de les forces de l'ONU que es despleguin a **Darfur**. L'antic ambaixador dels EUA per a l'ONU i actual Governador de l'estat de Nou Mèxic, B. Richardson, va anunciar que el Govern del Sudan i els grups rebels de Darfur havien acordat una treva de 60 dies, durant els quals se celebrarien negociacions de pau en el terreny auspicades per les Nacions Unides i la UA, però els líders del grup armat d'oposició JEM van anunciar que no acceptaven l'esmentada treva. D'una altra banda, el portaveu del SLA-Minawi, M. Hussein, facció de l'SLA signant dels acords de pau, es va convertir en el líder d'una nova escissió d'aquest grup, davant la falta de progrés en el procés de pau i la incapacitat de M. Minawi d'estabilitzar la regió de Darfur. El nou grup armat, amb el nom de *Great Sudan Liberation Movement* (GSLM), va amenaçar amb estendre les seves accions a Khartum, capital del país, i va considerar que

L'SLA havia perdut legitimitat per representar a la població de Darfur. A principi de febrer, els grups armats d'oposició SLA i NRF van acordar reunir-se al sud del Sudan en un intent de generar una agenda comuna que els permetés negociar de manera conjunta amb Khartum. El President, O. Al-Bashir, va viatjar a Líbia per iniciar negociacions amb l'aliança NRF, però el comandant de la facció del SLA, J. el-Neby, va anunciar que no havia estat convidat a l'esmentada ronda de negociacions, malgrat haver-se declarat obert a començar el diàleg amb el Govern de Khartum. L'Enviat Especial del Secretari General de l'ONU per a Darfur, J. Eliasson, i el seu homòleg de la UA, S. Ahmed Salim, es van entrevistar amb diversos alts càrrecs del Govern sudanès i amb representants de la facció de l'SLA dirigida per M. Minawi a Khartum. Poc després, M. Minawi va ser nomenat governador de la província de Darfur Occidental. També van viatjar a Darfur on es van reunir amb representants dels diferents grups rebels que encara continuen en actiu. Després de la seva visita a la regió, **el comandant de la facció del SLA, J. el-Neby, es va comprometre a respectar l'alto el foc i a participar en les negociacions de pau, amb la mediació de les Nacions Unides i la UA**, una vegada s'hagués reunit amb la resta de dirigents del grup. No obstant això, van trobar problemes per reunir-se amb els dirigents de l'NRF al Txad, ja que el Govern del Sudan no es va comprometre a no atacar posicions rebels durant la trobada, per la qual cosa la conferència que pretenia unificar les propostes dels diferents grups d'oposició i les seves faccions a Darfur, va ser posposada. A principi de març, la Fiscalia de la Cort Penal Internacional va nomenar els dos primers sospitosos d'haver comès crims de guerra a Darfur. No obstant això, el Govern sudanès va respondre que no reconeixia la jurisprudència de la CPI i que no lliuraria cap dels seus ciutadans. Diversos **líders de l'NRF i de diferents faccions de l'SLA es van reunir finalment a Trípoli sota l'auspici del President d'aquest país, M. Gadaffi, amb el propòsit de formar un front comú per a les negociacions** amb el Govern sudanès, però les principals figures dels grups rebels, com A. al-Nur (líder de la facció SLM), van anunciar que no hi assistirien. D'una altra banda, membres de les diferents faccions de l'SLA es van reunir per intentar unificar la seva posició davant eventuales negociacions de pau amb el Govern sudanès. En anteriors ocasions aquesta trobada no es va poder realitzar a causa dels atacs de les forces armades en els llocs elegits per a la reunió. A més, el President del Sud de el Sudan, S. Kiir, va informar sobre la voluntat dels grups rebels de Darfur de reunir-se en el sud del país i comptar amb el suport del Govern sud-sudanès per unificar la seva posició. Al març, J. Eliasson va declarar que aviat es reuniria a Asmara (Eritrea) amb els membres del Govern eritreu per coordinar esforços per a mediar a Darfur. Finalment, cal destacar que el Govern xinès va excloure del llistat de països on s'incentiva la inversió d'empreses xineses al Sudan, l'Iran i Nigèria. Aquesta decisió va ser interpretada per diversos analistes i pel Govern dels EUA com un intent de pressionar a Khartum perquè adoptés mesures per solucionar el conflicte de Darfur.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Després de l'alto al foc signat al setembre de 2006 entre el Govern de **Burundi** i les FNL, els membres d'aquest grup que estaven acantonats van manifestar a principi d'any el seu descontentament per les condicions de vida al campament de Randa i van sol·licitar ser desmobilitzats amb més celeritat per poder retornar a la vida civil. El Mecanisme Conjunt de Verificació i Seguiment de l'acord (MCVS), encarregat de la **supervisió de l'alto el foc entre el Govern i les FNL** d'A. Rwasa, format per representants dels Governos de Burundi, Sud-àfrica, Tanzània, Uganda, representants de les Nacions Unides i de les FNL, va començar les seves operacions al febrer, després de cinc mesos d'inactivitat, després que s'hagués garantit l'amnistia per als excombatents i el Govern hagués començat a alliberar els combatents que estaven empresonats. Les FNL hauran de designar les zones de reagrupament dels seus membres i fer propostes al Govern. Al febrer, les Nacions Unides van substituir oficialment la seva missió de manteniment de la pau al país (ONUB) per l'Oficina Integrada (BINUB).

En els primers dies de gener, **el President del Txad, I. Déby, i el líder del grup armat d'oposició FUC de M. Nour, van arribar a un acord de pau a Trípoli sota la facilitació del President libi, M. Gaddafi**. L'acord va establir un alto el foc, una amnistia per als rebels, una presència en el Govern, la integració dels seus membres a les forces armades txadianes i l'alliberament de presos per les dues parts. No obstant això, el clima d'incertesa va persistir després de l'acord ja que aquest grup es va anar dividint en faccions. Diverses fonts estimen que abans de la implosió del grup, aquest comptava amb entre 3.000 i 4.000 combatents, dels

quals prop de mil no haurien entrat en el procés de pau. Les dues principals **faccions sorgides del FUC** són la coalició de grups *Rally of Democratic Forces* (RAFD), dirigida pels germans Erdimi, la *Union of Forces for Democracy and Development* (UFDD) dirigida per l'antic Ministre de Defensa M. Nouri, i la *National Chadian Convention* (CNT), dirigida per H. Saleh al-Djinedi. Aquests tres grups han assolit un acord de coordinació militar per unir-se sota un comandament central. Donada la tensió entre la frontera del Txad i el Sudan, existeix la possibilitat que es desplegui una missió de manteniment de la pau de l'ONU per protegir a la població civil afectada per l'extensió del conflicte armat de Darfur cap al Txad. Fonts de les Nacions Unides van remarcar que la missió no intervinrà en el conflicte entre els grups insurgents txadians i el Govern. El Viceministre d'Exteriors txadià va afirmar sobre això que el seu país no acceptarà una missió de manteniment de la pau de caràcter militar, sinó una missió de caràcter civil composta per gendarmes i policies. El Govern va anunciar també el projecte de llei que concedia una amnistia general als militants i simpatitzants del grup armat d'oposició FUC que van signar un acord de pau amb el Govern, alliberant més de 400 presos d'aquest grup, a l'hora que va presentar una ordre de recerca internacional als líders dels grups armats RAFD i UFDD. D'una altra banda, els líders del Txad, el Sudan i RCA es van reunir al febrer durant la cimera Àfrica-França que es va celebrar a Cannes, i van signar un nou acord pel qual es comprometien a no donar suport als respectius grups armats d'oposició. A final de febrer, l'antic líder del grup armat d'oposició FUC, M. Nour, va ser nomenat nou Ministre de Defensa, en el marc d'una remodelació ministerial. Altres dos membres de la rebel·lió, I. Ismael i L. Gong Raoul, van ser nomenats respectivament secretari d'Estat per a les Relacions Exteriors (encarregat de la integració africana) i secretari general del Govern (encarregat de les relacions amb l'Assemblea Nacional).

En els primers dies de gener, **diversos grups de combatents es van sumar al procés de DDR** en l'est de la **RD Congo**, la majoria al districte d'Ituri i la província de Kivu Sud. D'aquests, 110 pertanyien al Front de Resistència Patriòtica d'Ituri (FRPI), 687 a les milícies Mai-Mai i almenys 62 eren soldats al comandament del General dissident L. Nkunda. **El cap de l'Estat Major de les forces armades congoleeses, J. Numbi, i el general dissident, L. Nkunda**, que dirigeix el moviment rebel Congrés Nacional per a la Defensa del Poble (CNDP), i que va manifestar reiteradament que requeria garanties de seguretat per a la comunitat tutsi que es troba a la regió est de RD Congo, **van arribar a un acord de pau a Kigali, facilitat pel Govern rwandès**, antic aliat del general dissident, i després d'haver mantingut unes converses amb el Govern congolès a Kigali. L. Nkunda va confirmar que la seva milícia s'integrarà en les forces armades congoleeses, formant unitats mixtes. L'acord va establir, això no obstant, que el grup haurà d'abandonar la província de Kivu Nord. En iniciar-se l'any es van produir també enfrontaments entre les forces armades i una facció del grup armat d'oposició FNI liderat per P. Karim al districte d'Ituri. Des de juliol de 2006 aquesta facció ha manifestat la seva voluntat d'integrar-se en el procés de DDR i acceptar l'amnistia. Al febrer, **P. Karim, va ordenar la desmobilització de 170 dels seus efectius**, entre els quals es trobaven 42 menors-soldat, a canvi de la concessió d'amnistia per al seu grup, que opera en el districte d'Ituri. A mitjan de març, finalment, el President rwandès, P- Kagame, va anunciar la seva voluntat de reunir-se amb el seu homòleg congolès, per discutir les incursions armades que realitza el grup FDLR, part dels integrants del qual són responsables del genocidi rwandès de 1994.

A l'**RCA**, el Pastor I. Zokoe, líder d'una associació que instava a l'establiment d'un diàleg nacional, va afirmar a principi de l'any que tots els grups insurgents havien manifestat la seva voluntat de treballar per la pau i la reconciliació, que l'APRD era un d'ells i que l'UFDR també havia acordat suspendre les seves operacions militars. A principi de febrer, **el Govern i el líder rebel A. Miskine (FDPC) van arribar un acord de pau a Syrte (Líbia) sota la mediació del President libi, M. Gaddafi**. A. Miskine s'havia aixecat en armes des de la mateixa culminació del cop d'Estat per part de F. Bozizé el mes de març de 2003, i havia liderat primer el Front Democràtic d'Alliberament del Poble Centreafricà (FDPC) i posteriorment havia estat en el lideratge de la Unió de les Forces Democràtiques per a la Reunificació (UFDR), actiu al nord-est del país, però els líders del qual van rebutjar Miskine. L'acord de pau preveu un alto al foc immediat, el cessament de les hostilitats, la posada en llibertat dels seus companys d'armes detinguts i l'acantonament en territori centreafricà de les tropes del FDPC i de la UFDR, de cara a la seva integració en els cossos de seguretat del país o a la vida civil. Al març, el President centreafricà, F. Bozizé, i el seu homòleg libi, M. Gaddafi, van demanar a A. Miskine que convencés els altres dos líders rebels de la UFDR, M. Detodia i A. Sabone, que es troben arrestats a Cotonou (Benín), perquè signessin al seu torn l'acord de pau. L'antic Ministre A.

Ringui Le Gaillard, que lidera un altre moviment rebel al President F. Bozizé, l'**APRD, actiu al nord-oest del país, també es va sumar a l'acord de pau**. Una missió de l'Organització Internacional de la Francofonia encapçalada per l'antic President burundès, P. Buyoya, va realitzar una visita a R. Centreafricana per donar suport al diàleg entre el President F. Bozizé i els restants grups armats d'oposició presents al país després de la firma de l'acord de pau a Líbia. De la seva banda, **el depositat President A. F. Patassé, exiliat a Togo, va sol·licitar la celebració de converses de pau** amb l'actual President, F. Bozizé, i amb l'antic President, A. Koulingba.

Respecte al procés de pau a **Uganda**, en iniciar-se l'any l'LRA va manifestar en un informe lliurat a la delegació governamental que **la inculpció dels principals responsables de l'LRA per la Cort Penal Internacional (CPI) era el principal obstacle per a l'abast d'un acord de pau** amb el Govern ugandès, malgrat que el seu President, Y. Museveni, va sostenir que el seu Govern havia ofert l'amnistia als líders de l'LRA si abandonaven les armes i es comprometien en el procés de pau, a més de recomanar que podrien utilitzar el sistema de reconciliació tradicional "Mato Oput" de la comunitat Acholi, de la qual forma part el líder de l'LRA, J. Kony. L'LRA va anunciar que abandonaria les negociacions de pau i que no continuarà el procés llevat que se substituís l'equip mediador i també la seu de les negociacions, com a conseqüència dels comentaris del President sudanès O. Al-Bashir i del President sud-sudanès, S. Kiir, que van afirmar que si no s'arribava a un acord de pau, el Govern sudanès expulsaria l'LRA del seu territori. L'LRA va sol·licitar al President de Kenya, M. Kibaki, que a la vegada presideix actualment l'organització regional IGAD, que salvés el procés establint un nou espai de diàleg que podria tenir lloc en un país neutral, com Kenya. De la seva banda, el Vicepresident sud-sudanès, R. Machar, va invitar a participar en les converses de pau quatre països, Sud-àfrica, Kenya, Tanzània i Moçambic, com a observadors externs i garants d'un futur acord de pau, i va proposar com a possible mediador el nou Representant Especial del Secretari General de l'ONU al nord d'Uganda i expresident de Moçambic, J. Chissano. El President ugandès, no obstant això, va rebutjar inicialment el trasllat de les converses de pau i el relleu de la mediació sudanesa, i Kenya també va manifestar la seva negativa a la proposta de canvi de mediació. Al març, no obstant això, l'Enviat Especial de les Nacions Unides per al nord d'Uganda, J. Chissano, el líder de l'equip negociador governamental i Ministre d'Interior, R. Rugunda, al costat d'altres Ministres, líders religiosos i comunitaris van dur a terme diverses reunions amb els líders de l'LRA en el seu refugi a la RD Congo amb l'objectiu de ressuscitar el procés de pau estancat. Després de les diverses reunions mantingudes, R. Rugunda va manifestar que **el Govern i l'LRA havien acordat reprendre les converses de pau amb la mediació sudanesa abonada per representants de Sud-àfrica, Moçambic, Tanzània, Kenya i RD Congo**, i que el lloc dels contactes seguiria sent la ciutat sudanesa de Juba, on s'han realitzat fins ara les converses de pau. D'una altra banda, diversos grups de dones van manifestar la seva voluntat de participar en les converses de pau.

e) Magreb i Nord d'Àfrica

Respecte al procés de reconciliació que intenta dur a terme el Govern d'**Algèria**, un comunicat del líder del GSPC, A. Mussaab Abdel Uadud, va assegurar que un bon nombre dels 2.629 terroristes amnistiats en el marc de la reconciliació propugnada pel President A. Bouteflika, s'estaven unint a les seves files. El GSPC va modificar fins i tot el seu nom pel d'Organització d'al-Qaeda al Magreb (OAQMI). Es calcula que compta a Algèria amb entre 300 i 800 combatents. Al març, un tribunal algerià va condemnar *in absentia* a la pena de mort al fundador del GSPC, H. Hatab, malgrat haver estat destituït de la direcció del grup el 2003 i haver realitzat diversos comunicats en els dos últims anys a favor del final de la violència.

Quant a la situació al **Sàhara Occidental**, el portaveu de la República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD) va denunciar al febrer la decisió del Govern espanyol de rearmar les forces marroquines. Un grup de col·laboradors del rei Mohammad VI del Marroc es va reunir a Madrid amb el President espanyol, J. L. Rodríguez Zapatero, i amb el Ministre d'Exteriors, M. A. Moratinos, per donar a conèixer i demanar suport per al pla d'autonomia per al Sàhara Occidental que acabava d'elaborar el Marroc. El Secretari General de l'ONU, de la seva banda, va nomenar el diplomàtic britànic J. Harston nou Representant Especial per al Sàhara Occidental i com a Cap de la Missió de les Nacions Unides per a l'organització d'un referèndum

(MINURSO). Al març, el President d'Algèria, A. Bouteflika, va declarar que la qüestió del Sàhara no constituïria un *casus belli* entre Algèria i el Marroc i que s'inclinava per una solució pacífica del conflicte mitjançant un referèndum d'autodeterminació.

Amèrica

A **Colòmbia**, que té ja 3'5 milions de persones desplaçades a causa del conflicte, el Programa d'Atenció Humanitària al Desmobilitzat (PAHD) va anunciar que durant l'any 2006 s'hi havien acollit de manera individual 2.460 membres dels grups armats. Les xifres lliurades pel Programa van registrar la desmobilització de 1.558 persones que pertanyien a les FARC, 359 de l'ELN, 470 de les AUC i 73 de grups dissidents. El Govern d'Espanya va anunciar que destinarà 61 milions d'euros a projectes productius que fomentin la reincorporació dels esmentats desmobilitzats, a més d'aportar més de 2 milions d'euros a la Missió de Suport al Procés de Pau de l'OEA. La Comissió Europea, per part seva, va ratificar l'aportació de 12 milions d'euros per a la realització de projectes en comunitats receptores de desmobilitzats. A principi d'any, **el President, A. Uribe, va autoritzar nous contactes dels països qualificats d'amics (Espanya, França i Suïssa) amb les FARC per reprendre el tema d'un acord humanitari**. Segons l'Alt Comissionat per a la Pau, L. C. Restrepo, el Govern estava disposat a avançar si hi hagués una proposta factible amb un gest de bona voluntat i sense actes terroristes com cotxes bomba o similars. D'una altra banda, diversos congressistes demòcrates dels EUA van oferir els seus oficis per mediar entre el Govern i les FARC en un eventual intercanvi humanitari, proposta que va ser ben rebuda pel Govern. Es va saber també que l'esmentada guerrilla havia celebrat la seva IX Conferència Nacional, després de 14 anys des de l'anterior. En relació amb les **AUC**, la Fiscalia va determinar que hi havia indicis que comprometien 80 militars de tenir presumptes nexes amb les AUC, a més de diversos polítics i congressistes, i un dels màxims dirigents d'aquests grups, S. Mancuso, va afirmar que els paramilitars que s'havien desmobilitzat estaven tornant a organitzar-se i que ja tenien més de 5.000 combatents a les seves files. Al febrer, la Ministra de Relacions Exteriors va dimitir del seu càrrec davant l'ingrés a la presó del seu germà, acusat de vincles amb el paramilitarisme. En el seu lloc pren possessió F. Araujo, un exministre que feia només dos mesos havia aconseguit escapar-se de sis anys de captiveri de la guerrilla de les FARC. Pel que fa al procés amb l'**ELN**, F. Galán, portaveu des de feia 16 anys de l'esmentada guerrilla, va rebre la llibertat condicional, i el Govern va atorgar al membre del Comando Central de l'esmentada guerrilla, Pablo Beltrán, la condició de Membre Representant, donant-li llibertat de moviment perquè es vinculés a la delegació negociadora de l'ELN, que ara es compon de quatre persones. A principi de març **va finalitzar a l'Havana la cinquena ronda de converses entre el Govern i l'ELN**, comptant amb els bons oficis del premi Nobel de Literatura, G. García Márquez, i sense que les parts fessin públic el contingut d'aquestes. La delegació de la guerrilla va estar encapçalada per P. Beltrán, en substitució del cap militar, A. García.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Respecte als diversos processos existents a l'**Índia**, cal destacar que a l'estat d'**Assam**, al començament de l'any es van produir diversos atacs simultanis del grup armat d'oposició ULFA a nou zones diferents, causant la mort a 61 persones, en la seva majoria població civil, incloent menors; a més, un líder del Partit del Congrés va morir tirotejat en un atemptat reivindicat per l'ULFA. L'escriptora i facilitadora de l'ULFA, M. Raisom Goswami, després de condemnar els atacs violents comesos per aquest grup, va advertir que la població d'Assam no prestarà el seu suport a qui dugui a terme actes d'aquest tipus, però al mateix temps va assenyalar que el Govern no havia actuat amb sinceritat en el transcurs del procés de pau al llarg de l'any passat. Això no obstant, el Govern no va descartar la possibilitat d'unes negociacions de pau amb l'ULFA, i malgrat que aquest grup va afirmar que volia que se celebrés un plebiscit (no un referèndum) sota supervisió internacional sobre la sobirania d'Assam. L'única precondition que manté per dur a terme negociacions amb el Govern és que la qüestió de la restauració de la sobirania d'Assam estigui a l'agenda per ser discutida específicament. El Govern indi va afirmar

no obstant això que no havia rebut cap proposta formal per part de l'ULFA per dur a terme negociacions directes. L'organització *People's Committee for Peace Initiatives in Assam* (PCPIA) va celebrar al març una convenció de dos dies per explorar possibles vies de reinici del procés de pau entre el Govern i l'ULFA, que actualment es troba bloquejat. Entre els organitzadors de la convenció estaven integrants del Grup Consultiu del Poble, establert per l'ULFA per negociar amb el Govern. A l'estat de **Nagalandia**, a principi d'any els líders del grup armat d'oposició NSCN-IM, el president I. Shisi Swu i el Secretari General, T. Muivah, es van desplaçar a zona des de Tailàndia amb la intenció de prosseguir les negociacions de pau amb el Govern. A mitjan de febrer, **els líders del NSCN-IM van realitzar consultes a la població civil i a líders religiosos sobre la possible creació de la "Gran Nagalandia"** (incorporant territoris d'altres estats, Assam, Arunachal Pradesh i Manipur, en què també hi ha població naga) prèviament a la celebració de negociacions amb el Govern.

Respecte al procés entre l'**Índia i el Pakistan**, els dos països van confirmar la represa del procés de pau, després de la visita al Pakistan del Ministre d'Exteriors indi, P. Mukherjee, durant la qual va mantenir reunions amb diversos membres del Govern, entre ells el President, P. Musharraf, i al març van realitzar la quarta ronda de l'anomenat Diàleg Compost. **La coalició de partits independentistes de Jammu i Caixmir, APHC, va demanar que s'abandonés la lluita armada per poder obrir el camí cap a unes negociacions de pau que desemboquin en un acord de pau sostenible.** En aquest sentit, l'APHC va instar als grups armats a declarar un alto el foc temporal que pogués ajudar a la resolució del conflicte. El president de l'APHC, M. Umar Farooq va assenyalar que tant la proposta de quatre punts del President pakistanès com la idea d'autogovern eren molt encoratjadores. A principi de març, els dos països van celebrar la primera trobada del panell conjunt per combatre el terrorisme, setmanes després d'un atemptat que va causar 68 morts a l'Índia.

Al **Nepal**, el Consell de Seguretat de l'ONU va expressar el seu suport a la sol·licitud del Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, perquè crear una **nova missió política de les Nacions Unides al país, UNMIN**, per supervisar el recent acord de pau entre Govern i els maoistes del CPN. Quant a la desmobilització del CPN, 30.000 excombatents maoistes van començar a ser traslladats als set camps principals i 21 secundaris disposats per al seu acantonament. Això no obstant, els càlculs sobre el nombre total de combatents del CPN van des dels 35.000 fins als 12.000. Sobre això, van continuar les crítiques dels membres del CPN sobre les males condicions de vida i la falta de recursos per al treball en els centres d'acantonament i 3.000 excombatents van abandonar els seus campaments a causa de les seves pobres condicions logístiques i de gestió. També existia preocupació des del Govern pel baix percentatge d'armes lliurades per combatent (amb prou feines un 11%). El CPN va nomenar 73 diputats que van prendre possessió dels seus escons al parlament interí, després que aquest hagués aprovat una Constitució interina. El líder maoista Prachanda va assenyalar que el Govern paral·lel que s'havia establert durant els anys del conflicte armat havia estat formalment dissolt, i que per tant s'hi havia abolit l'administració maoista que va governar de facto en gran part de les àrees rurals del país. **Una facció del CPN, coneguda com a DTLF, va afirmar que estava preparada per dur a terme negociacions de pau amb el Govern per posar fi al conflicte armat en el sud del país.** El líder del DTLF va assenyalar que estaven en disposició de dialogar amb la coalició de set partits i els maoistes en presència de les Nacions Unides si es fes una proposta per escrit i aquesta fos aprovada pel Parlament. El DTLF es va escindir del CPN el 2004, i al seu torn es va dividir en dos durant l'any 2006.

En un altre ordre de coses, en els primers mesos de l'any es van produir **enfrentaments entre membres dels grups ètnics Madhesi i Pahadiyas** del Nepal, després que integrants del partit Madhesi agredissin a població Pahadiyas per no haver participat en una vaga convocada pels primers. A principi de febrer, els vuit principals partits polítics -l'aliança de set partits i el CPN- van assolir un acord per resoldre la crisi política que s'estava estenent en el sud del país. L'acord suposarà l'augment de les circumscripcions electorals i l'adopció d'un sistema electoral de representació proporcional, la qual cosa constitueix una de les demandes dels grups Madhesi del sud del país. A més, el Govern va designar un equip perquè dugués a terme negociacions amb els grups involucrats en les protestes. L'acord assolit per les forces polítiques governants suposarà l'increment d'escons ocupats per representants del sud del país. Alguns líders Madhesi van qualificar de positiu però insuficient aquest acord. Els partits van assenyalar que s'havia acordat la **creació d'un Estat federal (com demanden els representants de la comunitat Madhesi)**, però que la forma concreta haurà de ser definida a

la Cambra Constituent. L'Enviat de les Nacions Unides al país, I. Martin, va celebrar els plans per mantenir **converses entre el Govern i representants de la població indígena que viu a la regió de Terai**, escenari de greus tensions i violència. En les converses participarà un equip governamental i representants de les poblacions Madhesi i Janajati. Malgrat això, a principi de març es va iniciar una vaga general indefinida a la zona de Terai, al sud del país, convocada per l'organització *Madhesi People's Rights Forum* (MPRF), que va mantenir enfrontaments amb antics opositors maoistes, per demanar l'establiment d'un sistema federal al país. El Govern també va renovar la seva crida a negociar amb la facció escindida dels Maoistes, JTMM, indicant que totes les ordres d'arrest contra els integrants d'aquesta facció serien suspeses durant el transcurs d'aquestes negociacions i es garantiria la seguretat dels seus líders. El grup armat JTMM opera a la zona de Terai. Al març, finalment, el Parlament nepalès va canviar la Constitució establint com forma d'Estat el federalisme, com a resposta a les demandes de la població Madhesi del sud del país, que se sentia marginada en les institucions.

En relació amb les zones conflictives del **Pakistan** frontereres amb l'Afganistan, el cap de la tribu Jamali, S. Y. Mohammad Jamali, es va oferir al començament de l'any per mediar entre el Govern i les tribus del **Balutxistan**, i va afirmar que les operacions militars en aquesta província pakistanesa haurien de cessar. Al febrer, la Secretària d'Estat nord-americana, C. Rice, va assenyalar que l'acord de pau assolit l'any passat a la zona del **Waziristan Nord** no estava funcionant i no havia servit per reduir la violència al llarg de la frontera amb el Pakistan. Els EUA havien ofert inicialment el seu suport a la firma d'aquest acord, però les forces armades nord-americanes van assenyalar que les milícies talibanes havien triplicat les seves accions armades des de la firma de l'acord. S'esperava també que aviat pogués firmar-se un acord de pau a la zona de Bajaur, similar a l'assolit al Waziristan Nord. El Governador de la Província de la Frontera Nord-occidental va assenyalar que s'estava intentant aconseguir el suport dels ancians per a l'acord. Segons el text difós, els estrangers hauran de sotmetre's a l'acord o abandonar la zona. Finalment, l'acord de pau signat entre el Govern del Pakistan i les milícies tribals de la zona del **Waziristan Sud** va quedar en entredit després dels atacs aeris duts a terme per les forces armades pakistaneses. Aquests atacs de les forces armades es van produir hores després de la visita a Kabul del Secretari de Defensa dels EUA, R. Gates. Al març es van produir enfrontaments entre les tribus locals partidàries dels talibans i les milícies armades integrades per uzbeks.

El procés de pau de **Sri Lanka** va continuar deteriorant-se per l'escalada en la violència dels últims mesos. Alemanya va afirmar fins i tot que no donaria més ajuda al Govern de Sri Lanka fins que es produïssin avenços en el procés. Les forces armades van anunciar que havien pres el control d'un dels principals feus del grup armat d'oposició LTTE en l'aquest del país, la ciutat de Vakarai, a l'hora que el Secretari de Defensa i germà del President, G. Rajapakse, es va mostrar favorable a destruir totes les instal·lacions militars de l'LTTE, incloent aquelles zones que controlen segons l'establert a l'acord d'alto el foc de 2002. A principi de febrer, l'LTTE va acusar el Govern d'haver matat 89 civils en el transcurs del mes de gener en els enfrontaments que havien tingut lloc al nord-est de l'illa. Davant la situació, Noruega es va oferir de nou a prestar el seu suport per intentar ressuscitar el procés de pau seriosament danyat, i l'enviat noruec per al procés de pau, H. Brattskar, es va reunir a Kilinochchi amb representants de l'LTTE.

b) Sud-est Asiàtic

Respecte als diferents processos existents a les **Filipines**, en els primers dies de gener es va produir l'esclat simultani de tres bombes a diferents ciutats a Mindanao, provocant set morts i una trentena de ferits. El **MILF** va negar la seva participació en aquests atemptats, i la policia va sospitar que es tractava de persones interessades a interferir en el procés de pau d'aquest grup amb el Govern, estancat al voltant de la qüestió dels territoris ancestrals del poble Bangsamoro. En aquest punt, el MILF va declarar haver presentat ja la proposta del poble Moro com a resposta a la ja realitzada pel Govern el mes de desembre passat. El MILF va assegurar haver esbossat una proposta a partir de criteris històrics, morals i també pragmàtics, és a dir, partint de la base que actualment Mindanao està habitat de forma majoritària per població cristiana. Segons els protocols interns del procés negociador, les dues parts han lliurat les seves proposicions al Govern de Malàisia, que actua de facilitador. El Comissionat de Pau, J. Dureza, va anunciar la posada en marxa d'una comissió encarregada de solucionar els

conflictes de terra entre els membres del MILF i la població civil. Al març, el MILF va valorar positivament l'última proposta del Govern, **ja que Manila hauria ofert per primera vegada el dret d'autodeterminació al poble Bangsamoro, encara que descartant per endavant la possibilitat de la independència.** El Govern estaria disposat a concedir-los una fórmula d'autogovern al poble Moro, excepte en les àrees de defensa, afers estrangers, moneda i correus. Quant al grup armat **NPA**, que manté trencades les negociacions amb el Govern des de mitjan de 2005, 165 membres del grup van abandonar la lluita armada a la província de Bukidon (Mindanao), lliurant unes 80 armes. Actualment, s'estima que l'NPA compta amb uns 7.000 efectius. Respecte al procés reobert amb el **MNLF** per revisar l'acord de pau assolit el 1996, a principi de febrer **el Govern va insistir de nou en el desarmament d'aquest grup** per a així evitar enfrontaments amb les forces armades al sud del país, a través de l'esmena de l'acord de pau de 1996, ja que en aquest acord no es feia cap referència al desarmament. Les dues parts tenen previst trobar-se a Yeddah (Aràbia Saudita), al mes de juliol, amb el suport de l'OCI, per conversar sobre aquesta qüestió i amb la possible participació de N. Misauri, líder del grup que en l'actualitat es troba pres.

En relació amb els conflictes existents a **Indonèsia**, durant el trimestre es va produir una ofensiva militar de les forces armades contra el grup armat d'oposició OPM a la província de Puncak Jaya. A mitjan de febrer, **els governadors de Papua i Papua Occidental (originalment denominada Irian Jaya Occidental) van signar un acord de cooperació i van escenificar la seva reconciliació** després de diversos mesos de tensions vinculades a la creació d'aquesta última província, la qual cosa segons moltes veus viola la Llei d'Autonomia Especial concedida a Papua. L'acord preveu el reconeixement de Papua Occidental, l'enviament dels recursos humans i materials des de Papua a Papua Occidental i el compromís de gestionar conjuntament algunes infraestructures i els fons públics desemborsats per Jakarta. Respecte a la regió de **Sulawesi**, el Vicepresident Y. Kalla es va reunir amb líders musulmans de la província de Poso central per avaluar la situació de tensió generada per la mort de 16 persones durant dos operatius policials en la captura de suposats militants islamistes armats i involucrats en diversos actes de violència a Poso. Y. Kalla, que ja havia participat activament a l'acord de pau de 2001 que aparentment va posar fi als enfrontaments comunitaris dels anys precedents, va assenyalar que no es tractava d'un conflicte religiós, sinó d'una lluita pel poder en l'administració local. A mitjan de febrer es va fer pública **una declaració en la qual nombrosos ciutadans i representants de la societat civil van exigir la partició del districte de Poso (província de Sulawesi Central) com a mecanisme per contenir o evitar les tensions entre les comunitats cristiana i musulmana**, que van esclatar amb inusitada virulència a final de 1998 i que continuen fins avui dia. El pla de partició, que compta amb el suport del Governador de la província sota condició que sigui acceptat també a Jakarta, contempla la creació de dos nous districtes, un amb capital a Poso (de majoria musulmana) i un altre amb capital a Tentena (de majoria cristiana). Aquesta seria la segona partició del districte, ja que el 1999 ja es van crear els districtes de Morowali i Tojo-Una-Una a partir del districte de Poso.

A **Myanmar**, una delegació del grup armat d'oposició karen **KNLA (braç armat del moviment KNU) es va desplaçar a Yangon per negociar amb el Ministeri de Defensa un acord d'alto el foc.** Això no obstant, la delegació es va desplaçar a la capital del país sense el consentiment del Comitè Central del KNU. La delegació pretenia negociar un alto el foc per a la totalitat de l'estat Karen. El KNU, no obstant això, va assenyalar que no aprovaven la reunió i que el Govern de Myanmar pretenia fomentar la divisió en els moviments d'oposició. En aquest sentit, **una facció encapçalada pel general H. Maung, es va escindir del KNU i va formar el KNU/KNLAPC, signant un acord de pau amb la junta militar** que governa Myanmar. El KNU va assenyalar que no reconeixia a aquest nou grup. També cal destacar que, al gener, la **Xina i Rússia van vetar l'esborrany de resolució sobre Myanmar presentada pels EUA davant el Consell de Seguretat de l'ONU.** En aquesta resolució es feia una crida a posar en llibertat els presos polítics, a dur a terme un diàleg nacional ampli i a posar fi als abusos militars sobre les minories ètniques. Sud-àfrica també es va pronunciar en contra. El Govern indi, a més, es va comprometre a incrementar l'ajuda militar a Myanmar a canvi d'una major cooperació per combatre als grups insurgents indis que operen al llarg de la frontera amb Myanmar. En canvi, el Premi Nobel de la Pau sud-africà, D. Tutu, va instar a l'Índia al fet que contribuís a la posada en llibertat de la líder de l'oposició democràtica i també Premi Nobel de la Pau, A. San Suu Kyi, el partit del qual, l'LND, va instar a les Nacions Unides a nomenar un nou Enviat Especial per al

país, vacant per més d'un any. El Govern de Myanmar va manifestar que espera haver finalitzat la redacció de l'esborrany de Constitució per a final del present any.

En relació amb l'increment de la violència al sud de **Tailàndia**, el Govern va estendre durant tres mesos més el decret d'emergència en les tres províncies del sud de Yala, Pattani i Narathiwat, segons el qual els militars gaudeixen d'immunitat i es permet l'arrest de persones sense ordre judicial o la detenció de sospitosos fins a 30 dies. Des de principis de 2004, uns 110 col·legis han estat atacats i uns 65 docents (a més d'una desena d'estudiants) han estat assassinats, per la qual cosa UNICEF va proposar que les escoles fossin considerades "zones de pau". La violència s'ha cobrat la vida de més de 1.800 persones des de principi de 2004. **El Govern va declarar estar considerant la possibilitat d'introduir determinats elements de la Xària a les tres províncies meridionals de majoria musulmana** com a part de la seva estratègia de gestió del conflicte en el sud del país. Al febrer, no obstant això, un atac coordinat en què van esclatar més de 20 artefactes explosius de forma simultània i en què es van produir diverses accions armades va provocar vuit morts i una cinquantena de ferits a les tres províncies meridionals del país, dos dies després que el Govern es mostrés disposat a acostar-se, amb l'ajuda de Malàisia, als grups insurgents, malgrat les dificultats per identificar els seus líders.

Europa i Àsia Central

Al començament de l'any, els Ministres d'Exteriors **d'Armènia i l'Azerbaidjan**, V. Oskanian i E. Mammadyaro respectivament, van mantenir diverses reunions, per abordar el conflicte al voltant al territori de Nagorno-Karabakh, la primera a Moscou, a la qual també van assistir diplomàtics nord-americans i francesos i el Ministre d'Exteriors rus, i després Ginebra. Per al maig està prevista una reunió directa entre els dos presidents. **Armènia i Turquia van expressar voluntat de millorar la seva relació**, marcada fins ara per l'absència de llaços diplomàtics i el tancament des de 1993 de la frontera comuna pel conflicte que enfronta Armènia i l'Azerbaidjan, aliat aquest últim de Turquia. A mitjan de febrer, el President azerbaidjanès, I. Aliev, va expressar la seva preferència per solucionar per vies pacífiques el conflicte, encara que va afirmar que el seu país mai no acceptarà la independència del territori ni la seva unificació amb Armènia, deixant oberta la porta a una eventual opció militar. Així mateix, va emfatitzar que l'Azerbaidjan estava augmentant de forma molt significativa la seva capacitat militar. Les seves afirmacions van contrastar amb declaracions dels mediadors del Grup de Minsk de l'OSCE, que van mostrar optimisme respecte als avenços en les negociacions. Entre els punts bàsics de l'agenda estan l'eventual celebració d'un referèndum d'autodeterminació després de l'alliberament d'almenys sis dels set districtes azerbaidjanesos que envolten l'enclavament de Nagorno-Karabakh i que estan ocupats per forces armènies. Encara hi ha unes 690.000 persones desplaçades internes a l'Azerbaidjan procedents de Nagorno-Karabakh i dels seus districtes adjacents. A més, encara hi ha unes 30.000 persones, majoritàriament armènies, desplaçades a Nagorno-Karabakh procedents d'altres zones de l'Azerbaidjan.

Respecte al desenvolupament del procés de Xipre, al gener **les autoritats turcoxipriotes de l'illa van derrocar una polèmica passarel·la a Nicòsia, la capital dividida de l'illa**, construïda el 2005 i criticada per la comunitat grecoxipriota per considerar que afavoria les patrulles turcoxipriotes i que envaïa la zona de seguretat controlada per les Nacions Unides. Al lloc de l'antiga passarel·la s'hi pretén obrir un pas que comuniqui les dues comunitats, que se sumaria als altres cinc ja existents a l'illa des de 2003. A mitjan de febrer, i per primera vegada des de 1974, els màxims líders religiosos de les dues parts de l'illa, l'Arquebisbe grecoxipriota, Chrysostomos II, i el líder turcoxipriota A. Yonluer, es van reunir en el marc d'una reunió presidida pel President de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, R. van der Linden, de visita a l'illa per promoure el diàleg entre les dues comunitats, i que va mostrar la seva preocupació pel ritme lent d'implementació de l'acord assolit al juliol del 2006, promogut per les Nacions Unides. Al març, **el Govern grecoxipriota va demolir el mur del carrer Ledra del centre històric de la capital**.

Quant al contenciós a **Geòrgia** per la regió d'**Abkhàzia**, durant el trimestre es va produir un increment de la tensió i atacs amb víctimes mortals. La UNOMIG va reprendre les seves activitats de patrulla al llarg de tota la vall del Kodori després de tres anys d'interrupció. Les

parts es van centrar a obtenir un suport extern més actiu, en lloc d'abordar les seves respectives demandes i objectius mitjançant acords mutus. Rússia, de la seva banda, va anunciar diverses mesures per normalitzar les relacions amb Geòrgia i superar la crisi bilateral dels últims mesos. El líder de la república independent de facto d'Abkhàzia, S. Bagapsh, va afirmar que estava disposat a reunir-se amb el President georgià, M. Saakashvili, només si les tropes georgianes es retiraven de la part alta del congost del Kodori, desplegades en aquella zona controlada per Geòrgia en una operació especial al juliol del 2006. Prèviament, el Ministre georgià per a la resolució de conflictes, M. Antadze, havia assegurat que el Govern de Geòrgia estava disposat al fet que es produís una reunió entre S. Bagapsh i M. Saakashvili, afirmant que la principal condició per al diàleg era la confiança mútua. **La proposta actual de Geòrgia passa per actualitzar i canviar els mecanismes de negociació establerts a principi de la dècada dels noranta**, assenyalant també que calia passar a una següent fase, amb un diàleg directe entre les parts, sense condicions prèvies i que contemplés almenys el restabliment de la confiança, però les autoritats d'Abkhàzia van rebutjar l'oferta, argumentant que encara no existien les condicions apropiades per iniciar negociacions. La regió independent de facto d'Abkhàzia va celebrar eleccions legislatives, considerades per les autoritats independentistes com un pas més en la construcció d'un estat independent democràtic, mentre que la comunitat internacional no les va reconèixer. El mateix dia de les eleccions, el President de Geòrgia, M. Saakashvili, va afirmar que el seu país no tenia intenció d'acceptar el separatisme.

El líder de la zona controlada per Geòrgia dins de la regió independent de facto d'Ossètia del Sud, D. Sanakoyev, considerat President alternatiu al President independentista de la regió escindida, E. Kokoit, va afirmar que promouria una campanya de desenvolupament econòmic com a part de l'estratègia que persegueix assolir un acord de federació entre Geòrgia i Ossètia del Sud. A principi de març, el Ministre d'Exteriors georgià, G. Bezhuashvili, va afirmar que pretenia **establir un diàleg directe amb les autoritats secessionistes d'Ossètia del Sud, evitant participar en el mecanisme quadripartit de la Comissió de Control Conjunt (JCC)**, encara que amb la mediació igualitària d'altres actors, com els EUA, la UE o Rússia. El Ministre georgià per a la Resolució de Conflictes, M. Antadze, es va reunir amb el co-President del JCC d'Ossètia del Sud, B. Chochiev, per presentar-li noves propostes per part de Geòrgia per a la resolució del conflicte, de les quals no van transcendir detalls.

Al començament de l'any, T. Blair va anunciar que el Servei de Policia d'Irlanda del Nord operaria com un cos separat i independent dels serveis de seguretat, condició demandada pel Sinn Féin davant el passat de cooperació del servei de seguretat M15 i forces paramilitars. **El Sinn Féin va acceptar en una votació històrica abonar al servei de policia d'Irlanda del Nord**, condició indispensable -al costat del repartiment de poder- per a la restauració de l'autonomia. A mitjan de febrer, d'acord amb un pacte entre el Govern britànic i el Sinn Féin, els fugitius de l'IRA i els membres de les forces de seguretat acusats de complicitat amb grups paramilitars no seran processats pel que es considera el bé de l'interès públic, en el marc del procés de devolució de l'autonomia de l'Ulster. A principi de març, l'Ulster va celebrar eleccions per configurar el nou Parlament d'Irlanda del Nord, l'anomenada Assemblée d'Stormont, fet que va suposar un nou pas en el procés de restauració de l'autonomia, i que al seu torn havia d'anar seguit de la creació d'un Govern de poder compartit amb presència unionista i republicana. Al març, el Govern britànic va anunciar que oferiria una partida econòmica per a la despesa pública d'Irlanda del Nord de 53.000 milions d'euros addicionals en quatre anys, una vegada s'hagués restaurat l'autonomia.

En els primers dies de gener, el President de torn de l'OSCE, M. A. Moratinos, va afirmar que l'OSCE tenia la intenció de continuar activa a **Kosovo** després que s'aprovi l'estatus definitiu de la província. L'Enviat Especial de les Nacions Unides per al procés sobre el futur estatus de Kosovo, M. Ahtisaari, va presentar **la seva proposta d'estatus final als països del Grup de Contacte**, abans de ser remesa al Consell de Seguretat per a la seva discussió a l'abril. El pla, considerat com d'una **independència sota supervisió internacional**, contempla que Kosovo tingui la seva pròpia constitució i símbols de tipus estatal (bandera, himne) així com exèrcit només amb armes lleugeres i capacitat de signar acords internacionals. Es va proposar també un règim descentralitzat amb amplis poders per a l'administració local i la creació de nous municipis, així com la possibilitat de relacions especials entre Sèrbia i els municipis de majoria sèrbia a Kosovo i una protecció especial per als llocs d'herència cultural i religiosa sèrbia. Un dels aspectes centrals és l'èmfasi en la garantia dels drets de les minories i, en general, dels drets humans, amb l'objectiu de construir un Kosovo multiètnic i democràtic. La supervisió

internacional es materialitzaria en la figura d'un Representant Civil Internacional, qui també seria el representant especial de la UE i supervisaria aspectes civils del pla. A més, continuaria la presència de tropes de l'OTAN. El pla proposa un període de transició de 120 dies durant els quals la Missió Interina d'Administració de Kosovo de les Nacions Unides (UNMIK, per les seves sigles en anglès) continuaria funcionant sense canvis. En aquesta etapa, l'Assemblea de Kosovo, en consultes amb el Representant Civil Internacional, seria l'encarregada d'aprovar una Constitució i la legislació necessària per implementar el pla per a Kosovo. **La proposta de M. Ahtisaari va rebre el rebuig inicial de Sèrbia i el suport de Kosovo i de la UE.** A principi de març va finalitzar sense acords la ronda de negociacions entre Sèrbia i Kosovo celebrada a Viena, on Sèrbia va mostrar de nou el seu rebuig al pla, per considerar-lo també una porta a la sobirania de Kosovo, a la qual s'oposa frontalment. Rússia va demanar fins i tot que se substituís M. Ahtisaari per un altre negociador.

En els primers dies de gener, el principal partit prokurd de **Turquia**, el Partit per a una Societat Democràtica (DTP), va denunciar la indiferència de les autoritats turques cap a la treva unilateral anunciada pel PKK a final de setembre i entrada en vigor l'1 d'octubre. El Primer Ministre turc, R. T. Erdogan, va acusar a més els EUA de no implicar-se a combatre el PKK, malgrat el nomenament d'un enviat especial nord-americà per fer front del terrorisme a Turquia, i va criticar la falta d'accions per part dels EUA per expulsar el PKK de les seves bases iraquianes i tallar el seu finançament. El líder del PKK, A. Ocalan, condemnat a cadena perpètua, va realitzar una nova crida al Govern turc per resoldre el conflicte kurd, mentre que les forces armades van incrementar la seva ofensiva al sud-est del país. **Ocalan va llançar una proposta de creació d'una comissió de veritat i justícia sobre el conflicte kurd** amb la finalitat d'avançar cap a la pau entre turcs i kurds. A més, va assenyalar que quan arribés el moment de deixar les armes, només les dipositaran davant una comissió d'aquest tipus. L'exdiputada kurda, L. Zana, també va manifestar que la immensa majoria dels kurds optarien per viure al costat dels turcs, però amb igualtat de drets.

Orient Mitjà

En el marc dels intents per trobar una sortida al conflicte armat que viu l'**Iraq**, una delegació del Parlament iraquiana, formada per parlamentaris dels principals partits xiïtes, sunnites, kurds i altres minories, va visitar Espanya i Alemanya per conèixer el model territorial dels dos països davant l'actual debat per a la reforma constitucional a l'Iraq. A principi de març, el vicepresident iraquiana, T. al-Hasehimi, es va entrevistar a Damasc amb el seu homòleg siriana, F. al-Shara, i va fer una crida als països àrabs i als països de la regió en general al fet que contribuïssin a resoldre la crisi de l'Iraq. Al març, el Ministre iraquiana de Reconciliació i Diàleg Nacional, S. Al-Muttalibi, va comunicar que s'estaven duent a terme converses amb alguns grups insurgents no vinculats a al-Qaeda.

Respecte al conflicte entre **Israel i Palestina**, durant el trimestre es van iniciar nous passos per relançar el procés de pau a l'Orient Mitjà des de diferents sectors, com reactivar el Quartet, la visita de la Secretària d'Estat nord-americana, C. Rice, o la petició del Ministre espanyol d'Assumptes Exteriors, M. A. Moratinos, de reeditar la Conferència sobre Pròxim Orient celebrada fa 15 anys a Madrid. Segons M. A. Moratinos, una solució dels conflictes palestinoisraelià i siriolibanès només serà possible si s'aborda també la situació a països de l'Orient Mitjà com l'Iraq o l'Iran. Dies després de la **reunió oficial entre el Primer Ministre israelià i el President palestí**, la Ministra d'Exteriors israeliana, T. Livni, es va reunir en secret amb dirigents palestins per presentar un pla de pau concret i directe que renunciava a la condició prèvia tradicional de lluitar contra el terrorisme, tal com era definida en el Full de Ruta; en una entrevista posterior va manifestar que el seu pla es basava en la fórmula de dos Estats nacionals i va assenyalar que la proposta de la Lliga Àrab impulsada per Aràbia Saudita tenia elements positius. El Primer Ministre israelià també va manifestar la seva disposició a abordar seriosament l'esmentada proposta. De la seva banda, el Patriarca de l'Església romana a Terra Santa, M. Sabbah, va fer una crida a finalitzar els enfrontaments interns a Palestina i va demanar el reinici del procés de pau. M. Sabbah és el primer palestí nomenat patriarca llatí de Jerusalem. Diversos països europeus, inclosa Alemanya, que presideix aquest semestre la UE, van mostrar el seu interès a augmentar la participació del Quartet en el procés de pau. **El President pakistanès P. Musharraf i el rei Adbullah d'Aràbia Saudita van acordar també la necessitat de relançar noves iniciatives** per a una solució en la disputa israelianopalestina

com a forma de portar harmonia al món musulmà. Els Presidents del Pakistan i Indonèsia es van reunir al seu torn per discutir la situació a Orient Mitjà i van coincidir en la necessitat de dur a terme iniciatives de pau urgents. **El President palestí, M. Abbas, el Primer Ministre, I. Haniya, i K. Meshal, com representants de Hamàs, es van reunir a la Meca sota els auspicis del rei saudita** per intentar arribar a un acord que desbloquegés l'actual situació als territoris ocupats. El Quartet, format pels EUA, la UE, Rússia i l'ONU, es va reunir igualment a Washington per primera vegada després de quatre mesos. Al febrer, no obstant això, la cimera palestinoisraeliana que va reunir a Jerusalem el Primer Ministre d'Israel, E. Olmert, el President palestí, M. Abbas, i la Secretària d'Estat nord-americana, C. Rice, va acabar sense cap acord. Al març, el rei de Jordània, Abadia II, va advocar per una major implicació dels EUA, i a mitjan d'aquest mes, **el President i el Primer Ministre palestí van aconseguir un acord per formar un Govern d'unitat nacional.**

Quant a la situació al **Líban**, el Secretari General d'Hezbollah, N. Nasral-là, la formació del qual va encapçalar les manifestacions que demanaven l'enderrocament del Govern de F. Siniora, va declarar que es mostrava partidari de qualsevol mediació o iniciativa que permeti arribar a una solució a la crisi que pateix el país, afirmació que va ser acollida favorablement pel primer Ministre.

Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional¹

- ❑ El pla proposat per Kosovo per l'Enviat Especial de les Nacions Unides va ser rebutjat per les delegacions de Prístina i Belgrad.
- ❑ El Fons per a la Consolidació de la Pau assignà les dues partides econòmiques a Sierra Leone i Burundi, els dos països objecte d'estudi de la Comissió per a la Consolidació de la Pau.
- ❑ L'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa presentada pel Govern de Libèria va rebre el recolzament de la comunitat internacional a la reunió celebrada a Washington.
- ❑ El Parlament nepalí va modificar la Constitució interina per adoptar el federalisme com a forma d'Estat, tot i que sense definir com es concretaria aquest nou sistema.

En el següent capítol es recull l'evolució trimestral dels processos de rehabilitació postbèl·lica posats en marxa en 23 països, considerats en aquesta fase segons els criteris assenyalats a l'indicador núm. 4 utilitzat a l'Informe Alerta². El capítol s'estructura atenent a uns eixos de treball genèrics³: Seguretat, govern i participació, Benestar social i econòmic, i justícia i reconciliació, que comprenen les diferents activitats que poden tenir lloc durant un procés de rehabilitació postbèl·lica. Finalment, s'inclou un apartat que recull les iniciatives internacionals més destacades des del punt de vista de l'acompanyament internacional.

Quadre 4.1. Classificació dels països en rehabilitació postbèl·lica

Inici	País	Evolució durant el trimestre
1994	Rwanda	Estancament: Finalitza el procés d'excarceració de presos acusats de participació en el genocidi iniciat fa quatre anys.
1995	Bòsnia i Hercegovina	Estancament: No es va avançar en els processos de reforma pendents per la qual cosa s'estén un any més el mandat de l'OHR.
1996	Guatemala	Estancament: R. Menchú, Nobel de la Pau, anuncià que es presentarà a les eleccions presidencials previstes per al setembre.
1997	Tadjikistan	Estancament: La UNTOP va organitzar un seminari sobre codis de conducta internacional per a periodistes, mentre el Govern va continuar pressionant els mitjans no afins.
1999	Guinea-Bissau	Deteriorament: La crisi institucional i l'enfrontament entre C. Gomes Junior i J. B. Vieira va posar de manifest la falta de reconciliació política.
1999	Sèrbia (Kosovo)	Deteriorament: Van continuar les divergències entre Belgrad i Prístina respecte el futur de Kosovo amb la qual cosa la decisió va recaure en el Consell de Seguretat.
1999	Timor-Leste	Deteriorament: Es va aprovar l'ampliació de la UNMIT per tractar de pal·liar la continua situació d'inseguretat vigent a l'illa abans de les eleccions.
2000	Eritrea	Deteriorament: Es van accentuar les restriccions imposades pel Govern al personal de la missió de les Nacions Unides, mentre la situació es va mantenir volàtil.
2001	Afganistan	Deteriorament: La violència imperant en el sud i l'est del país va impedir la implementació dels programes estipulats a l' <i>Afghanistan Compact</i> .
2001	Sierra Leone	Avanç: Es va establir la Comissió Nacional Electoral que va posar en marxa els primers tràmits per a l'organització de les futures eleccions.
2001	Macedònia, ERY	Estancament: L'oposició parlamentària albanesa va bloquejar el Parlament acusant el Govern de no respectar la representació de les minories.
2002	Angola	Estancament: Les previsions econòmiques de creixement per l'expansió del sector petroler anunciades pel BM i l'FMI van continuar sense repercutir en millores per a la població.
2003	Congo	Avanç: El Govern va convocar la primera volta de les eleccions legislatives pel pròxim 24 de juny de 2007.

¹ S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar: la seguretat de la població; la cobertura de les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; l'estabilitat regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals, i l'apoderament de la societat civil i la construcció d'un Estat de dret, activitats que s'emmarquen dins dels quatre eixos de la rehabilitació que es recullen en aquest apartat.

² Vegeu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006 sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*. Escola de Cultura de Pau, Barcelona, abril de 2006.

³ Center for Strategic and International Studies, *Post-Conflict Reconstruction. Task Framework*. Maig de 2002.

2003	Côte d'Ivoire	Avanç: Es va signar un nou acord de pau entre les parts que compta amb el recolzament de tots els grups polítics i moviments socials.
2003	Iraq	Deteriorament: El Govern va aprovar la nova llei del petroli, per la qual les empreses multinacionals adquiriran el dret a explotar fins a un màxim de dos terços del total de les reserves de cru.
2003	Libèria	Avanç: El Govern va presentar la seva Estratègia per a la Reducció de la Pobresa, els principals eixos de la qual són la revitalització de l'economia i la seguretat.
2003	RD Congo	Estancament: Segueix pendent la implementació de l'agenda de transició pel que fa a la governabilitat i reforma del sector de la seguretat.
2004	Haití	Deteriorament: La situació de seguretat va patir un empitjorament notable, tot i l'increment de les operacions de la MINUSTAH, el mandat del qual va ser renovat.
2005	Sudan (Sud)	Deteriorament: El Govern de Sudan del Sud no va aportar els fons necessaris per iniciar el cens electoral, la qual cosa retardarà el referèndum i les eleccions fins el 2008.
2005	Indonèsia (Aceh)	Avanç: L'antic líder del GAM, I. Yusuf, va prendre possessió del càrrec com a Governador d'Aceh, constituint el primer govern democràtic de la província.
2006	Nepal	Avanç: Es va iniciar el procés de redacció de la Constitució permanent, que substituirà la Constitució interina després de les eleccions.
2006	Burundi	Avanç: El país va rebre un recolzament econòmic important per part del Fons per a la Consolidació de la Pau i alguns donants, com ara el BM.
2006	Líban	Estancament: Es van recaptar 5.850 dòlars en la conferència celebrada a París, el lliurament dels quals queda condicionat a un acord de Govern.

4.1. Eixos de treball de la rehabilitació postbèl·lica

S'han establert quatre divisions per àmbits de treball de la rehabilitació⁴ que engloben de manera genèrica totes les activitats pròpies d'aquesta fase. Finalment, en aquest bloc s'ha afegit un apartat en què es recullen les activitats vinculades a l'acompanyament internacional, tant des del punt de vista del marc que regula la intervenció com des de la seva intervenció financera, ja que aquest aspecte es considera un eix transversal de la rehabilitació.

a) Seguretat⁵

A l'inici d'un procés de rehabilitació postbèl·lica el restabliment de la seguretat és un dels aspectes clau, atès que la possibilitat d'un retorn a la violència es manté durant molt temps després d'haver-se signat la pau. Des de l'àmbit de la seguretat s'analitzen les reformes vinculades a aquest sector i els aspectes relacionats amb la seguretat pública.

Durant aquest trimestre destaquen principalment les activitats vinculades a la capacitat de la policia que s'han dut a terme a l'**Afganistan**, Timor-Leste i Bòsnia i Hercegovina, els quals es consideren els fets més destacables en aquest àmbit. A l'Afganistan, com a resposta a la situació d'inseguretat i d'enfrontaments vigent en el sud, diversos ministres afganesos, donants i actors internacionals implicats en tasques de seguretat van formar el Grup d'Acció Policial (PAG) i van posar en marxa una policia nacional auxiliar (ANAP) l'àmbit d'actuació de la qual es limitarà a les províncies del sud. La creació d'aquest cos auxiliar va posar de manifest les divergències que existeixen entre els plans nacionals i les accions portades a terme localment. A més, la UE, en resposta al requeriment de l'OTAN, va aprovar l'establiment d'una missió de formació policial, l'objectiu de la qual serà ampliar la presència de la policia afganesa a les 19 províncies.

D'una banda, els líders dels partits polítics de **Bòsnia i Hercegovina** van bloquejar una vegada més l'inici del procés de reforma de la policia. De l'altra, la UE va anunciar la reducció de les tropes que componen l'EUFOR, que passaran de 6.500 a 2.500 efectius.

Per acabar, la situació de seguretat a **Timor-Leste** continuava extremadament fràgil⁶, per la qual cosa el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir ampliar un any la Missió Integrada de les

⁴ Ibid.

⁵ En aquest àmbit s'emmarquen: seguretat i desmilitarització; capacitat de la policia i l'exèrcit, protecció de la població i protecció d'infraestructures i institucions i restabliment de les institucions de seguretat nacionals. Un aspecte clau dins d'aquest àmbit són els programes de desarmament, desmobilització i reintegració d'antics combatents (DDR), desminatge i recol·lecció d'armament, que s'analitzen de manera específica en l'apartat de desarmament.

⁶ Vegeu l'apartat de tensions.

Nacions Unides a l'illa (UNMIT)⁷ incrementant els efectius policials, que hauran de recolzar les Forces Internacionals de Seguretat (ISF) en els processos de reforma d'aquest sector, especialment de cara a les pròximes eleccions.

b) Govern i participació⁸

Aquest àmbit inclou, entre altres, els processos de creació o reforma d'institucions administratives i polítiques i el foment de processos participatius: en concret, l'establiment d'una estructura constitucional representativa, l'enfortiment de la gestió del sector públic i l'administració i la garantia de la participació lliure i activa dels ciutadans en la formació de govern.

Al llarg del trimestre es van dur a terme activitats destacades en l'àmbit de la **formació de govern a Bòsnia i Hercegovina**, on després de quatre mesos de la celebració de les eleccions generals, el Parlament va aprovar la formació d'un nou Govern compost per una coalició de set partits. La Presidència tripartida va designar N. Spiric com a Primer Ministre al capdavant d'un Consell de Ministres amb poca representació de dones i que no compta, segons alguns parlamentaris crítics, amb l'experiència necessària per dur a terme les tasques de Govern. El repte principal del nou Executiu serà dur a terme les reformes acordades necessàries per aconseguir la llum verda en el procés d'associació amb la UE, reformes com ara la de la policia, els mitjans de comunicació i la Constitució, així com el lliurament al TPII dels presumptes criminals de guerra, R. Karadzic i R. Mladic.

En aquest mateix àmbit, al **Nepal** es van fusionar les dues cambres parlamentàries existents fins ara per donar lloc a un únic Parlament interí. Aquest va aprovar la Constitució interina que donava la possibilitat a l'antic grup armat d'oposició maoista, el CPN, de participar en la vida política. Segons alguns analistes, aquesta Constitució concedeix excessiva centralitat al poder executiu, tal com demostra el fet que el Primer Ministre compti amb més poders que el Parlament. A més, el text esmenta les diferents castes, els grups ètnics, i les dones que componen la societat nepalesa, però no especifica com s'assegurarà la seva representació en la futura Assemblea Constituent. Per tant, la manera de garantir la inclusió de determinats grups encara era un dels principals reptes al Nepal, tal com es va fer palès durant els enfrontaments esdevinguts en el sud del país aquest trimestre⁹. Davant d'aquesta situació, la coalició de set partits més els maoistes van arribar a un acord per tal d'incrementar les circumscripcions electorals i a més van decidir adoptar un sistema electoral de representació proporcional. A finals del trimestre el Parlament nepalès va canviar la Constitució adoptant el federalisme com a forma d'Estat, tot i que sense especificar les característiques que ha d'adoptar aquest sistema.

⁷ Resolució S/RES/1745 de 22/02/07 en <http://www.un.org/Docs/sc/unsct_resolutions07.htm>.

⁸ Construcció de bon govern i participació (procés d'elaboració d'una Constitució, formació de govern, divisió de poders, desenvolupament d'un govern local, transparència i anticorrupció, suport als processos electorals, enfortiment i formació de partits polítics, independència, transparència i pluralitat dels mitjans de comunicació), apoderament de la societat civil (procés de formació d'associacions, desenvolupament de moviments socials, organització de fòrums de discussió, programes de capacitat social), dimensió regional i (re)inserció en fòrums internacionals (obertura de missions diplomàtiques, ingrés a les Nacions Unides, ingrés en fòrums o organismes regionals).

⁹ Vegeu l'apartat de tensions.

El procés de redacció d'una Constitució després d'un conflicte armat

El procés de redacció d'una Constitució¹⁰, norma fonamental de l'ordenament on es reconeixen tots els drets tant civils i polítics com els drets econòmics, socials i culturals del ciutadà i on es recullen les garanties per assegurar-ne el compliment, és una de les primeres tasques que es duen a terme després de la fi dels conflictes armats, en els països en què s'estimi necessari. Durant el procés constitucional s'estableixen mecanismes per a garantir la gestió dels conflictes a través de mitjans polítics i també es defineix l'estructura de Govern per tal que aquesta en reguli l'accés al poder i els recursos de manera equitativa, evitant un possible ressorgiment de la violència¹¹.

La redacció d'una Constitució en una fase postbèlica és més un exercici polític que legal, ja que ha d'aconseguir harmonitzar els interessos, sovint enfrontats, de les parts implicades. Per tant, és un procés estretament vinculat al disseny del sistema polític i electoral i en què és necessària la participació de la societat per garantir-ne no només la sostenibilitat, sinó una visió àmplia de la gestió de l'Estat més enllà d'una simple distribució de poder i recursos entre els principals actors contraris.

Els reptes principals en aquesta fase són assegurar que els actors clau del conflicte participin i es comprometin amb el procés i el resultat, i generar un diàleg polític inclusiu que faciliti l'apoderament de la societat. De tota manera, per tal que se'n pugui aconseguir la participació pública és necessari un context segur i d'inclusió social i la possibilitat d'exercir la llibertat d'expressió i assemblea, unes condicions que solen estar limitades després de la fi d'un conflicte armat. Davant d'aquesta situació, les constitucions interines o de transició, que garanteixen la continuació d'un procés inclusiu i obert fins a la consecució d'un text final i definitiu a llarg termini, ofereixen una solució eficaç per a la necessitat urgent d'un marc de govern adequat per un país que acaba de sortir d'un conflicte armat.

L'última ronda de converses sobre el futur estatus de **Kosovo** entre les delegacions de Belgrad i Prístina va acabar sense arribar a un compromís. En el seu transcurs es va fer palesa la impossibilitat d'arribar a un acord que satisfés les dues posicions, raó per la qual la decisió última sobre l'estatus d'aquesta província va quedar en mans del Consell de Seguretat de l'ONU. La comunitat internacional també es va mostrar dividida davant la proposta de l'enviat especial de l'ONU, M. Ahtisaari, que compta amb el recolzament dels EUA, però amb l'oposició de Rússia i la Xina i les reticències d'alguns països de la UE, com ara Grècia.

Alguns dels punts més controvertits del pla proposat per Kosovo¹²

- Kosovo haurà de tenir dret a negociar i signar acords internacionals, incloent el dret a sol·licitar l'accés a un organisme internacional.
- Kosovo haurà d'adoptar una Constitució que estipuli mecanismes institucionals i legals per a la protecció i promoció dels drets humans de totes les persones a Kosovo.
- Kosovo haurà de tenir els seus propis símbols nacionals, incloent una bandera, escut i himne, que reflecteixi el seu caràcter multiètnic.
- La tendència de les propietats inamovibles i movibles de la República Federal de Iugoslàvia o la República de Sèrbia situades en el territori de Kosovo en el moment de la firma d'aquest acord hauran de passar a Kosovo.
- Si no s'indica el contrari en l'acord, Kosovo haurà de ser responsable de l'imperi de la llei, la seguretat, la justícia, la seguretat pública, serveis d'intel·ligència, la resposta civil a emergències i el control de les fronteres del seu territori.

L'estancament vigent en el procés de rehabilitació postbèlica de **Côte d'Ivoire** podria desbloquejar-se gràcies al fet que es va signar un nou acord de pau¹³ en què s'estableixen noves bases per al procés, com ara la formació d'un nou Govern de transició, un comandament militar conjunt i un calendari per als fins ara detinguts processos de desarmament, registre de votants i la celebració d'eleccions.

Quant a les activitats vinculades als **processos electorals** oberts, durant el trimestre destaquen els casos de Sierra Leone, Timor-Leste, Angola i el Congo. Pel que fa a **Sierra**

¹⁰ La Constitució és el centre de l'estructura institucional i el sistema legal d'un país i defineix la relació entre els ciutadans, entre els ciutadans i l'Estat, i entre l'Estat i el sistema legal internacional.

¹¹ Samuels, K., "Post-conflict peace-building and constitution making", al *Chicago Journal of International Law*, Vol. 6 No. 2, 2006. a <<http://www.kristisamuels.com/publications/Samuels%20Chicago%20Journal%20Int%20Law.pdf>>. Hart, V., "Democratic constitution making" *Special Report*, nº107, USIP, Juliol 2003, a <<http://www.usip.org/pubs/specialreports/sr107.pdf>>.

¹² La proposta per a l'estatus de Kosovo completa es pot trobar a <<http://www.unosek.org/unosek/en/statusproposal.html>>.

¹³ Vegeu apartat de processos de pau

Leone, el dèficit existent de set milions de dòlars, necessaris per a l'organització del procés electoral previst per a juliol d'aquest any, es va reduir en tres milions. A més, es va establir la Comissió Nacional Electoral, i una de les seves primeres mesures va ser prohibir la participació de més de 1.000 funcionaris en qualsevol activitat relacionada amb els comicis previstos per al mes de juliol, per les acusacions de corrupció i frau que se'ls atribueixen des de les eleccions locals celebrades fa tres anys. Finalment, es va posar en marxa el procés per a censar els electors, així com diverses mesures per a evitar el frau electoral.

Quant a la resta de processos electorals, a **Timor-Leste** l'actual Primer Ministre, J. Ramos Horta, va formalitzar la seva candidatura a les eleccions presidencials, que tindran lloc el 9 d'abril, en una situació de seguretat volàtil. L'actual Primer Ministre va assenyalar la fragilitat del sistema legislatiu timorès com una de les principals causes d'aquesta situació d'inseguretat, al qual sens dubte caldria afegir la falta d'expectatives i ocupació d'un país on la taxa de desocupació entre els joves és del 85%, amb una població que creix un 3% cada any.

A **Angola**, el President J. E. Dos Santos va continuar sense determinar una data per a les eleccions, mentre el Consell de la República va decidir per unanimitat recomanar la seva celebració entre maig i agost del 2008, deixant les presidencials per a 2009. Durant el trimestre es va completar la primera fase del registre de votants, malgrat que els problemes tècnics i logístics i la Comissió Interministerial per al Procés Electoral va anunciar que el cens no es completarà fins a novembre del 2007.

Al **Congo**, el Front Democràtic per a la Comissió Electoral Independent (FDCEI), constituït per una quinzena de partits polítics, va exigir al Govern, després que aquest anunciés la data per als pròxims comicis, la posada en marxa d'una comissió electoral independent que s'encarregui de la seva organització. A més, el líder del Comitè Nacional de la Resistència (CNR), el reverend Ntumi, que va encapçalat una rebel·lió contra el Govern al comandament de les milícies conegudes com a *Ninjes*, va anunciar la transformació del seu moviment en un partit polític per poder participar a les eleccions legislatives. El nou partit es denominarà Consell Nacional dels Republicans (CNR). S'espera que aquesta transformació política contribueixi a pacificar la regió de Pool.

c) Justícia i reconciliació¹⁴

Contempla la necessitat de crear un sistema legal imparcial i responsable capaç d'afrontar els abusos passats i evitar-ne de futurs. En concret, instaurar un sistema de justícia transparent, lleis justes, sistemes penals que respectin la legislació internacional en matèria de drets humans i mecanismes formals i informals per resoldre els greuges esdevinguts a conseqüència del conflicte¹⁵.

Durant aquest trimestre, la Cambra Baixa del Parlament de l'**Afganistan** va aprovar una llei per la qual proposa la participació dels integrants de grups armats i milícies en un procés de pau i reconciliació, amb la garantia que no seran jutjats pels actes comesos durant el conflicte armat. Aquesta llei va generar l'oposició de 58 organitzacions de la societat civil, així com d'organitzacions internacionals, com l'*International Center for Transitional Justice*, que va recordar que més del 90% de la població va manifestar el 2005 la seva voluntat que tots els imputats fossin processats. Aquesta llei, que en el cas que s'aprovés permetria que els crims de guerra quedessin impunes, encara està pendent de votació a la Cambra Alta.

Tanmateix, el nou acord de pau signat a **Côte d'Ivoire** va establir una nova llei d'amnistia que s'emmarca en el període entre el 17 de setembre de 2000 i la data d'entrada en vigor del nou acord, del qual se n'exclouen els crims de guerra i contra la humanitat, així com els delictes econòmics.

Finalment, el Govern de **Rwanda** va alliberar més de 9.000 presos acusats d'haver participat en el genocidi. Els presos alliberats són principalment menors, ancians, malalts aguts, presos

¹⁴ Justícia i reconciliació inclou: justícia transicional; tribunals internacionals, comissions de la veritat, reparacions i capacitació individual; enfortiment del sistema judicial, desenvolupament d'un estat de dret, educació de drets humans, suport als organismes de diàleg i reconciliació.

¹⁵ L'apartat de drets humans aprofundeix en els aspectes de justícia transicional, així com en tot allò directament vinculat al respecte, els drets humans i el dret internacional humanitari.

dels que no constava cap documentació i presoners que van reconèixer la seva participació en el genocidi i que, segons la legislació rwandesa, han estat empresonats més temps del que els corresponia. Aquesta última excarceració va concloure el procés iniciat per decret presidencial el 2003¹⁶. Els alliberats van ser conduïts als "camps de la solidaritat" on seguiran un programa en el qual aprendran les claus de la política nacional actual i, posteriorment, seran jutjats a través dels tribunals Gacaca.

d) Benestar social i econòmic¹⁷

En aquest àmbit les fases d'acció humanitària o d'emergència i de rehabilitació conviuen estretament¹⁸. Es consideren dins d'aquest eix tots els projectes que tenen a veure amb el retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, la seguretat alimentària, la reconstrucció d'habitatges i infraestructures físiques, l'assistència mèdica, l'assistència social, la generació d'ocupació i les estratègies posades en marxa per al desenvolupament econòmic, la reforma legal dels drets de la propietat i el desenvolupament d'un sistema bancari i financer eficaç.

En aquest trimestre destaquen les iniciatives vinculades a l'explotació de matèries primeres en diferents països: Côte d'Ivoire, Timor-Leste i Angola, en les quals van tenir una intervenció directa els dos principals organismes financers internacionals, el BM i l'FMI. En aquests casos és necessari destacar que en la majoria dels casos la gestió dels beneficis obtinguts a través de l'explotació d'aquests recursos fins ara no ha redundat en un benefici directe clar per a la població.

A **Côte d'Ivoire**, el BM auditarà la gestió del cacau i del petroli per valorar si s'ha corregit la corrupció detectada el 2005 durant una avaluació realitzada per aquesta organització i la UE. L'objectiu és determinar si el destí final dels recursos obtinguts de l'explotació d'aquestes matèries primeres són programes de desenvolupament estatals i de millora de la transparència dels comptes de l'Estat.

A **Timor-Leste**, el Parlament va aprovar l'acord signat fa un any amb Austràlia, que estableix el repartiment dels beneficis obtinguts per l'explotació d'hidrocarburs al mar de Timor entre les dues nacions. Els beneficis que Timor-Leste podria obtenir després de la firma d'aquest acord es calculen d'aproximadament 10.000 milions de dòlars fins a 2020. La caducitat d'aquests recursos posa de manifest la necessitat que el Govern desenvolupi la resta dels sectors, a més del gas i el petroli, per minimitzar l'impacte que la dependència única d'aquests recursos podria tenir en el futur del país. Segons han assenyalat alguns analistes, el Govern hauria d'evitar costí el que costí passar de dependre de l'ajuda internacional a dependre exclusivament dels ingressos procedents dels hidrocarburs.

El Govern de **Libèria** va finalitzar el disseny de l'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa. La reducció de la desocupació és un dels principals objectius que s'ha marcat el Govern i per aconseguir-ho, segons assenyala en el document, entre altres mesures, facilitarà l'accés a crèdits.

¹⁶ Des de la promulgació d'aquest decret han estat alliberats un total de 60.000 presos.

¹⁷ Reconstrucció d'infraestructures físiques, programes de suport al retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, garantia de salut pública i un sistema educatiu, xarxa de seguretat social, estratègies de suport i desenvolupament econòmic, generació d'ocupació, desenvolupament dels mercats econòmics, reforma legal dels drets de propietat, treball i mercantil, suport al comerç internacional, desenvolupament del sistema d'inversions, sistema bancari i financer.

¹⁸ Els aspectes més vinculats a l'assistència d'emergència i el restabliment dels serveis bàsics a la població es descriuen amb més profunditat en l'apartat d'acció humanitària.

Els documents Estratègia per a la Reducció de la Pobresa (PRSP)¹⁹

En aquests documents el Govern analitza les principals causes de la pobresa en el país i defineix l'estratègia nacional que l'Executiu adoptarà per a reduir-la. Aquest document s'elabora a través d'un procés participatiu en què estan implicats tant els actors locals i internacionals de desenvolupament, com la població i els organismes financers internacionals, l'FMI i el BM. La PRSP és un requisit del BM i l'FMI per a poder entrar a formar part de la **iniciativa HIPC**, de cancel·lació del deute extern, i per poder rebre fons procedents de les diverses iniciatives d'aquests dos organismes financers.

Per tant, el BM i l'FMI són els principals promotors de les PRSP creades el 1999 en substitució dels antics programes d'ajust estructural, coneguts pels seus mals resultats tant a l'Àfrica com a Àsia i Amèrica Llatina, on les promeses de desenvolupament no van seguir a les reformes de lliure mercat i les privatitzacions que es van dur a terme amb aquests programes.

Mentre que aquestes iniciatives podrien considerar-se com un fet positiu pel fet de fomentar un procés participatiu per a identificar les causes de la pobresa, així com les possibles solucions, no s'ha d'obviar el fet que és un procés dominat pels organismes financers internacionals que imposen les seves condicions, molt similars a les establertes amb els programes d'ajust estructural, a l'hora de realitzar la concessió de crèdits un fet que deixa poc marge de maniobra al Govern del país. Aquesta condicionalitat de l'ajuda soscava el procés d'apropiació per part del Govern i la possibilitat que aquest defineixi polítiques alternatives a les assenyalades pel BM i l'FMI en el procés de reducció de la pobresa.

A més, el BM i l'FMI van anunciar una previsió de creixement econòmic a **Angola** de més del 30% per aquest any, gràcies a l'expansió del sector petrolier. En aquest sentit cal assenyalar que la falta de transparència en la gestió dels beneficis obtinguts a partir del cru ha provocat que els seus beneficis no s'hagin traduït fins ara en millores significatives per a la població.

Pel que fa a l'**Iraq**, la nova llei del petroli, aprovada pel Govern i pendent de ratificació parlamentària, concedeix l'explotació de fins a dos terços de les reserves de petroli conegudes al país a empreses multinacionals, per un termini d'entre 15 i 20 anys. L'acord, a més, estipula que en cas de conflictes legals les empreses no estaran sota jurisdicció dels tribunals nacionals.

e) Marc internacional d'intervenció i comportament de les institucions financeres i donants

Durant un procés de rehabilitació els actors internacionals que intervenen superen el nombre d'actors internacionals que participen en el procés de pau i les relacions que s'estableixen entre els diferents actors implicats són molt més complexes. Per això la coordinació estratègica és un repte polític creixent de la construcció de pau. Això és causa de la proliferació d'actors amb mandats que se sobreposen, les relacions de competitivitat i la competència per uns fons escassos, a la qual cosa també s'uneix el fet que el sistema de rendició de comptes encara no disposa d'una aplicació pràctica més enllà de les auditories realitzades pels propis donants. Per tot això, la coordinació estratègica és un repte polític d'importància creixent en la construcció de la pau i és clau per a l'èxit o el fracàs d'un procés de rehabilitació.

Els plans de treball estipulats a l'*Afghanistan Compact*, acordat per la comunitat internacional i el Govern de l'**Afganistan** a principis de l'any passat, van continuar estancats per la situació de violència vigent a l'est i sud del país. Tot i que no és només la manca de seguretat el que ha impedit l'obtenció de resultats, diversos analistes²⁰ apunten el fet que el pla es marca una sèrie d'objectius ambiciosos en qüestions de seguretat, desenvolupament i reformes institucionals sense assenyalar-ne realment terminis d'execució, o mitjans reals per al seu èxit.

¹⁹ Per a més informació vegeu: Caillods, F. i Hallak, J., "Education and PRSP. A review of experiences". Unesco, *International Institute for Educational Planning*, Paris, 2004. Christiansen, K y Hovland, I., "The PRSP initiative: Multilateral policy change and the role of research", *Overseas Development Institute* (ODI), Londres, agost de 2003. Ndomo, A., "PRSP rhetoric: sugar-coated structural adjustment reality?", *Trocaire*, abril de 2005.

²⁰ International Crisis Group, *Afghanistan's Endangered Compact*, Asia Briefing nº59, 29/01/07, a <http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/south_asia/b59_afghanistans_endangered_compact.pdf>.

El BM va organitzar el *Liberian Partners Forum* a Washington per recaptar fons que recolzin el procés endegat a **Libèria**. Els assistents van acollir positivament l'Estratègia de Reducció de la Pobresa presentada pel Govern. Durant la reunió, els EUA, el Regne Unit i Alemanya van anunciar la cancel·lació de la totalitat del seu deute amb el país, i l'FMI, el Banc Africà per al Desenvolupament i el propi BM, creditors de gairebé la meitat del deute liberianès, van arribar a acords per reduir també el deute multilateral.

El Secretari General de l'ONU va anunciar, durant la reunió de la UA celebrada a Addis Abeba, que **Burundi** rebria 35 milions de dòlars, procedents del Fons per a la Consolidació de la Pau²¹, com a suport inicial i a mode d'incentiu per catalitzar posteriors inversions. El Ministre de Desenvolupament i Cooperació noruec va visitar Burundi aquest trimestre i va signar un acord bilateral amb el Govern per recolzar el desenvolupament i el procés de rehabilitació. De la seva banda, el Representant del BM, P. Wolfowitz, va anunciar una aportació de 130 milions de dòlars, com a suport pressupostari i el desenvolupament del sector educatiu, telecomunicacions i desenvolupament comunitari.

Sierra Leone també rebrà 35 milions de dòlars a través del Fons per a la Consolidació de la Pau per finançar projectes de creació de llocs de treball, millora de la justícia i la seguretat, provisió de serveis i enfortiment de la democràcia. A més, el Club de París va cancel·lar el 100% del deute de Sierra Leone i alguns creditors es van comprometre, de forma bilateral, a garantir noves cancel·lacions de deute per valor de 22 milions de dòlars.

A **Bòsnia i Hercegovina** el Consell per a la Implementació de la Pau (PIC) va prorrogar un any més el mandat de l'Oficina de l'Alt Representant (OHR), que es preveia finalitzés aquest any, per la qual cosa l'OHR continuarà al país fins al juny de 2008. El motiu d'aquesta ampliació és la no assumpció de responsabilitats per part dels polítics democràticament electes a l'hora d'emprendre les reformes acordades, esmentades anteriorment.

Al **Sudan (Sud)**, la falta de transparència en la gestió de fons i l'execució d'activitats per part d'algunes ONG presents en aquesta zona va motivar la protesta del President de la Comissió per a la Pau al Sudan Sud (SSPC)²², J. Kok. Mentrestant, la sensació de la població encara era de falta de desenvolupament d'aquesta zona, quan ja han passat dos anys des de la firma de l'acord. La lenta arribada dels fons procedents dels donants és una de les causes que pot explicar l'estancament de les tasques de rehabilitació d'aquesta zona.

Pel que fa a l'**Iraq**, el BM va aprovar un pressupost de 700 milions de dòlars per als fons de reconstrucció de l'Iraq, 285 dels quals són fons propis i 411 són contribucions de la resta de donants que componen el BM.

Quant a les Nacions Unides, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'establiment d'una missió política per al **Nepal**, UNMIN, mitjançant la resolució 1740²³. L'objectiu d'aquesta missió serà principalment supervisar la implementació dels objectius assenyalats a l'acord de pau signat entre els maoistes i el Govern. La missió, que tindrà al capdavant I. Martín com a Representant Especial del Secretari General, proporcionarà suport tècnic a les eleccions per a l'Assemblea Constituent, i comptarà amb un equip de supervisió electoral, a més de col·laborar en el registre d'armes i combatents maoistes.

A la **RD Congo**, el Consell de Seguretat de l'ONU va ampliar dos mesos el mandat de la MONUC²⁴, mentre queden a l'espera dels resultats de les consultes que el Secretari General de l'ONU va realitzar a final de març amb les autoritats congoleeses per determinar el paper que haurà de desenvolupar aquesta missió en el futur.

²¹ Aquest Fons, creat a final de 2006, està compost per contribucions voluntàries i vol donar resposta a les prioritats en construcció de pau identificades pels propis Governos i les Nacions Unides.

²² Aquesta Comissió es va crear per decret presidencial i el seu objectiu és la promoció i consolidació de la pau establerta pel CPA.

²³ Resolució S/CAP DE BESTIAR/1740 de 23/01/07 a <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>

²⁴ Resolució S/RES/1742 de 15/02/07 a <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>.

El mandat de la MINUSTAH a **Haití** es va prorrogar vuit mesos més²⁵. Durant aquest període la missió haurà d'incrementar els esforços per garantir les condicions de seguretat i continuarà recolzant el procés de reforma de la Policia Nacional d'Haití, entre altres funcions.

Finalment, el fins ara Responsable del Departament d'Assumptes Polítics de l'ONU, I. Bambari, va ser nomenat nou Assessor Especial per a l'*International Compact*, el programa de rehabilitació postbèlica per a l'**Iraq**, posat en marxa al juliol de 2006 per iniciativa del Govern iraquí.

4.2. Altres temes de l'agenda

En aquest apartat es recullen des d'iniciatives posades en marxa per millorar la resposta internacional durant la fase postbèlica a aspectes més vinculats a la teoria i l'anàlisi, així com exemples que puguin considerar-se com bones pràctiques i lliçons apreses.

La Comissió per a la Consolidació de la Pau²⁶

Durant el trimestre es van celebrar diverses reunions per debatre de manera específica els casos de **Burundi** i **Sierra Leone**, els dos primers països en els quals aquest nou organisme de les Nacions Unides està treballant directament. Els participants de la reunió sobre **Burundi** van concloure que el foment del bon govern, l'enfortiment de l'estat de dret i el sector de la seguretat, així com assegurar la recuperació de la comunitat, són els principals reptes que ha d'afrontar el país de manera immediata. Amb aquests reptes com a referència, la Comissió va identificar com a aspectes prioritaris per a la consolidació de la pau en aquest país l'enfortiment del diàleg nacional, la inclusió de les dones en el procés de consolidació de la pau, el suport regional i el desenvolupament de les capacitats del govern per proporcionar serveis bàsics. Els plans immediats de la Comissió per a **Burundi** són finalitzar el pla de treball i començar a definir una estratègia integrada de consolidació de la pau en què es defineixin els compromisos del Govern, i definir també quina és la implicació que s'espera de la comunitat internacional en àrees decisives. A la reunió sobre **Sierra Leone** es va subratllar l'establiment per part del Govern sierraleonès d'un Comitè Nacional Executiu per a la Consolidació de la Pau, així com les reunions celebrades per a determinar les prioritats quant al finançament per part del Fons per a la Consolidació de la Pau.

Durant el trimestre els membres de la Comissió van continuar debatent sobre com hauria de funcionar aquest nou organisme i els aspectes de la construcció de la pau en els quals s'hauria d'implantar. Destaca l'advertència del representant de Sud-àfrica d'intentar evitar que la Comissió es pugui confondre amb una nova agència de finançament, per causa del Fons per a la Consolidació de la Pau, i va recomanar que es definís clarament el seu paper.

En el marc executiu es va acabar de dotar de personal l'Oficina de Suport i es va definir el calendari de treball fins al mes de juliol d'aquest any, establint també les dates en què es realitzarien les primeres visites tant a Burundi com a Sierra Leone, que es van dur a terme al llarg d'aquest trimestre, encara que en el moment del tancament d'aquesta publicació les conclusions d'aquestes visites no s'havien fet públiques.

Bones pràctiques i lliçons apreses

Segons el Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de les Nacions Unides una "bona pràctica" és "una manera de fer que ha provat la seva efectivitat en una situació i pot ser aplicable en una altra"²⁷. És a dir, s'avalua la labor realitzada i es compara amb els resultats obtinguts segons els objectius marcats i el temps, l'esforç i sovint també els diners invertits, i les conclusions que en resulten després d'aquest tipus d'avaluacions es podrien considerar lliçons apreses. Això no obstant, moltes vegades els treballadors vinculats a la rehabilitació postbèlica les classifiquen com a "no apreses", fent referència a la quantitat d'ocasions en què

²⁵ Resolució S/RES/1743 de 15/02/07 a <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions07.htm>.

²⁶ Nou Organisme intergovernamental de les Nacions Unides creat per respondre a la manca identificada pel Secretari General de l'ONU d'un fòrum on tots els actors de la rehabilitació poguessin reunir-se per coordinar la resposta internacional. Per a més informació vegeu: Baròmetre 10 i Escola de Cultura de Pau Op. cit.

²⁷ A <<http://www.un.org/Depts/dpko/lessons/>>.

es tornen a cometre els mateixos errors que en el passat. Però l'existència d'un actiu de coneixement que contingui bones pràctiques i lliçons apreses procedents d'experiències anteriors en altres contextos o en el mateix, no implica que aquest actiu de coneixement sigui transmès. La necessitat d'encunyar i transmetre les lliçons apreses i bones pràctiques forma part del debat de les Nacions Unides, encara que aquesta preocupació no és exclusiva de l'organització.

Algunes iniciatives internacionals de gestió del coneixement²⁸	
<i>Humanitarian Practice Network</i> ²⁹ < http://www.odihpn.org/ >	Fòrum independent on els treballadors humanitaris, acadèmics, polítics i persones vinculades al sector humanitari poden compartir informació, anàlisis i experiències.
<i>Aid Workers Network</i> < http://www.aidworkers.net >	Fòrum on els treballadors de terreny, tant humanitaris com de desenvolupament, poden compartir idees, aprenentatges i bones pràctiques.
<i>Active Learning Network for Accountability and Performance – ALNAP</i> < http://www.alnap.org >	Fòrum internacional entre agències establert el 1997 per millorar la qualitat i la rendició de comptes de l'acció humanitària.
<i>Knowledge Management for Development</i> < http://www.km4dev.org >	Comunitat de treballadors internacionals del desenvolupament l'objectiu del qual és compartir coneixement sobre de mètodes de treball i experiències.
<i>Peacekeeping Best Practices Unit</i> < http://www.un.org/Depts/dpko/lessons/ >	Eina d'investigació per a les persones interessades en saber més sobre el manteniment de la pau. Gestionada pel Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de l'ONU.
<i>UN Evaluation Forum</i> < http://www.uneval.org >	Plataforma per a debatre qüestions relacionades amb la política de les avaluacions i la seva pràctica i compartir metodologies.
<i>Aid Harmonization & Alignment</i> < http://www.aidharmonization.org >	Creada per iniciativa de bancs multilaterals, organitzacions internacionals i països donants així com receptors, per contribuir a millorar l'eficàcia en el desenvolupament.
<i>Journal of Humanitarian Assistance</i> < http://www.jha.ac >	L'objectiu d'aquest "diari" és facilitar la comunicació entre treballadors humanitaris i analistes. Consta d'un apartat dedicat a informes i lliçons apreses que es denomina: <i>After action reports</i> .
<i>Global Development Learning Network</i> < http://www.gdln.org/ >	Societat global de centres d'aprenentatge que ofereix la possibilitat d'utilitzar els avenços tecnològics en comunicació per a connectar totes les persones que treballen en desenvolupament al món.
<i>United Nations Development Group</i> < http://www.undg.org >	Instrument creat dins de la reforma de Nacions Unides pel Secretari General de la ONU el 1997 per millorar l'eficàcia del treball de Nacions Unides en el terreny.
<i>Development Gateway</i> < http://www.developmentgateway.org >	Pàgina web que posa internet al servei dels països en vies de desenvolupament. Afavoreix l'accés i intercanvi d'informació, la construcció de capacitats i proporciona un fòrum d'intercanvi per als actors humanitaris.
<i>Tools for Change</i> < http://www.lastfirst.net >	Base de dades que conté prop de 11.000 recursos sobre l'ajuda humanitària, construcció de pau i pràctiques de desenvolupament.
<i>Eldis Gateway to Development Information</i> < http://www.eldis.org >	Xarxa de gestió del coneixement l'objectiu es promoure l'intercanvi de coneixement basat en la pràctica en l'àmbit del desenvolupament.
<i>People in Aid</i> < http://www.peopleinaid.org >	Xarxa internacional d'agències humanitàries i de desenvolupament, l'objectiu del qual és contribuir a millorar l'impacte d'aquestes organitzacions a través de la millora de la gestió dels recursos i el coneixement.

²⁸ Extracte del document: Redondo, G., "Lliçons apreses i bones pràctiques – una aproximació". Abril de 2006, a <<http://www.escolapau.org/img/programas/rehabilitacion/buenas/bp005.pdf>>.

²⁹ S'ha mantingut el nom original per a facilitar-ne la posterior localització (a Internet).

Crisis humanitàries i acció humanitària

- ❑ La meitat dels desplaçats interns al món, 15 milions de persones, és a l'Àfrica.
- ❑ L'augment de la violència al Txad i a la República Centreafricana va dificultar seriosament la tasca dels actors humanitaris davant el creixent nombre de desplaçats.
- ❑ La intensificació dels combats a Sri Lanka va fer témer el col·lapse dels serveis d'assistència a Batticaloa.
- ❑ La falta d'acord sobre l'estatus de Kosovo va continuar impedit el retorn de refugiats serbis.
- ❑ A l'Iraq, els pronòstics de l'ACNUR es van desbordar pel creixent nombre de refugiats.

L'apartat següent aborda la situació en què es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva evolució recent, així com els principals esdeveniments del trimestre en relació amb l'acció humanitària.

5.1.- Evolució dels contextos de crisi humanitària

A continuació s'analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària¹ en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant el primer trimestre. Actualment, hi ha **41 països en situació de crisi humanitària**², 25 dels quals són al continent africà, set a la regió de l'Àsia i el Pacífic, cinc a Europa i l'Àsia Central, dos a Amèrica i dos més a l'Orient Mitjà. Alguns d'aquests països estan agrupats en el que es considera una crisi regional. En aquest primer període de l'any les crisis humanitàries han passat de 44 a 41 amb l'estabilització de la situació al Líban que està en procés de rehabilitació postbèl·lica i la superació de la situació d'emergència al Pakistan i Bangla Desh.

Àfrica

En el primer trimestre de l'any les **inundacions a la regió austral** africana van fer augmentar els índexs de **còlera i tuberculosi**, a més d'arrasar importants zones de conreu a Angola, Malawi, Moçambic i Zàmbia. La situació humanitària va empitjorar ostensiblement a la **zona centre**, sobretot al Txad i a la República Centreafricana on l'augment de la violència intercomunal, governamental i dels grups armats **va dificultar l'accés de les organitzacions d'assistència al territori a causa de la falta de seguretat**. D'altra banda, es van aconseguir avanços importants en l'àmbit institucional pel que fa a la protecció dels desplaçats interns després de la firma del **Pacte per a la Seguretat, Estabilitat i Desenvolupament de la regió dels Grans Llacs**. La situació dels desplaçats interns també va centrar la reunió d'ambaixadors de la UA després de constatar que **el 51% del total de persones desplaçades internes al món són al continent africà**.

a) Àfrica Austral

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Angola	Procés de retorn i reassentament	Estancament
Lesotho	Desastres naturals, VIH/SIDA	Millora
Madagascar	Desastres naturals, VIH/SIDA	Deterioració
Swazilàndia	Desastres naturals, VIH/SIDA, crisi política	Estancament
Zimbabwe	VIH/SIDA, crisi política i econòmica, aïllament internacional	Deterioració

¹ Entenem per 'crisi humanitària' una situació en què existeix una amenaça excepcional i generalitzada a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis acostumen a produir-se en contextos de pobresa, fragilitat de l'Estat i precarietat alimentària, en els quals un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població a dins del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² Es considera que s'ha produït una millora o un deterioració d'aquestes crisis en funció d'alguns aspectes concrets, com la seguretat alimentària, l'accés a la població per part del personal humanitari, els desplaçaments de la població o la resposta de la comunitat internacional a un context determinat. Això no obstant, el fet de considerar aquests contextos crisis humanitàries ja comporta el reconeixement d'una situació de gravetat.

A la zona austral, les fortes pluges caigudes van tenir efectes desastrosos en les collites i van deixar moltes famílies totalment desprotegides, principalment a **Angola i Moçambic**, i és per això que va augmentar el risc d'inseguretat alimentària al sud. Els retornats anglesos a la frontera amb Zàmbia es van veure fortament afectats per aquest desastre. D'altra banda, a **Madagascar**, l'impacte de tres ciclons successius va posar el país en estat d'emergència i s'estima que el nombre d'afectats va ser de prop de 35.000 i el cost de reparació d'infraestructures i assistència a les víctimes, de 242 milions de dòlars. A **Zimbabwe**, la vaga de metges que es va prolongar durant els mesos de gener i febrer va generar el caos per al sistema d'assistència sanitària nacional, del qual depenen la majoria dels afectats per VIH/SIDA al país, fet que segons diverses ONG va afectar greument aquest col·lectiu. Finalment, la societat civil encapçalada per la coordinadora nacional d'ONG va demanar al Govern de **Swazilàndia** que tingués en compte els seus coneixements i experiència per al disseny del pla de lluita contra la crisi humanitària que afecta el país. Finalment, la UE va començar un programa conjunt amb l'UNICEF per a l'assistència d'orfes i nens vulnerables a **Lesotho** per a promoure la protecció contra el VIH/SIDA.

b) Àfrica Occidental

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Côte d'Ivoire	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Millora
Guinea	Impacte de conflictes regionals, desplaçaments forçats i crisi política	Deterioració
Libèria	Impacte de conflictes regionals, desplaçaments forçats	Millora
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Desastres naturals, inestabilitat política	Estancament
Sierra Leone	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Estancament

A la regió del **Sahel**, malgrat les bones collites registrades amb amplis excedents agrícoles, una gran part de la població va continuar patint la inseguretat alimentària per la falta d'accés, per la mala distribució als mercats i els baixos nivells de renda. De la mateixa manera, el retard del Govern del **Níger** en la construcció d'habitatges per als afectats per les inundacions del mes d'agost va fer que aquestes personen continuessin vivint en tendes al desert amb importants dèficits de seguretat i accés a béns i serveis.

D'altra banda, a la regió del **Riu Mano**, va continuar el procés de tornada dels refugiats a Libèria, amb un total de 85.000 durant els tres primers mesos de l'any. A més, el Govern de la **Côte d'Ivoire** va crear un comitè interministerial per a la coordinació en la protecció i l'assistència dels desplaçats interns al país, que actualment es xifren en 75.000. No obstant això, la violència intercomunitària a l'oest del país va causar nous desplaçaments. La firma d'un nou acord de pau entre la coalició armada *Forces Nouvelles* i el president ivorià, L. Gbagbo, que estableix el desmantellament de la zona de seguretat que divideix el país i la creació d'un programa per a ajudar a la tornada dels desplaçats pel conflicte, potser serà una de les claus per a donar solució a la crisi de desplaçament a la Côte d'Ivoire. A **Libèria**, diverses agències de les Nacions Unides van informar sobre el risc de patir una falta de fons si no se té una bona estratègia per al traspàs de competències entre les ONG d'acció humanitària i el Govern abans que aquestes surtin del país. Tanmateix, l'èxit en les negociacions amb el Club de París, així com de la conferència de donants celebrada a Nova York fa pensar que durant els pròxims mesos un gran nombre de recursos seran destinats al procés de reconstrucció del país.

La crisi més destacada durant el trimestre va ser la originada a **Guinea** durant les vuit setmanes de vaga general, la qual va tenir el suport dels principals sindicats i va ser seguida pel gruix de la població. El toc de queda imposat pel Govern va impedir a les organitzacions humanitàries continuar amb la seva tasca d'assistència al gran nombre de ferits generats per la forta acció repressiva de les forces de l'Estat. Els dos mesos d'aturada van tenir una gran repercussió en l'economia, cosa que podria tenir graus efectes sobre la seguretat alimentària de la població. De la seva banda, el CERF va destinar 2,35 milions de dòlars per a ajuda d'emergència al país.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Eritrea	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Estancament
Etiòpia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Estancament
Somàlia	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Sudan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració

Al principi de l'any, l'OCHA va advertir sobre com l'efecte acumulatiu dels desastres naturals, les malalties associades amb la qualitat de l'aigua, els conflictes i els desplaçament intern, estava amenaçant la vida de milions de persones a la Banya d'Àfrica, principalment a Somàlia i Etiòpia. En aquest sentit, l'Equip de Treball de les Nacions Unides para **Eritrea** (UNCT, en les seves sigles en anglès) va assenyalar tres sectors prioritaris per a la mobilització de recursos al país, la mortalitat neonatal, la seguretat alimentària i la situació de les persones desplaçades internes. De la seva banda, el Govern d'**Etiòpia** va aprovar que l'assistència alimentària s'organitzés d'acord amb un estudi previ sobre les necessitats de la població, establint així el tipus i la durada de l'ajuda, per a la qual cosa comptarà amb el suport del PMA.

La població de **Somàlia i el Sudan** va continuar sent el centre de les crisis humanitàries més greus a la zona i probablement al continent. Mentre l'augment de la inseguretat pels atacs de grups armats i forces armades i les traves administratives imposades pel Govern de Khartum per a la mobilització del personal humanitari van suposar la pràctica paralització de la distribució de l'ajuda a Darfur, al sud del Sudan el retorn cada vegada més creixent de refugiats (100.000 fins ara segons l'ACNUR) i desplaçats interns va fer témer per la seguretat alimentària a la zona durant el 2007. També al sud del Sudan, les Nacions Unides va anunciar la seva intenció d'enfortir les capacitats de resposta davant la crisi humanitària a través de la formació d'equips especials per a respostes d'emergència amb els quals pretén dur a terme una bona transició de competències entre ONG i el Govern del Sud del Sudan. Finalment, a **Somàlia** el Govern de Transició va prohibir l'aterratge d'avions amb ajuda humanitària, i va dificultar el moviment de les organitzacions al seu territori. Després de la presa de Mogadiscio per les tropes etiòpiques, un gran nombre de persones es van desplaçar cap a Kenya, on les autoritats d'aquest país van decidir tancar la seva frontera. A més, l'ACNUR va sol·licitar a Kenya que suspengués les repatriacions forçoses de somalis.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Burundi	Situació postconflicte, volum de desplaçats interns	Deterioració
Txad	Conflicte armat, inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Deterioració
Congo	Disputes armades internes, desplaçaments forçats	Estancament
Kenya	Volum de desplaçats interns i refugiats, sequera	Estancament
R. Centreafricana	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Rep. Dem. Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Millora
Rwanda	Impacte de conflictes regionals, desplaçaments forçats	Estancament
Tanzània	Volum de persones refugiades, sequera	Millora
Uganda	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Estancament

L'augment dels enfrontaments armats entre els grups rebels i el Govern tant al **Txad** com a la **R. Centreafricana** van fer que la situació dels desplaçats interns i refugiats esdevingués insostenible. La crisi humanitària als dos països va continuar ampliant-se davant la impossibilitat de brindar seguretat als treballadors humanitaris d'ONG i agències de l'ONU a causa dels forts combats i dels atacs contra les principals poblacions de refugiats, com la ciutat d'Abéché al Txad, centre d'operacions de la majoria de les organitzacions que treballen al país. Per aquesta raó, l'ACNUR va sol·licitar l'augment de la presència internacional al Txad, alertant sobre la possibilitat que la crisi humanitària al país el convertís en un segon Darfur. Durant el trimestre el nombre de refugiats txadians va créixer fins a arribar a la xifra de 100.000 persones, mentre que 75.000 refugiats centreafricans són al Txad i el Camerun. A més, el PMA i *FEWSnet* van alertar sobre la possible aparició d'una greu emergència alimentària al país. Els desplaçats interns a la R. Centreafricana es van trobar presos entre dos focs i, malgrat

l'augment de la presència d'organitzacions humanitàries internacionals (de dos a nou en menys d'un any), moltes persones van continuar sense rebre assistència.

Burundi i Rwanda van ser seriosament afectats per les inundacions els dos primers mesos de l'any, i el PMA va llançar noves crides per ampliar l'assistència a la població desplaçada per les pluges. A Burundi una de cada cinc persones ha estat afectada, a més de produir-se un seriós deteriorament de la seva seguretat alimentària. D'altra banda, a **Uganda** centenars de persones han continuat arribant al país provinents de camps de refugiats, acostant-se de forma progressiva als seus llocs d'origen amb l'esperança que l'LRA i el Govern signin finalment l'acord de pau.

A **Kenya** van continuar produint-se desplaçaments de la població motivats per disputes polítiques i territorials, en augment davant de les pròximes eleccions. Segons l'*Internal Displacement Monitoring Centre* fins ara no s'ha donat cap tipus de resposta nacional o internacional per a la protecció i assistència de les poblacions afectades per la violència i les violacions sistemàtiques dels drets humans. D'altra banda, a Nairobi va tenir lloc una important trobada dels països de la regió dels Grans Llacs on es va signar el Pacte per a la Seguretat, Estabilitat i Desenvolupament, en el qual s'inclou un protocol regional per a la protecció i assistència de les persones desplaçades internes. A la **República Democràtica del Congo**, el PMA va ser optimista al voltant de la millora de l'estabilitat i la seguretat en el conjunt del país després de la formació del nou Govern, amb la qual cosa espera poder ampliar la seva tasca d'assistència a un nombre més elevat de persones. Igualment, l'ACNUR va sol·licitar 62 milions de dòlars per a programes de reassentament de refugiats i assistència a la població desplaçada, que s'estimen en més d'un milió de persones. No obstant això, la inseguretat predominant a la regió del Kivu va continuar dificultant les tasques humanitàries en aquest territori. Finalment, a **Tanzània** el nombre de refugiats va baixar de forma significativa, situant-se en una xifra inferior a 300.000, a causa de l'augment de les repatriacions voluntàries de refugiats cap a Burundi i a la Rep. Dem. del Congo, fet que fa preveure el tancament de tres camps de refugiats durant aquest any. Malgrat aquesta dada positiva, les autoritats rwandeses van anunciar la deportació de 60.000 nacionals per part del Govern de Tanzània, acusats de ser immigrants il·legals.

Protocol per a la protecció de persones desplaçades internes als Grans Llacs: Realitat o bones paraules?

Dos anys després de la Declaració sobre Pau, Seguretat, Democràcia i Desenvolupament a la Regió dels Grans Llacs (novembre, 2004), els països firmants es van tornar a reunir a Nairobi amb la finalitat d'elaborar un instrument que permetés posar en marxa els compromisos adquirits en l'esmentada declaració. D'aquesta manera sorgeix el Pacte sobre Seguretat, Estabilitat i Desenvolupament que inclou un Protocol per a la Protecció i Assistència de les Persones Desplaçades Internes. Es tracta de **la primera estratègia regional a tot el món que permet donar respostes a les necessitats de protecció dels desplaçats interns** en uns països on el nombre global de persones afectades per aquest fenomen es xifra entre 10 i 12 milions de persones. Un primer pas que si es posés en pràctica podria ser referent per a l'elaboració d'instruments similars en altres zones del món.

El text, firmat pels representants governamentals d'Angola, Burundi, R. Centreafricana, el Congo, Kenya, la Rep. Dem. del Congo, Rwanda, el Sudan, Tanzània, Uganda i Zàmbia, emfatitza la protecció dels desplaçats per la violència i les violacions dels drets humans, així com els desastres naturals, a més de **fer menció especial d'aquelles comunitats desplaçades per l'execució de projectes de desenvolupament**, a la qual cosa dedica un capítol. En aquest cas, el protocol afirma que el desplaçament només es produirà quan el projecte estigui justificat pel gran interès per al desenvolupament nacional, a més de comptar amb el consentiment – tant com sigui possible – de la població afectada, establint una sèrie de garanties que permetin la reubicació adequada dels desplaçats a través d'un procés participatiu.

El Protocol estableix l'**adaptació dels Principis Guia sobre Desplaçament Intern** elaborats per les Nacions Unides el 1998 i compromet tots els països a adequar la seva legislació a aquets principis, a més de crear organismes específics dins dels seus governs que generen estratègies i siguin el referent sobre desplaçament intern al país, elaborant una base de dades de persones desplaçades internes. En aquest sentit, el protocol considera **l'Estat responsable de protegir físicament i de garantir la satisfacció de les necessitats materials dels desplaçats interns i establir els mecanismes necessaris que promoguin la seva participació** en totes les decisions que els competeixin.

No obstant això, aquest text tan complet que, si es posa en pràctica, contribuiria a la millora significativa dels desplaçats interns a la Regió dels Grans Llacs, corre el risc de convertir-se en paraules buides si no és ratificat pels governs dels països firmants, si a més de crear **òrgans supraregionals** per al seguiment de la seva implementació aquests **no tenen cap potestat, ni caràcter coercitiu per a imposar el compliment de les seves disposicions.**

Amèrica i Carib

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Haití	Desastres naturals, crisi política econòmica	Millora

Les crisis humanitàries al continent americà van continuar centrant-se a **Colòmbia i Haití**. El Govern colombià va fer un pas endavant en l'assumpció del principi de la responsabilitat de protegir com un dels deures de tots els governs, quan el Congrés va aprovar una llei en la qual va declarar el 2007 l'Any dels Drets dels Desplaçats, en solidaritat amb els més de tres milions de persones desplaçades internes que viuen al país. No obstant això, encara queda per veure si la posada en pràctica de l'esmentada llei aconsegueix millorar les condicions de vida d'aquest col·lectiu que de moment no ha vist que es compleixin les promeses de reparació per la pèrdua de terres ocasionada pel desplaçament i la violència. Del començament d'any ençà s'han produït més de vuit desplaçaments massius de població només a la regió de Nariño. Fa deu anys el Govern va crear una llei per a la protecció dels desplaçats pel conflicte, però malgrat això aquest progressista marc legal va seguir sense implementar-se. Igualment la situació dels refugiats colombians a l'Equador va fer necessari l'enviament de més assistència humanitària a la zona fronterera.

D'altra banda, a **Haití** la Coordinadora Nacional per a la Seguretat Alimentària (CNSA) va anunciar que les últimes pluges i l'acció conjunta del Ministeri d'Agricultura i la FAO en la provisió de llavors i inputs agraris van fer possible una bona perspectiva de collites per al primer trimestre de 2007. Així mateix, el preu dels productes alimentaris bàsics es va estabilitzar després del juliol del 2006, fet que va contribuir a la millora significativa de la seguretat alimentària a tot el país. No obstant això, el CNSA va continuar mantenint-se alerta a causa de la vulnerabilitat elevada de la població, sobretot la més empobrida, davant dels desastres climatològics. De la seva banda, l'MSF va considerar la crisi humanitària d'Haití una de les 10 més oblidades del món, mentre les Nacions Unides va reafirmar la necessitat de millorar la situació humanitària al país com una forma de fer visible a la població els dividends de la pau.

Àsia i Pacífic

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Afganistan	Conflicte armat, desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Indonèsia	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Deterioració
Myanmar	Acció repressiva de l'Estat, desplaçaments forçats	Deterioració
Nepal	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Estantament
RPD Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària	Deterioració
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, desplaçaments forçats	Deterioració
Timor-Leste	Conflicte civil	Deterioració

Al continent asiàtic, els atacs dels talibans i les operacions de l'OTAN i els EUA a l'**Afganistan** van continuar incrementant el nombre de desplaçats interns, que segons el PMA creixerà a un ritme superior al de l'any passat. La situació més preocupant es va produir al sud del país, on més de 15.000 famílies desplaçades van rebre assistència del PMA, l'UNICEF i l'ACNUR. Aquesta última agència va manifestar la seva preocupació per la probabilitat que l'augment de combats i atacs suïcides al sud afectin els progressos relatius que s'han aconseguit en altres zones del país. D'altra banda, la decisió del Govern del Pakistan de construir una mur fronterer i una zona minada a la seva frontera amb l'Afganistan, d'una extensió de 2.400 quilòmetres, va ser fortament criticada per les Nacions Unides i diverses ONG en considerar que violava les normes humanitàries dificultant l'entrada de refugiats afganesos.

Al **Nepal**, les Nacions Unides va iniciar una campanya de sensibilització per a conscienciar sobre el dret al retorn de la població desplaçada, a més de demanar als grups maoistes que cessessin tota activitat que pretengués obstruir el retorn dels desplaçats interns i al Govern que creés una nova política per a la seva reintegració, a més de millorar la seva presència a les àrees de retorn. D'altra banda, a **Indonèsia**, almenys 5.000 persones de Papua van ser desplaçades per les operacions militars contra el grup armat separatista OPM. Mentrestant, a l'**RPD de Corea** el PMA va alertar sobre la necessitat de reiniciar l'enviament d'ajuda alimentària al país pel risc creixent d'una nova fam que aguditzi la crisi humanitària.

La intensificació dels combats a l'est d'**Sri Lanka** va fer augmentar fins a 127.000 el nombre de desplaçats al districte de Batticaloa procedents de les zones controlades per l'LTTE cap a les àrees sota control governamental. El Govern va fer una crida urgent d'assistència alimentària, mentre les zones on són els desplaçats van córrer el risc de col·lapsar-se després de les últimes arribades de persones fugint de la violència. L'ACNUR i altres agències van supervisar el procés de retorn de civils a sis districtes davant les denúncies de diversos informes que indiquen que els desplaçats a Batticaloa estaven rebent fortes pressions de les autoritats locals perquè tornessin a les seves comunitats d'origen en contra de la seva voluntat. D'altra banda, el desplaçament forçós va arribar a afectar un 15% de la població a **Timor-Leste**, on la millora de la seguretat els últims mesos es va veure frenada pels atacs recents contra camps de desplaçats i la violència a la capital, Dili, que van provocar la fugida de 5.000 persones més. Finalment, a **Myanmar** les operacions militars van augmentar la pressió sobre els desplaçats que estan amagats a l'estat de Karen i van incrementar el nombre de violacions dels drets humans de la població civil per part de les forces armades governamentals. Així mateix, l'accés i moviment de les organitzacions humanitàries al país van ser cada vegada més restringits en un intent del Govern de controlar les seves tasques i imposar les seves prioritats d'acció.

Europa i Àsia Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Volum de desplaçats interns, crisi política i econòmica	Estancament
Rússia (Txetxènia)*	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Sèrbia (Kosovo)	Disputes civils internes, volum de desplaçats interns	Estancament

*Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia Septentrional i Ingúixia)

Al Caucas, les últimes dades sobre el desplaçament generat per la disputa de Nagorno Karabakh van indicar que 690.000 azerbaidjanesos procedents d'aquesta província continuen sense poder iniciar el seu procés de retorn a causa de les constants dilacions dels Governos de l'**Azerbaidjan i Armènia** per donar una solució final a aquest conflicte territorial, malgrat que l'acord d'alto el foc entre els dos països va ser signat fa 13 anys. A més, 30.000 armenis continuen desplaçats de les seves llars a l'Azerbaitjan cap a Nagorno Karabakh. D'altra banda, el Govern de **Geòrgia** va presentar la seva estratègia per abordar la qüestió dels desplaçats interns després d'un ampli procés consultiu en què van participar associacions de desplaçats i la societat civil.

L'enviat especial del secretari general de l'ONU per a **Kosovo**, M. Ahtisaari, va presentar la preservació i defensa dels drets de les minories com un dels pilars bàsics per a la seva proposta d'estatut per a Kosovo. Tanmateix, això no va ser suficient per aconseguir l'aprovació del Govern serbi que considera el text presentat un suport a la secessió de la província kosovar.

A Rússia, el nou president de **Txetxènia**, R. Kadirov, va anunciar que durant el 2007 es procedirà al tancament de tots els camps de desplaçats interns txetxens, a més de la retirada de diversos punts de control militar dins de la província. En el seu lloc, el president va assegurar que es construirien 20.000 habitatges nous, però les ONG que treballen a la zona desconfien d'aquesta mesura i van advertir que podria augmentar la desprotecció dels desplaçats txetxens.

Nagorno Karabakh: una solució territorial, una resposta per a la comunitat azerbaidjanesa desplaçada

La disputa territorial entre Armènia i l'Azerbaidjan per la província de Nagorno Karabakh, que va començar el 1988 i va acabar el 1994 amb la firma d'un alto el foc, continua sense resoldre's. La província i diversos districtes adjacents continuen ocupats per les forces armades armènies, la qual cosa **impedeix el retorn de prop de 690.000 azerbaidjanesos**, que actualment estan en situació de desplaçament intern a l'Azerbaidjan, a les seves llars.

Des que van cessar els combats, la situació dels desplaçats interns azerbaidjanesos ha passat per diferents etapes. Els primers anys, el Govern del seu país **no accedia a millorar les condicions de vida tement que això pogués suposar el reassentament definitiu**, fet que impediria el seu retorn a Nagorno Karabakh i l'Executiu azerbaidjanès ho veia com una abdicació al seu dret de reclamar la sobirania sobre aquests territoris. Malgrat les millores introduïdes pel Govern de l'Azerbaidjan a partir de 2001, amb la construcció de cases amb tots els serveis bàsics per al realotjament de la població desplaçada, la insistència de l'Executiu que aquestes poblacions mantinguessin les seves pròpies institucions locals per a afavorir el seu retorn i reintegració a les antigues comunitats, ha mantingut **la població desplaçada totalment al marge i fora de contacte amb les localitats d'acollida**. Així mateix, la ubicació de les noves construccions no ha tingut en compte elements bàsics com la necessitat de trobar feina, cosa que ha provocat nous desplaçaments i més problemes legals als desplaçats interns azerbaidjanesos.

Un dels **punts clau per al futur de la província serà el retorn de la minoria azerbaidjanesa** en el cas que finalment els Govers de l'Azerbaidjan i Armènia acordin la celebració d'un referèndum per a determinar el seu estatus. Tot i que la majoria de la població de Nagorno Karabakh és d'origen armeni (76,9% abans de l'inici del conflicte), l'opinió de la minoria azerbaidjanesa pot ser determinant depenent de les regles que se segueixin per a establir qui ha de votar. Si la solució final és favorable a la independència de Nagorno Karabakh, s'haurà d'assegurar **que els drets de la minoria azerbaidjanesa són respectats, incloent-hi mecanismes per a la seva representació i participació** en el nou Estat.

Orient Mitjà

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Iraq	Conflicte armat, sequera	Deterioració
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població	Estancament

La crisi de desplaçament a l'**Iraq** va ser considerada per *Refugees International* com la que més ràpid ha crescut mundialment, ja que actualment 2,6 milions de persones han fugit de la violència i entre 40.000 i 50.000 decideixen abandonar les seves llars cada mes. La seva situació es complica als països veïns on busquen refugi, ja que el Líban, Síria i Jordània no han ratificat la Convenció per al Refugiat de 1951 i cap dels tres no permet als iraquians formalitzar un contracte de treball. La falta de reconeixement dels paràmetres de la Convenció fa que la tasca de l'ACNUR sigui molt més lenta i difícil ja que depèn de les estadístiques d'aquests Govers per xifrar el nombre de beneficiaris dels seus programes. Fins ara, una de cada vuit persones es va veure obligada a fugir pel conflicte segons les dades de l'ACNUR. Aquesta situació va provocar que l'agència hagués de fer una nova crida de 60 milions de dòlars a causa del desbordament de les seves expectatives. D'altra banda, la decisió de la Creu Roja de l'Iraq de suspendre les seves activitats a Bagdad va agreujar la situació humanitària a la capital.

Finalment, a **Palestina** va continuar el bloqueig econòmic al Govern de Hamàs i a principi de l'any es va aprovar l'extensió durant tres mesos del Mecanisme Temporal Internacional (TIM, en les seves sigles en anglès) per proveir de fons la població palestina a través d'institucions, agències i organitzacions alienes a l'Executiu. De la seva banda, la UE va anunciar que reprendria l'enviament d'ajuda directa si el nou Govern palestí reconeixia l'Estat d'Israel. No obstant això, el primer ministre, I. Haniyeh, va fer una gira per diversos països àrabs amb la intenció de recaptar fons. A més, les Nacions Unides va llançar una nova crida de 450 milions de dòlars per a l'assistència humanitària de la població palestina durant el 2007. Finalment, la UNRWA va reprendre completament les seves operacions a la franja de Gaza el mes de febrer després de ser interrompudes durant la recent violència entre les faccions armades de Hamàs i Al-Fatah. Finalment, la Comissió Europea va anunciar que destinaria 264 milions de dòlars en el període de quatre anys al Fons General de la UNRWA.

5.2. L'acció humanitària durant el trimestre

A continuació, es destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària³.

a) Estratègia de l'ACNUR per a la protecció de les persones desplaçades internes

La nova estratègia presentada per l'ACNUR per a la millora de la protecció dels desplaçats interns confirma la voluntat de l'agència de convertir-se en una part efectiva i fiable en la resposta coordinada de les agències a aquest fenomen⁴. L'augment relatiu del nombre de desplaçats interns als quals l'agència presta assistència (un 21,9% més el 2005) en comparació del descens a la resta de grups beneficiaris (refugiats, sol·licitants d'asil, etc.) ha fet que els últims anys l'ACNUR iniciï una reforma progressiva dels seus criteris d'actuació i del tipus d'intervenció i resposta oferta. En l'actualitat, hi ha 25 milions de persones desplaçades dins dels seus propis països de les quals l'ACNUR només n'assistia 6,6 milions (segons dades del 2005).

L'antiga estratègia de l'ACNUR establia uns criteris molt més restrictius a l'hora de comptar amb el suport de l'agència en l'assistència a desplaçats interns que ara s'han reduït a tres requisits: comptar amb el consentiment del Govern del país afectat, que no existeixi una excessiva interferència política i/o militar en les seves tasques i una situació de seguretat suficient per al desenvolupament de la seva tasca. Amb aquest canvi, l'ACNUR pretén implicar-se cada vegada més en l'assistència a desplaçats interns en contextos de conflicte, i estableix vuit regles que guien la seva intervenció:

1. *Abast i naturalesa de la seva participació* – participar en l'assistència a desplaçats de tot el país en conflicte a través de l'estratègia de "clústers" dissenyada per les Nacions Unides⁵, assumint el lideratge en les àrees de protecció, refugi d'emergència i coordinació i gestió de camps.
2. *Responsabilitat de l'Estat* – insisteix en el deure de l'Estat de protegir els seus ciutadans, per la qual cosa treballarà amb les institucions perquè puguin exercir la seva responsabilitat i la necessitat d'acabar amb la cultura d'impunitat.
3. *Associació* – l'ACNUR considera important la feina conjunta amb actors locals i ONG, així com la millora de la coordinació entre agències, evitant el solapament de tasques i donant una resposta flexible i fiable.
4. *Protecció i Drets Humans* – combinar estratègies preventives i reactives davant els abusos que pugui patir la població desplaçada, a més de vetllar pel compliment de les normes del DIH i els Drets Humans.
5. *Solucions sostenibles* – incloent-hi el retorn voluntari, la integració en les àrees de desplaçament o l'assentament voluntari en una altra zona del país.
6. *Transversalitat de gènere i edat* – donar respostes adequades segons les necessitats dels diferents grups.
7. *Participació comunitària* – facilitar la implicació de les persones desplaçades en la presa de decisions que els afecten, evitant d'aquesta manera la discriminació.
8. *Desplaçats interns i refugiats* – garantir que la protecció i assistència que reben els desplaçats és equiparable a l'obtinguda pels refugiats i que les accions per a donar resposta a la situació dels desplaçats interns no va en detriment de les activitats en relació amb els refugiats al mateix país. Així mateix, assegurar que es respecta el dret del desplaçat a buscar refugi en un altre país i a sol·licitar asil.

³ Per "acció humanitària" entenem aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el patiment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

⁴ *Policy Framework and Corporate Strategy. UNHCR's role in support of an enhanced inter-agency response to the protection of internally displaced persons.* UNHCR, 27/02/07 <<http://www.unhcr.org/excom/EXCOM/45dd5a712.pdf>>

⁵ Estratègia de les Nacions Unides dissenyada per a millorar la coordinació de treball entre les agències i entre aquestes i les ONG presents al terreny amb la finalitat d'evitar solapaments i millorar la qualitat de la resposta oferta en situacions d'emergència humanitària.

Dins d'aquesta estratègia s'insisteix en l'estreta interrelació que existeix entre la consecució de la pau i la situació dels desplaçats pel conflicte, de manera que el conflicte no pot tancar-se fins que no s'aconsegueix una resposta completa i integrada que permeti el retorn i la compensació dels afectats pel desplaçament. Igualment s'adverteix que les respostes donades fins ara a aquesta mena de situacions no han ofert més que solucions parcials i poc sistemàtiques.

b) La resposta dels donants durant el trimestre

El quadre següent contempla les **tendències en l'actitud dels donants de forma trimestral** tant des del marc de l'ajuda humanitària global com la realitzada a través de les Crides Humanitàries de les Nacions Unides.

La crida d'emergència realitzada per les Nacions Unides per donar resposta als afectats per les greus inundacions a Moçambic (140.000 persones desplaçades, 285.000 afectades per la pèrdua de collites a les províncies costaneres del centre, risc de crisi alimentària) ha aconseguit recaptar pràcticament la totalitat dels fons requerits en un mes, suposant el 38% de l'ajuda compromesa pels donants. Després d'aquesta crida d'emergència se situen les greus crisis humanitàries de l'Àfrica central (el Sudan, el Txad i R. Centreafricana), a més de Burundi.

Taula 5.1 - Resposta dels donants durant el trimestre					
	Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de les Nacions Unides ⁶	1.- Moçambiç Flash Appeal (38%) 2.- Sudan (23%) 3.- Txad (22%) 4.- Burundi (16%) 5.- RCA (16%)	1.- PMA 2.- Fons Comú 3.- UNICEF 4.- FAO 5.- ACNUR	1.- Alimentació 2.- Agricultura 3.- Coordinació 4.- Refugi i assistència no alimentària 5.- Multisector	1.- EUA (51,6%) 2.- Transferència ⁸ (10,3%) 3.- Suècia (9,7%) 4.- CERF (7,4%) 5.- Holanda (5,8%)	556 milions de dòlars
Ajuda Humanitària Global ⁷		1.- PMA 2.- ACNUR 3.- Fons Comú 4.- UNICEF 5.- CICR	1.- Alimentació 2.- No especificat 3.- Multisector 4.- Coordinació 5.- Salut	1.- EUA (40,4%) 2.- Holanda (11,4%) 3.- Suècia (8,6%) 4.- Transferència ⁸ (7,3%) 5.- Irlanda (6,9%)	791 milions de dòlars

¹ Realitzades per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quines han estat fins ara més finançades per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.

² Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins ara una major part de l'ajuda.

³ Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda.

⁴ Donants que han destinat una quantitat més gran d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB.

⁵ Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins el 15 de març de 2007.

⁶ Ajuda humanitària multilateral.

⁷ Ajuda humanitària entregada fora del marc de les Nacions Unides.

⁸ Fons fets efectius pels donants en l'exercici anterior i transferits aquest any.

Font: Reliefweb, www.reliefweb.int/fts

Quant als principals organismes receptors, continua destacant el PMA, tant en termes d'ajuda global com d'aquella gestionada a través de les Nacions Unides, en un clar reflex del pes que té l'ajuda alimentària dins de la resposta humanitària. Tot i ser un fet demostrat que la simple ajuda alimentària no contribueix a la solució sostenible de la situació de vulnerabilitat de la població, aquest sector continua rebent el percentatge més alt de fons. Dins d'aquest apartat crida l'atenció l'entrada del sector agrícola com un dels que ha rebut més finançament durant el trimestre, cosa que pot respondre a programes de la FAO dirigits a millorar la seguretat alimentària a diversos països o a la recuperació de zones agrícoles afectades per desastres naturals.

Finalment, en l'apartat de donants, EUA va continuar sent el país que va destinar un percentatge més alt de fons globalment i a través de les Nacions Unides, encara que hem de destacar les aportacions cada vegada més importants de països com Holanda, Irlanda o Suècia, que amb un PIB molt inferior aconsegueixen estar entre els cinc majors donants en àmbit mundial. Quant a les aportacions realitzades de forma bilateral o a través d'institucions financeres internacionals hem d'indicar que moltes vegades aquestes donacions o préstecs

estan vinculats al compliment de determinats requisits per part del país receptor, ja sigui en forma d'adopció de mesures liberalitzadores del mercat (estratègies de reducció de la pobresa de l'FMI) o de la implementació de reformes governamentals. L'ajuda humanitària és doncs utilitzada en ocasions com a estratègia per a la consecució de fins polítics i econòmics que s'allunyen del fi últim de protegir la vida de les persones en situació de crisi, convertint-se en un mètode de pressió.

Desarmament

- ❑ La campanya Armes Sota Control inicia una Consulta Popular Mundial, simultàniament a la consulta del Secretari General de l'ONU als Estats.
- ❑ La Conferència d'Oslo, organitzada pel Govern de Noruega, va obtenir el compromís de 46 països per implementar el 2008 un Tractat Internacional per a la Prohibició de les Bombes de Fragmentació.
- ❑ L'avantprojecte de llei sobre comerç d'armes a Espanya va suscitar crítiques des d'algunes ONG que demanaven un major control en aquestes exportacions.
- ❑ L'Escola de Cultura de Pau va presentar l'anàlisi comparatiu dels programes de DDR en funcionament durant el 2006, als quals s'acullen una xifra total d'1,2 milions de combatents a 22 països, amb un cost total de prop de 2.000 milions de dòlars.

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament a partir del seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant l'últim trimestre, amb especial atenció a les iniciatives internacionals en el marc de les Nacions Unides, així com els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'una altra banda, es dóna una especial importància als elements dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant per les iniciatives internacionals com pels progressos realitzats en els diferents contextos on aquest tipus de programes tenen lloc.

6.1. Proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que aborda els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractats des de les **Nacions Unides** durant els últims tres mesos; un segon amb **les iniciatives més rellevants que s'han dut a terme a escala internacional** en matèria d'estudis i projectes fora de l'àmbit de les Nacions Unides i un tercer amb els **esdeveniments més destacats del trimestre**, és a dir, l'evolució conjuntural de contextos amb presència d'armament lleuger.

a) Nacions Unides

L'inici de la **Conferència de les Nacions Unides sobre Desarmament** per a l'any 2007 va coincidir amb la proposta inicial de reestructuració del Secretari General de l'ONU, segons la qual el **Departament d'Assumptes de Desarmament** (DDA, per les seves sigles en anglès) hauria perdut importància dins de l'estructura de les Nacions Unides i passaria a estar controlat pel **Departament d'Assumptes Polítics**. Això no obstant, aquesta proposta va generar nombroses protestes, especialment des del Moviment de Països No Alineats, així com de nombrosos membres de la societat civil, motiu pel qual finalment aquest pla va ser modificat i finalment el DDA passarà a formar part de l'**Oficina del Secretari General**.

D'una altra banda, segons un informe de l'Institut d'Investigació de l'ONU sobre el Desarmament (**UNIDIR**), al voltant de 660 milions de dòlars van ser invertits en la implementació de 600 activitats a 94 països per al **Programa d'Acció** sobre armes lleugeres entre 2001 i 2005.¹ **Dues terceres parts d'aquests fons es van invertir en programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)** d'antics combatents. L'informe recomanava la creació d'una Comissió Nacional o un Pla Nacional d'Acció per a la implementació de cada Programa d'Acció; el recompte de les activitats realitzades; recolzar els estats més afectats des dels donants; crear mecanismes internacionals per centralitzar la informació i definir clarament els recursos necessaris i dur a terme una aproximació multifacètica dels problemes relacionats amb les armes lleugeres. Així mateix, un altre estudi de l'UNIDIR i del centre d'investigació suís **Small Arms Survey** assegurava que un **instrument internacional per prevenir la intermediació il·lícita d'armes lleugeres** podria reduir el comerç il·lícit d'aquest tipus d'armament de manera significativa.²

¹ Maze, K.; Parker, S.; *International Assistance for Implementing the Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All its Aspects. Findings of a Global Survey*. UNIDIR, 2006, en <http://www.unidir.ch/bdd/fiche-ouvrage.php?ref_ouvrage=92-9045-006-B-en>.

² UNIDIR: *Developing a mechanism to prevent the illicit brokering in small arms and light weapons. Scope and implications*. UNIDIR; 2007, en <http://www.unidir.ch/bdd/fiche-ouvrage.php?ref_ouvrage=978-92-9045-188-4-en>.

Aquests estudis van subratllar la necessitat d'augmentar els **esforços** i destinar més **recursos** per a l'eradicació dels greus efectes que suposa l'ús descontrolat de les armes lleugeres, que no només passa per l'aprovació i implementació d'un **Tractat internacional sobre Comerç d'Armes**, sinó per la implementació d'una àmplia diversitat de mesures amb diferents objectius: la **reducció de la demanda** (recerca de les motivacions que generen la necessitat de possessió d'armes, creació d'alternatives sostenibles, etc.), el **control de les existències** (lleis restrictives sobre l'ús i transport d'armes lleugeres, etc.) i la **reconversió d'excedents** (recol·lecció, emmagatzematge i destrucció d'armament).

b) Iniciatives internacionals

Després de l'aprovació de l'inici de prospecció d'un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes** en el si de les Nacions Unides³, la campanya "**Armes sota Control**" va iniciar una **Consulta Popular Mundial** sobre aquest Tractat, que tindrà lloc simultàniament a la consulta del Secretari General de l'ONU als Estats. L'objectiu d'aquesta Consulta és assegurar un gran nombre de respostes dels Estats al Secretari General i garantir que les opinions de tots els actors, no només polítics, siguin incorporades al procés de desenvolupament del Tractat. La Consulta s'efectuarà a nivell comunitari, nacional i global a uns 40 països i hauria de servir per mantenir latent la dimensió política del debat sobre la importància d'implementar un Tractat d'aquesta índole. Per reforçar aquesta Consulta Popular, el Comitè de Direcció Tractat de Comerç d'Armes va publicar un document de posició sobre el tractat per ajudar els governs nacionals en la preparació dels seus comentaris sobre el tractat que han d'enviar al Secretari General de l'ONU abans del 30 d'abril.⁴

D'altra banda, el Govern de **Noruega** va organitzar una conferència internacional per impulsar un Tractat Internacional que prohibeixi les bombes de fragmentació a partir de 2008. A aquesta Conferència van assistir representants de 49 països i més de 100 organitzacions de la societat civil. Al terme de la conferència, 46 dels 49 països participants van signar un **Tractat** perquè a final de 2008 s'implementi un **instrument internacional que prohibeixi l'ús, la producció, transferència i emmagatzematge de les bombes de fragmentació**, a més d'obligar cada país a donar els passos necessaris per acabar amb les mateixes. A la conferència no van assistir alguns dels principals productors d'armes del món, com la Xina, els EUA, Israel o Rússia. Altres països, com Austràlia, l'Índia o el Pakistan, tampoc van assistir-hi, amb l'argument que aquest tema ha de ser tractat en altres fòrums, com la Convenció sobre Armes Convencionals de l'ONU (CCW, per les seves sigles en anglès). Més concretament, el Govern dels **EUA** va defensar l'ús de bombes clúster com una opció militar, tot i ser conscient que es tracta d'un assumpte de gran preocupació a nivell humanitari. A més, va argumentar que ja ha pres mesures per fer front a l'amenaça que pot plantejar aquest tipus d'armes, com l'establiment de millores tècniques o de regles clares sobre com poden utilitzar-se. En definitiva, tant les característiques de les bombes de fragmentació, com el procés que es vol impulsar per a la seva eradicació, tenen certs paral·lelismes amb el de les **mines antipersones**.

Què són les bombes de fragmentació?

Les **bombes de fragmentació** són un tipus d'artefacte format per un "contenedor" que pot ser llançat des de terra, mar o aire i que, en obrir-se durant la trajectòria, expulsa entre diverses dotzenes i diversos centenars de submunicions que es dispersen en àmplies superfícies i que esclaten en impactar contra el terra. Aquest tipus d'armament té un impacte indiscriminat que afecta sobretot la població civil a causa de la dispersió en superfícies molt àmplies i per l'elevat percentatge (entre el 5 i el 30%) de submunicions que no arriben a explotar en el moment del seu impacte amb el terra, malgrat els mecanismes de seguretat que en teoria les desactiven automàticament. Actualment, **són 34 els països que produeixen bombes clúster i 73 els que disposen d'arsenals** d'aquestes armes. Aquest tipus d'armament ha estat utilitzat des dels anys 60 en nombrosos conflictes armats, també en els més recents: **l'Afganistan, l'Iraq o en els atacs d'Israel al sud del Líban** a l'agost del 2006. A dia d'avui no existeix una prohibició específica d'aquestes armes, encara que suposen una clara violació del Dret Internacional Humanitari, que prohibeix els atacs indiscriminats, és a dir, contra la població civil.⁵

Per regions, i començant pel continent africà, es va celebrar a **Ghana** la primera conferència consultiva per a la implementació del **Programa d'Armes Lleugeres de l'ECOWAS**, a la qual van assistir

³ Per a més informació, consulteu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2007! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, Icaria, 2007.

⁴ Armes Sota Control; Avaluació de la viabilitat, l'abast i els paràmetres d'un Tractat sobre el Comerç d'Armes: perspectiva de les ONG, març de 2007, a <http://www.iansa.org/campaigns_events/documents/ATTPositionPaper_Spanish.pdf>.

⁵ Greenpeace, *Bombas de Racimo, la lluvia de acero. Razones para la prohibición*. Greenpeace, 2006, a <<http://www.greenpeace.org/espana/reports/informe-bombas-de-racimo-la->>.

representants polítics i de la societat civil dels Estats membre on es va acordar un paquet de mesures que poguessin servir com a guia als Estats membre en les polítiques comunes de control dels milions d'armes lleugeres que circulen per la regió. Una iniciativa similar va tenir lloc a la regió d'**Àfrica Central i els Grans Llacs**, on parlamentaris i organitzacions de la societat civil es van reunir a Etiòpia sota el compromís comú d'implementar el **Protocol de Nairobi** per a la prevenció, control i reducció de les armes lleugeres. Més concretament, els participants en la Conferència es van comprometre a formalitzar estructures legislatives per dur a terme el protocol, i van recalcar la necessitat d'oferir recursos i alternatives sobre els aspectes domèstics a millorar a través de la sistematització de mecanismes de negociació i col·laboració entre països. A **Guinea-Bissau** les Forces Armades van anunciar la seva intenció de dur a terme una operació de requisita d'aquelles armes lleugeres que siguin portades de manera il·legal amb l'objectiu d'evitar el rebrot de nous episodis violents i d'inseguretat. A **Rwanda**, el Govern va finalitzar una investigació sobre les agències privades de seguretat, originada després del creixent preocupació per l'ús incontrolat de municions per aquest tipus de companyies. Aquesta investigació va portar a la imposició d'un veto a diverses companyies a les quals se'ls va exigir majors garanties d'un ús de les armes d'acord amb la legislació nacional.

Malgrat que els Estats membres de l'ONU no van arribar a un consens sobre mesures a implementar globalment, a escala nacional es van comprovar certs progressos. Bon exemple d'això han estat els països americans, en especial l'Argentina i el Brasil.⁶ El Congrés de l'**Argentina** va aprovar una nova llei de control d'armes, on es van establir diversos incentius perquè la població civil es desfés de les seves armes de foc. El projecte va ser elaborat basant-se en l'experiència de la província de Mendoza i girarà sobre tres eixos fonamentals: la reestructuració del sistema de control de les activitats en les quals s'utilitzen armes de foc, la intensificació de la lluita contra el mercat il·legal d'armes i la reducció del nombre d'armes en mans de civils. En aquest sentit, una recent enquesta feta al **Salvador** va mostrar que el 96% de les persones considerava que les armes de foc són perilloses i el 69% recolzaria la prohibició del seu port. Iniciatives com aquestes, observades durant aquest últim trimestre, serveixen per reparar en l'ampli cos normatiu sobre aquesta matèria existent a l'**Amèrica Llatina i Centreamèrica**. Aquestes regions, on segons l'organització suïssa *Small Arms Survey* es comet el 40% dels homicidis amb armes de foc del món, va ser la primera a adoptar una definició de què és un arma de foc i a aprovar instruments regionals de control d'armes.

Respecte el continent asiàtic, una investigació de *Cambodia's Working Group for Weapons Reduction* (WGWR) va revelar la reducció en un 17,5% dels incidents amb armes a **Cambodja** durant el 2006 en comparació dels de l'any anterior. El WGWR va atribuir aquest descens a les millores a la llei nacional d'armes de 2005, així com a altres estratègies de control. De la seva banda, la Comissió electoral de **Filipines** va anunciar que més de 2.000 persones havien estat eximides de la legislació reforçada sobre ús i transport d'armes que ve aplicant des de principis d'any, amb l'objectiu de prevenir la violència en la celebració dels comicis del pròxim 14 de maig. Així mateix, la policia va anunciar la confiscació de gairebé 500 armes de foc en aplicació de l'esmentada prohibició.

A l'**Orient Mitjà**, un Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, M. Williams, va transmetre a oficials libanesos la preocupació suscitada en el Govern d'Israel pel possible contraban d'armament, concretament bombes, de Síria cap al Líban i va instar tots els països de la regió a mostrar un estricte compromís amb la resolució 1701 del Consell de Seguretat de l'ONU, la qual exigeix el desmantellament de totes les milícies operants, així com la prevenció del contraban d'armament cap al Líban.

A **Europa**, el centre d'investigació britànic *Saferworld* va publicar dos informes sobre els sistemes de control de transferència d'armes a **Romania i Bulgària** en el moment en què es van adherir a la UE, a inici del 2007. Les millores en els dos sistemes han estat notòries en els últims 10 anys, però encara hi ha certa preocupació per la falta de transparència en les vendes d'armes de Bulgària i Romania a països on se segueixen produint conflictes armats i violacions dels drets humans.⁷

El Consell de Ministres del **Govern espanyol** va aprovar un avantprojecte de llei sobre Comerç d'Armes. En línies generals, aquest avantprojecte contemplava la consideració de les violacions dels drets humans a l'hora d'autoritzar les llicències d'exportació d'armes i material de doble ús.⁸ Tot i això, el text proposat no mostrava una postura contundent respecte el compliment del Codi de Conducta de la UE. En resposta

⁶ Per a més informació sobre la situació d'inestabilitat a Veneçuela i sobre les violacions dels drets humans al Marroc, consulteu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, Icaria, 2006.

⁷ Consulteu els informes complets a <<http://www.saferworld.org.uk/newslist.php?lang=en&id=331>>.

⁸ S'entén com a material de doble ús aquell que pugui tenir finalitats tant civils com militars.

a tot això, les ONG **Amnistia Internacional**, **Greenpeace** i **Intermón Oxfam** van presentar un informe on asseguraven que si bé elevar a rang de llei la normativa sobre comerç d'armes era un avanç important, no es millorava substancialment la transparència de la informació oficial sobre aquesta matèria i no deixava clars els criteris per autoritzar o no les exportacions.⁹ Aquestes ONG van demanar establir majors controls al comerç exterior de material de defensa i de doble ús (tenint en compte les bones pràctiques d'altres països), augmentar els nivells de transparència de la informació oficial, limitar la discrecionalitat de la Junta Interministerial Reguladora del Comerç Exterior de Material de Defensa i de Doble Ús i desenvolupar nous mecanismes de control parlamentari per poder detenir, en el seu cas, una exportació d'armes a un lloc equivocat abans que es produeixi. Un nou exemple de la falta de transparència i control es pot observar en les estadístiques referents a les últimes exportacions disponibles, les del primer semestre de 2006.

Breu anàlisi de les vendes d'armament espanyol durant el primer semestre del 2006

A final del mes de febrer del present any, el Govern espanyol va publicar l'informe sobre **exportacions d'armes** durant el **primer semestre del 2006**, és a dir, més de set mesos després de la seva venda, fet que impedeix que l'**anàlisi d'aquestes dades pugui arribar a tenir un caràcter preventiu**. El valor total de les exportacions durant aquest període de temps va ser de **438,9 milions d'euros**, fet que suposa que **aquesta xifra supera les vendes de tot el 2005**. El motiu d'aquest espectacular creixement es troba en l'entrega d'una fragata a **Noruega**.

Fent una anàlisi detallat per països, si bé la majoria de destins pertanyen a països de la UE, amb els que es mantenen certs programes conjunts d'armes, hi ha dos casos en què les exportacions fetes, o pendents de realitzar, susciten el debat arran del compliment del **Codi de Conducta de la UE**¹⁰: Marroc i Veneçuela. En el cas del **Marroc**, (en què la primera meitat d'any del 2006 es van vendre 135 vehicles tot terreny i es va firmar la venda de 2.000 nous vehicles), els dubtes sobre el compliment d'aquesta normativa es donen per la inestabilitat regional que pugui ocasionar el comerç d'armes, especialment en la relació amb el Sàhara Occidental i el seu procés per la determinació de l'estatus del seu territori. Un altre cas és el de **Veneçuela**, a la qual es van vendre 3,2 milions d'euros en munició d'armes lleugeres i segueix pendent l'entrega de vuit patrulleres venudes el 2005; en aquest país es va seguir manifestant una situació de tensió interna latent, derivada de diversos problemes de governabilitat.¹¹

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

En aquest apartat es realitza primer una síntesi del progrés (o de l'estat) de les principals iniciatives a nivell mundial durant l'últim any i posteriorment es presenta una relació dels esdeveniments més rellevants del trimestre en matèria dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents.

a) Anàlisi comparatiu dels programes de DDR durant el 2006

Segons un estudi de l'**Escola de Cultura de Pau**, durant l'any 2006 **prop de 1.250.000 ex combatents** participaven d'una manera o una altra en alguna de les fases dels programes de DDR dels 22 països analitzats.¹² Un 40% d'aquestes persones estaven acollides a programes de reducció de FORCES ARMADAS, i la resta a programes de desarmament i desmobilització de grups armats d'oposició o grups paramilitars (uns 78.000). La presència de **menors entre els grups armats** a desmobilitzar presenta amb freqüència xifres molt altes, sent habitual un percentatge del voltant del **8%** dels combatents. **Més de la meitat dels combatents per desmobilitzar** es va concentrar a set països de l'Àfrica, on es van desenvolupar 16 dels 22 processos de DDR existents, fet que el converteix en l'espai preferent d'aquests processos. Actualment no hi ha cap programa de DDR que hagi donat uns resultats excessivament positius, a causa de les **deficiències detectades en diversos àmbits**, ja sigui per una planificació defectuosa, una implementació que no atén prou els grups en situació de major vulnerabilitat o per mecanismes de seguiment i avaluació poc efectius.

⁹ Amnistia Internacional, Greenpeace i Intermón Oxfam; *Comercio de Armas en España: una ley con agujeros*, 2007, a <<http://www.controlarms.org/es/descarga/informe15.htm>>.

¹⁰ El Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes es una regulació aprovada pel Consell Europeu el 1998 consistent en la implantació de vuit criteris per a la política d'exportació d'armes entre els Estats membre. Aquests criteris es basen, entre altres, en la no exportació a països en conflicte armat o amb violacions dels drets humans.

¹¹ Per a més informació, consulteu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2007! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, Icaria, 2007.

¹² Escola de Cultura de Pau; *Anàlisi comparativa dels programes de DDR durant 2006*, març del 2007, a <<http://www.escolapau.org/castellano/programas/ddr.htm>>.

Per a la seva **execució**, en la majoria de casos (13) s'ha optat per la creació d'una **Comissió Nacional per al DDR (CNDDR)** o similar, on el component militar ha tingut un paper preponderant, bé sigui perquè la mateixa Comissió està coordinada pel Ministeri de Defensa, o per l'existència d'una Subcomissió militar dins d'aquesta. Més concretament, la responsabilitat dels organismes executors recau en 13 casos de manera mixta entre organismes nacionals i internacionals, mentre en altres set la potestat és únicament nacional. La presència d'organismes internacionals per a la implementació dels DDR sol ser molt habitual. El **BM**, **PNUD** i **UNICEF** són les agències més presents en aquest tipus de programes. A més, en la totalitat de països analitzats es troben **agències de les Nacions Unides** implicades en el procés. Amb una **mitjana de tres agències internacionals per país**, Angola, Côte d'Ivoire i Uganda són els països amb més presència d'organismes internacionals col·laborant en el DDR, amb cinc cadascun, mentre que Colòmbia i el Txad són els que presenten un nombre més reduït d'organismes. **Set** dels casos estudiats compten amb una **missió de manteniment de la pau de les Nacions Unides**. A final de 2006, en les esmentades missions hi havia uns 65.700 efectius de les Nacions Unides, 1.300 menys que el 2005. Aquests eren militars en la seva gran majoria i comptaven amb un pressupost conjunt de 4.223 milions de dòlars anuals, 446 milions més que l'any anterior. El **cost de les operacions de manteniment de la pau** als països on es realitzen programes de DDR és més del **doblet del cost total del DDR** dels països analitzats en aquest estudi, i unes **cinc vegades superior al cost del DDR** dels set països on operen aquest tipus de missions.

S'estima que el cost total dels 22 programes de DDR puja a uns **2.000 milions de dòlars**, a una mitjana de **1.570 dòlars per persona desmobilitzada**, tres vegades superior a la renda mitjana per habitant d'aquests països. Les fases inicials de **desarmament i desmobilització** tenen un cost al voltant del **10% del pressupost total**, mentre les fases de **reinserció i reintegració** solen endur-se el **75%**. Quant als **grups més vulnerables** (menors, dones i discapacitats), el percentatge destinat se situa **entre el 10 i el 15%**. Per organismes, el **BM** és l'organisme que concentra la major inversió en 12 programes de DDR, ja sigui mitjançant Fons regionals o directament concedint ajudes a països concrets. El **PNUD** ha estat el segon organisme finançador d'aquests programes, amb prop de 75 milions de dòlars. Respecte a països amb participació directa, el **Japó** és qui ha col·laborat amb majors ajudes, especialment a l'Afganistan i Filipines i en menys grau a altres cinc països, seguit dels **EUA**, amb particular incidència a Filipines.

País	Cost total (milions \$)	Combatents	Cost DDR / persona (\$)	Renda / Hab. (\$)
Afganistan	140,9	63.380	2.238,1	217
Angola	255,8	138.000	1.853,6	1.350
Burundi	84,4	78.000	1.082,0	100
Cambodja	42,0	30.000	1.400,0	380
Txad	10,0	9.000	1.111,1	400
Colòmbia (AUC)	302,6	31.761	9.567,1	2.290
Côte d'Ivoire	150,0	45.000	3.120,8	840
Eritrea	197,2	200.000	986,0	220
Filipines (Mindanao)	254,0	25.000	(10.160,0)	820
Guinea-Bissau	26,0	12.595	2.064,0	180
Haití	15,8	(6.000)	(2.625,0)	450
Indonèsia (Aceh)	(35,0)	5.000	7.000,0	1.280
Libèria	71,0	119.000	596,6	130
Nepal	5,9	12.000	491,6	270
Níger	2,4	3.160	759,5	240
R. Centreafricana	13,3	7.565	1.758,1	350
RD Congo	200,0	150.000	1.333,3	120
Rep. Congo	25,0	42.500	588,2	950
Rwanda	57,3	45.000	1.273,3	230
Somàlia	32,8	53.000	618,8	-
Sudan	69,4	178.500	388,8	640
Uganda	6,0	15.310	440,3	280
TOTAL (22)	1996,8	1.268.010	1.574,7	546,6

Nota: entre parèntesi, xifres que corresponen a estimacions, tant del nombre de combatents o el pressupost destinat.

Finalment, i amb molt poques excepcions, els programes del DDR solen ser el resultat de compromisos presos durant la firma dels acords de pau per les parts enfrontades, o per acords presos poc temps després de l'esmentat acord. Malgrat això, **el seu inici efectiu acostuma a tardar uns 15 mesos de**

mitjana, ja sigui per no disposar de la planificació necessària, no existir encara els organismes destinats a realitzar el programa, o no comptar amb el finançament mínim necessari per iniciar el procés. En tot cas, la celeritat amb què es posa en marxa un DDR no ha demostrat tenir un efecte directe sobre la trajectòria del programa ni la durada dels períodes de desarmament i desmobilització. En efecte, i amb l'excepció d'Indonèsia i Angola, on coincideix un inici ràpid amb la finalització en molt curt termini de la fase de desmobilització (menys de quatre mesos), la resta de països ha hagut de sortejar nombroses dificultats al llarg d'any i mig, i fins i tot de més de dos anys. **Un programa de DDR, en general, té una durada mitjana de tres anys i mig**, encara que en ocasions es requereix prorrogar aquest període a causa de deficiències desenvolupades al llarg de les seves diferents etapes, inclosa la falta de finançament.

b) Esdeveniments més destacats del trimestre

La taula següent mostra l'**evolució dels principals països amb programes del DDR** en marxa durant els darrers tres mesos:

Taula 6.2. Països que han estat objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
ÀFRICA	
País	Comentari
Angola	L'Institut per a la Rehabilitació Social i Econòmica (IRSEM) va anunciar la reintegració de 633 ex combatents al mercat laboral de la província d'Uije, al nord-est del país. A la mateixa zona, segons la pròpia agència, s'havien lliurat uns 2.900 paquets de reassentament per a efectius desmobilitzats.
Burundi	Es van produir enfrontaments al camp d'acantonament de Randa, on ex combatents de l'FNL, en protesta per les males condicions de vida en aquest centre, portaven a terme actes de pillatge.
Congo, RD	La MONUC va iniciar la desmobilització en diverses parts del país. A Ituri , uns 114 membres de diverses milícies s'havien acollit momentàniament al procés, a més de l'anunci del líder de la milícia FNI , P. Karim, que va ordenar la desmobilització de 170 dels seus efectius, entre els quals es troben 42 menors-soldat, a canvi de la concessió d'amnistia per al seu grup armat. D'una altra banda, la pròpia missió va anunciar el ràpid èxit de la campanya de desarmament que s'ha dut a terme a Kivu Nord , on es calculava que al voltant de 1.000 ex combatents, procedents de RD Congo i Uganda havien de ser desmobilitzats. Dins del procés de reintegració, es calculava que entre 3.000 i 5.000 soldats serien integrats a les Forces Armades en l'esmentada regió i que, dins del seu procés de reestructuració, ja s'havien format 14 de les 18 brigades projectades . Això no obstant, es lamentava la integració d'uns 200 antics menors-soldat en les brigades integrades en aquest cos de seguretat.
Congo, Rep.	El Japó i el PNUD van signar un acord perquè el govern nipó financi amb dos milions de dòlars el desarmament i reintegració d'antics combatents. Aquest procés de desarmament s'emmarca en el Projecte per a la Recol·lecció d'Armes , que fins ara portaven recollides unes 1.000 i esperen arribar fins a les 15.000 per a final de 2008. Aquest projecte ja comptava amb el finançament del BM , amb 17 milions de dòlars, a més dels 2,6 milions de la Comissió Europea .
Côte d'Ivoire	Les cúpules militars de les Forces Nouvelles (FN) i les Forces Armades van reprendre les converses per al desarmament dins del nou pla de pau adoptat per les Nacions Unides al novembre. Les parts van discutir els preliminars del procés de desarmament , que hauria de culminar en la creació d'un nou exèrcit nacional que integrés les dues parts. No obstant això, van sorgir noves dissensions entre les FN i les milícies pro-governamentals , les quals no van participar en aquestes converses, sobre la seqüència de desarmament que hauria de portar-se a terme. Finalment, les FN van desplegar la seva primera promoció de patrulles policials i gendarmes a la capital del nord de Bouaké. En total, 533 integrants de les FN han estat formats per la policia de les Nacions Unides, per assegurar el progrés en el procés de desmobilització i desarmament de les FN, en virtut de l'acord signat per les parts bel·ligerants a Pretòria el 2005.
Libèria	La UNMIL va expressar la seva preocupació pels 39.000 ex combatents que encara no havien participat en cap programa de formació , dos anys després de dur-se a terme el procés de desarmament, perillant així la seva efectiva reintegració. En especial, es tem que aquests ex combatents siguin reclutats com a mercenaris a països veïns com Côte d'Ivoire, Guinea i Sierra Leona. No obstant això, la pròpia UNMIL confiava que per a mitjan d'aquest any tots hagin estat allistats en algun dels programes educatius. Mostra d'això va ser la confirmació de l'exdirigent del desarticulat grup armat liberianà LURD , A. Conneh, assegurant que ex combatents del seu grup estaven sent reclutats per recolzar les Forces Armades lleials a L. Conté davant la possible irrupció d'una guerra civil a Guinea . Un altre exemple s'ha pogut veure amb la manifestació de centenars de soldats desmobilitzats a Monròvia pels retards en el pagament de les ajudes per a la desmobilització. Aquesta protesta va ser dispersada per la policia liberiana amb la col·laboració de membres de la UNMIL i almenys quatre ex combatents van ser detinguts per la seva participació en els disturbis. Finalment, el PNUD va concloure amb èxit una campanya de

	recol·lecció d'armes lleugeres a 125 localitats de dues províncies de l'interior que va ser duta a terme en col·laboració amb una companyia d'artistes locals.
Mali	El Govern i el grup armat tuareg Aliança per al Canvi van acordar començar amb la implementació de l'acord de pau per a la regió de Kidal (nord-est), on es fixava un calendari per al desarmament dels grups rebels , que es calculava entorn dels 3.000 efectius.
R. Centreafricana	El líder del PDF , A. Miskine, va instar els seus combatents a lliurar les armes i desmobilitzar-se, després d'haver arribat a un acord amb el President, F. Bozizé, a Líbia a principi de febrer. A. Miskine va advertir a aquells efectius, situats també al Txad, el Camerun, RD Congo i el Sudan, a atènyer-se a greus conseqüències en cas d'incomplir aquesta demanda.
Sudan	L'exèrcit sudanès i el del SPLA van arribar a un acord per formar finalment les Unitats Integrades Conjunes (JIU, per les seves sigles en anglès) amb les quals es pretenia unificar les forces militars sudsudaneses. Això no obstant, malgrat que ja havien estat designades les persones que formarien part de les JIU, en realitat cap de les tropes havia rebut entrenament conjunt. La creació de les JIU pretén igualment ajudar a construir la confiança entre els dos cossos, acabant amb els violents enfrontaments que han protagonitzat fins i tot després de la firma dels acords de pau que va posar fi a la guerra entre el nord i el sud del Sudan. En un altre ordre de coses, les autoritats de l'estat de Lagos , al sud del país, van iniciar una operació a gran escala per a la recol·lecció d'armes des de la població civil , amb l'objectiu de contenir les lluites intertribals que s'estan produint a la regió. Paral·lelament, oficials del Front Est, considerats ara com un partit polític, van assegurar la ràpida desmobilització dels ex combatents a l'est del país, com a part de l'acord de pau signat el mes d'octubre passat. S'estimava la desmobilització d'uns 1.800 efectius en cinc camps d'acantonament. Finalment, l'Enviada Especial de Menors en conflictes armats de les Nacions Unides, R. Coomaraswamy, va denunciar que els menors-soldat de la regió no tornaven a les seves comunitats i s'estaven rearmant per lluitar de nou.
Uganda	El Ministre de Defensa , C. Kiyonga, va anunciar una intensificació en els exercicis de desarmament a la regió de Karamoja, al nord-est del país, a través d'un augment al nombre de tropes. Aquesta decisió comptava amb el recolzament de les Forces per a la Defensa del Poble d'Uganda (UPDF , per les seves sigles en anglès) i el Comandant de les Forces Armades, A. Nyakairima. Es calcula que entre 500 i 800 combatents continuen utilitzant la violència armada per tota la regió.
AMÉRICA	
País	Comentari
Colòmbia	El dirigent de les Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC), S. Mancuso, va afirmar que uns 5.000 paramilitars que s'havien desmobilitzat estaven tornant a organitzar-se. Aquestes noves estructures armades, anomenades Àguiles Negres, tenen presència a 226 municipis de 24 departaments del país, especialment a Valle, Cauca i Nariño. D'una altra banda, l' Alta Conselleria per a la Reintegració va realitzar una gira europea amb la intenció d'explicar el programa de reintegració previst des de la seva conselleria, el qual es basa en tres elements fonamentals : el disseny i posada en marxa d'una política a llarg termini, la participació de la societat com a part integral de la solució i un pla sostenible que elimini l'assistencialisme i promogui solucions de treball des dels mateixos desmobilitzats. És per això que l'Alt Conseller per a la Reintegració, F. Pearl, va anunciar la creació de 30 centres de serveis a les regions per atendre la totalitat dels desmobilitzats per abans del 15 de maig. Això no obstant, existeixen certes carències per delimitar les fórmules de reintegració per als comandaments mitjans de les AUC, sota un enfocament que pugui caure excessivament en la tecnocràcia i deixi a un segon costat la forta influència de les estructures paramilitars en l'esfera política, a més de la singularitat de realitzar-se un procés de DDR en un context de conflicte armat. El propi Secretari General de l'OEA , J. M. Insulza, va instar a l'enfortiment d'aquesta estratègia de reintegració. Posteriorment, la Comissió Europea , va ratificar l'aportació de 12 milions d'euros per a la realització de projectes en comunitats receptores de desmobilitzats, mentre el Govern d' Alemanya es va comprometre a continuar donant suport a Colòmbia en matèria de desminatge i en els mateixos programes de reintegració.
Haití	El programa de DDR de la MINUSTAH va anunciar el lliurament de paquets de reinserció per als antics membres de les Forces Armades d'Haití que es van desmobilitzar voluntàriament el mes de març de 2006. De la seva banda, el Ministre d'Exteriors de Canadà va anunciar la contribució del seu país amb 10 milions de dòlars per als programes de reforma de la Policia Nacional i de Seguretat Comunitària . La distribució serà de cinc milions per a cada programa i forma part d'una contribució total de 15 milions per al Fons de Pau Global i Seguretat del país.
ÀSIA	
País	Comentari
Filipines	El Govern va insistir en la necessitat del desarmament de les MNLF per evitar enfrontaments amb l' Exèrcit al sud del país. En aquest acord no es feia cap referència al desarmament, per això s'ha plantejat necessària una revisió, a través d'una trobada entre les parts, prevista per al mes de juliol que ve.
Nepal	El Representant Especial del Secretari General de l'ONU , I. Martin, va anunciar la finalització del procés de registre de combatents i armes a tot el país sota unes xifres aproximades de

30.850 antics combatents i unes 3.420 armes. Respecte aquestes xifres, tant I. Martin com les Forces Armades nepaleses van mostrar la seva preocupació pel baix percentatge d'armes per combatent (amb prou feines un 11%). I. Martin va expressar la seva preocupació per l'**abandonament**, o l'amenaça de fer-ho, d'alguns ex combatents dels **centres d'acantonament**, a causa de les seves **pobres condicions**. És per això que, com a primera mesura, el **Govern nepalès** va anunciar la provisió d'una **prestació mensual de 700.000 dòlars** en concepte d'aliments i altres elements essencials per a la seva subsistència. En resposta a aquesta mesura, la majoria dels ex combatents van tornar als camps per complir amb el procés de pau, encara que van demanar unes millors condicions per a aquests centres. Diverses agències internacionals i grups locals van exigir la ràpida desmobilització de menors-soldat associats al **CPN**, que es trobaven "amagats" en els centres d'acantonament, i l'existència dels quals el grup armat negava. Per això, en una segona fase de registre es verificarà l'edat dels ex combatents. Paral·lelament, també es va criticar la situació de les dones combatents, en denunciar la seva exclusió i marginació d'aquest col·lectiu en tot el procés.

Drets humans

- ❑ Es van declarar dos estats d'emergència, a Guinea i Zimbabwe amb conseqüències greus per als drets humans.
- ❑ Les ONG van exigir el tancament de Guantánamo i el Parlament europeu va aprovar l'informe que denuncia els abusos a Europa de la CIA en la lluita antiterrorista
- ❑ La Cort Penal internacional va identificar els dos primers inculpats pels crims comesos a Darfur.
- ❑ La Cort Internacional de Justícia va exculpar l'Estat de Sèrbia de genocidi a Bòsnia.

En aquest capítol s'hi analitza la situació relativa als drets humans i a les llibertats fonamentals a partir del seguiment de les violacions denunciades per organitzacions no governamentals de drets humans i per organitzacions intergovernamentals. El primer apartat fa referència a les violacions de drets humans, el segon a la justícia transicional i el tercer, inclou com un dels temes destacats d'actualitat, una anàlisi de la recent sentència de la Cort Internacional de Justícia sobre el cas de Bòsnia contra Sèrbia i l'aplicació de la Convenció sobre el Genocidi.

7.1. Violacions dels drets humans

El següent apartat inclou en una primera part informació sobre els contextos que han centrat la feina de les ONG així com sobre les tasques de les organitzacions intergovernamentals en els diferents continents. L'ordre en el qual es realitza la repassada de l'actualitat atén a l'ordre d'importància dels fets recollits.

a) Estats d'emergència i abús de poder

Aquest trimestre diversos Estats van continuar recorrent a la imposició d'un estat d'emergència com a resposta al dissentiment polític o a la protesta social. Entre els Estats afectats per aquesta mesura cal destacar Guinea i Zimbabwe on els governs van imposar un estat d'emergència com a conseqüència de les vagues celebrades als dos països, encara que en el cas de Zimbabwe es va imposar un estat de setge de facto, és a dir sense decret. En el cas de Guinea la violenta resposta de la policia i les FFAA contra els manifestants va produir més de 120 morts i nombroses detencions dels dirigents sindicalistes que van ser criticades enèrgicament per l'ACNUDH i ONG, els quals van sol·licitar que s'emprengués una investigació independent d'aquests crims per evitar que quedessin impunes, proposta que el Govern guineà no va admetre. A **Zimbabwe**, l'estat de setge de facto va permetre a les forces de seguretat violar la llibertat de moviments i de reunió dels ciutadans de Harare, després que la resposta a la vaga general deixés més de 5.000 ferits i la detenció de sindicalistes. De la seva banda, la MONUC, va condemnar l'ús de la violència després dels disturbis registrats a la **RD Congo**, que van deixar unes 134 persones mortes com a conseqüència de l'excessiu ús de la força per part dels cossos de seguretat en les diverses manifestacions que es van celebrar a la província occidental de Bas Congo.

L'Àsia també va viure aquest trimestre les conseqüències de la violència per part de les forces de seguretat. L'OMCT va denunciar que sota l'estat d'emergència a **Bangladesh**, 19 persones incloses un menor, van ser assassinades per les forces de seguretat i l'exèrcit, disposant els cossos de seguretat i forces armades de permís per entrar en qualsevol lloc i detenir persones sota sospita sense necessitat de cap ordre de detenció. De la seva banda, l'ACNUDH va expressar la seva profunda preocupació per la violència registrada a la regió de Terai, **Nepal**, que va deixar més de 20 morts després que el personal de l'ONU que es troba en el terreny observés un ús excessiu de la força per part d'agents de l'ordre. A les **Filipines**, P. Alston, Relator Especial sobre les Execucions Extrajudicials, sumàries o arbitràries de l'ONU, va declarar després de realitzar una visita al país

que un nombre important d'execucions extrajudicials comeses a les Filipines són clarament atribuïbles a les forces armades.

Mesures excepcionals i drets humans

Si bé el recurs per part dels Governaments als estats d'excepció sempre ha estat un instrument al qual han recorregut els Governaments de tall més autoritari, últimament assistim a un abús en l'adopció de les mesures de tipus excepcional per part dels Estats, en el marc de la lluita antiterrorista.

El Pacte Internacional de drets civils i polítics autoritza als Estats a suspendre de manera unilateral i temporalment algunes de les obligacions que els incumbeixen en virtut del Pacte, és a dir a decretar estats d'excepció. No obstant això, és necessari que es reuneixin dues condicions fonamentals: que la situació sigui de caràcter excepcional, que posi en perill la vida de la nació i que l'Estat part hagi proclamat oficialment l'estat d'excepció. Malgrat que el dret internacional considera legal la figura de l'estat d'emergència, exigeix uns límits estrictes que exigeixen que les mesures adoptades en aquest marc hauran de ser de caràcter excepcional i temporal i que mai no podran derogar el dret a la vida o a no patir tortures ni maltractaments.¹

Els estats d'emergència suposen la creació per part de l'Estat d'un marc d'excepcionalitat legal en què habitualment el poder executiu, els cossos de seguretat i les forces armades veuen incrementats els seus poders mentre que el poder judicial i amb ell, el control de les actuacions d'un Govern respecte al dret, es veu greument debilitat.

Aquest augment de les situacions d'excepcionalitat suposa una nova revaloració del dret penal com a instrument estatal amb el qual respondre a pretensions polítiques o socials que comencin a ostentar cert protagonisme en un Estat determinat. D'una altra banda constitueixen un intent per part de certs Estats de crear una normativa d'excepció, que permeti justificar accions, que a la llum del marc normatiu ordinari d'un Estat de Dret constitueixen greus violacions dels drets humans.

b) Independència del poder judicial i accés a la justícia.

Aquest trimestre al continent europeu, el Consell de Ministres del Consell d'Europa, va desestimar la sol·licitud del líder kurd Ocalan de realitzar un nou judici, i va considerar que el dut a terme contra a Turquia va respectar els estàndards internacionals, contradient així la sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans el 2005 que va considerar que aquest judici no havia tingut garanties per a l'inculpat. Aquesta decisió va ser criticada per M. Karayilan, un dels líders del PKK que la va qualificar de perjudicial per al moviment democràtic kurd. Així mateix, el Consell va instar a Montenegro a combatre la corrupció i la falta d'independència en el seu sistema judicial.

A l'Àfrica les ONG van realitzar diverses crides a favor de la independència del poder judicial com a garantia de protecció; així l'Observatori per a la Protecció dels Defensors de Drets Humans va denunciar les irregularitats del procés judicial dut a terme a **Etiòpia** contra 131 persones detingudes arran de les protestes pels resultats de les eleccions i acusades de delictes de conspiració i sublevació. A **Uganda**, la Comissió Internacional de Juristes² va instar a les autoritats a respectar la independència del poder judicial i a cessar la intimidació de la qual són objecte jutges i advocats. Al seu torn, l'ONG va denunciar la falta de compliment per part de la policia de les sentències emeses pel Tribunal Suprem i va exigir la llibertat de les persones detingudes sobre les quals ja existeix una ordre judicial de posada en llibertat.

L'Àsia va rebre al Relator Especial de l'ONU sobre la independència de jutges i advocats, L. Despouy, qui va presentar les conclusions preliminars sobre la seva visita a les **Maldives**. El Relator va subratllar la seva preocupació pel poder que la Constitució atorga al president, dirigit a controlar la jurisprudència i pel fet que, entre d'altres qüestions, la majoria dels detinguts siguin jutjats sense l'assistència d'un advocat.

¹ Comentari general a l'article 4 del Pacte Internacional de drets Civils i Polítics sobre estats d'emergència.

² Per a més informació llegiu http://www.omct.org/pdf/Observatory/2006/report/ethiopia_obs463-2_1106_eng.pdf?PHPSESSID=f959eb42944a2aae4ce7545dc2138c1f

A l'Amèrica Llatina és necessari destacar l'informe presentat per l'Oficina de l'ACNUDH en què s'assenyala que els pobles indígenes de **Mèxic** tenen problemes per accedir a la justícia i demana que les normes i costums d'aquestes comunitats siguin preses en compte en l'aplicació de la justícia.

c) Lluita antiterrorista i drets humans

L'activitat de les ONG en aquest camp va començar l'any exigint el tancament del centre de detenció de **Guantánamo** i fent una crida per posar fi a cinc anys de tortures i detencions. Les ONG van recordar que, tot i les reiterades crides de les Nacions Unides, la UE i altres organitzacions sol·licitant el tancament d'aquest centre, més de 400 persones hi continuen detingudes de manera indefinida. De la seva banda, *Human Rights Watch* va qualificar el tractament rebut pels detinguts per la CIA, de 'desaparició forçada' i va exigir al Govern que informi sobre tots els detinguts desapareguts que en algun moment van estar a poder de la CIA. L'ONG afirma que aquestes persones podrien haver estat traslladades a presons a l'estranger, on segueixen sota el control efectiu de la CIA, o bé tornades als seus llocs d'origen que inclouen Algèria, Egipte, Líbia i Síria, on és habitual la tortura de sospitosos de terrorisme³. Durant el trimestre, els EUA van acceptar la sol·licitud realitzada pel Relator Especial sobre la Protecció dels Drets Humans en la lluita contra el terrorisme, per examinar el tracte que reben els detinguts en aquest país.

Aquest trimestre **el Parlament Europeu va aprovar l'informe que denuncia els abusos de la CIA a Europa en la lluita antiterrorista**, reclama una investigació independent i considera inversemblant que certs governs europeus no tinguessin coneixement dels vols que van fer escala en alguns aeroports amb persones detingudes il·legalment. L'informe, que va incorporar diverses esmenes dirigides a suavitzar les crítiques a l'actuació dels Governos d'Alemanya, Romania o Polònia, posa de manifest que diversos governs europeus van violar un dels principis fonamentals en la protecció dels drets humans, el *non-refoulement*, que prohibeix l'enviament d'una persona a un país on corri perill de patir violacions greus de drets humans. Les ONG van coincidir que es tracta d'un primer pas perquè Europa rendeixi comptes de la seva complicitat en aquest greu assumpte.

A **Rússia**, l'organització de drets humans *Memorial* i el *think thank Demos*, amb seu a Moscou, van denunciar les greus violacions de drets humans que han provocat les operacions antiterroristes de les autoritats russes a Txetxènia i a la resta del Caucas nord. Al seu torn, ONG russes i internacionals, entre elles Amnistia Internacional, *Human Rights Watch* i *Moscow Helsinki Group*, van boicotejar una conferència sobre drets humans organitzada pel Govern txetxè a Grozni, posició que va ser criticada per les autoritats considerant-la poc constructiva i amb biaix polític. De la seva banda, el Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa, T. Hammarberg, va manifestar preocupació per la situació dels drets humans que es viu a la República, va criticar la incapacitat de les autoritats txetxenes per determinar el parador de milers de persones desaparegudes, l'ús sistemàtic de la tortura com a mitjà per obtenir confessions falses i va proposar la creació d'una comissió de la veritat per determinar responsabilitats per aquests abusos.

A l'Àsia, les **Filipines** van aprovar una Llei de Seguretat Humana⁴ que entrarà en vigor al juny, la definició excessivament vaga del terrorisme, com acostuma a ser freqüent en aquest tipus de legislació, pot donar lloc a abusos per part de les autoritats. Entre les disposicions que comporten més riscos per al respecte als drets humans, destaca la discrecionalitat que s'atorga a la policia, que pot procedir a una detenció sense ordre judicial, la possibilitat d'enviar una persona a un altre país en el cas que el seu testimoni calgui en el marc d'investigacions per terrorisme i la pena de 40 anys de presó sense contemplar la llibertat provisional.

³ Per a més informació llegiu <http://hrw.org/reports/2007/us0207/>

⁴ Per a més informació llegiu <http://philippines.ahrchk.net/pdf/HumanSecurityActof2007.pdf>

A l'**Amèrica Llatina** és necessari destacar l'adopció de la Declaració de Panamà sobre la Protecció davant del Terrorisme en el marc de l'OEA i la sentència de la Cort Interamericana de Drets Humans que ordena a l'**Estat peruà** el pagament de 20 milions de dòlars als familiars de 41 persones que pertanyen a Sendero Luminoso acusades de terrorisme. La Cort estableix la responsabilitat de l'Estat per les execucions extrajudicials comeses en el marc d'un motí organitzat pel mateix govern el 1992. El Govern peruà va criticar durament la sentència i va recordar, en un intent d'eludir públicament la responsabilitat per uns fets d'extrema gravetat, que les víctimes eren integrants d'un grup terrorista i va amenaçar fins i tot amb el no reconeixement futur de la jurisdicció de la Cort.

d) Llibertat d'expressió i d'opinió

Durant aquest trimestre, a l'Àsia Central i el continent europeu, les ONG van instar a les autoritats del **Turkmenistan** a posar fi a la persecució dels opositors polítics i a alliberar els presos polítics. D'una altra banda, les ONG van plantejar que el deteriorament que pateix la llibertat d'expressió a l'**Azerbaidjan**, i el risc de detenció i represàlies als periodistes crítics amb les autoritats o que denunciïn casos de corrupció, podria denotar la por del règim a que el país experimenti canvis polítics com els produïts a Geòrgia i Ucraïna.

Les ONG entre elles Amnistia Internacional, *Human Right Watch* i *International Helsinki Federation for Human Rights* (IHF), van reclamar a la UE que no aixequés les sancions a l'**Uzbekistan** al·legant que la situació de repressió interna està deteriorant-se al país arran de les esmenes introduïdes a la legislació sobre mitjans de comunicació que augmenten el control oficial sobre els mitjans. Aquesta demanda pren especial sentit si es té en compte que és la primera vegada que la UE suspèn parcialment un acord de partenariat i cooperació a falta de compliment en matèria de drets humans⁵. A **Turquia**, la societat civil i el Relator Especial sobre la llibertat d'opinió i d'expressió van manifestar profunda preocupació per l'assassinat d'H. Dink, respectat periodista i intel·lectual, conegut per la seva labor crítica sobre un període determinat de la història del país.

A l'Àfrica, Amnistia Internacional va denunciar la situació judicial en què es troba B. Sabbar, secretari general de l'Associació Sahrauí de Víctimes de Violacions Greus de Drets Humans Comeses per l'Estat Marroquí, i la d'un altre integrant de la mateixa associació per la seva labor de denúncia de les violacions de drets humans al **Sàhara Occidental** i de la defensa pública del dret a la lliure determinació. A **Eritrea**, van començar a ser alliberats periodistes detinguts en l'onada d'arrestos iniciada al novembre, però les ONG van denunciar que desenes de periodistes segueixen en presons secretes patint tortures i condicions inhumanes, la qual cosa va ocasionar la mort a diversos d'ells l'any passat. Així mateix, les organitzacions van denunciar que els periodistes alliberats continuen sent objecte de vigilància policial, amb la finalitat d'impedir que deixin el país.

A l'Àsia, desenes de periodistes es van manifestar a **Sri Lanka** per protestar per la mort i segrest de professionals de la informació al país i van assenyalar que Sri Lanka és un dels països més perillosos del món per als periodistes.

e) Drets econòmics, socials i culturals

Al continent africà les condicions de precarietat laboral en el sector de la medicina a Zimbabwe van provocar un èxode dels metges i una vaga de quatre setmanes i, per tant, una crisi d'accés a la sanitat. En aquest sentit és necessari destacar que les condicions laborals dignes dels treballadors de sectors com l'educació, medicina, etc., constitueixen un component fonamental de les

⁵ K. Roth, *Luces y sombras en la defensa de los derechos humanos en 2005*, a Papeles de cuestiones internacionales. CIP, 2006

obligacions que tenen els Estats respecte al compliment dels drets socials i que mereix especial atenció per part dels governs.⁶

Una novetat legislativa que mereix ser esmentada és la derogació per part de **Sud-àfrica** de la llei que prohibia als refugiats i peticionaris d'asil accedir a una ocupació al país, posant fi a la discriminació que patia aquest col·lectiu.

A l'Àsia, Amnistia Internacional i *Human Rights Watch* van donar visibilitat a la situació laboral en què es troben els prop de 2.6 milions de treballadors domèstics a **Indonèsia**, que han de suportar unes condicions salarials indignes, jornades de treball de fins a 22 hores, violència sexual i reclusió forçada, davant la passivitat del Govern davant aquesta situació. Així mateix, les organitzacions van denunciar la situació de discriminació que pateixen els treballadors migrants interns a la **Xina** respecte al dret a l'habitatge, la salut i l'educació, a més de la greu situació laboral en què es troben. Amb relació a la situació de major gravetat en l'àmbit laboral, la que es refereix al treball forçat, és necessari destacar l'acord adoptat entre l'OIT i el Govern de **Myanmar** pel qual les víctimes d'aquest tipus de treballs tindran la possibilitat de sol·licitar una indemnització. Finalment, respecte al continent asiàtic, FIAN va presentar un informe en el qual va detallar les violacions del dret a l'alimentació i del dret a l'aigua que pateixen els pagesos a l'**Índia**.

A **Europa**, aquest trimestre és necessari destacar la publicació d'un informe de l'Observatori Europeu per al Racisme i la Xenofòbia de la UE, que va denunciar la situació de discriminació que molts musulmans europeus pateixen en l'àmbit laboral, educatiu i de l'habitatge i va destacar una dada important, que el sentiment d'exclusió és més gran en la tercera generació que en la primera.⁷

Els drets econòmics socials i culturals, els drets de segona categoria: El Cas de l'Iraq

El PNUD juntament amb el Govern iraquí va publicar un informe en el qual va donar a conèixer xifres alarmants, un terç dels iraquians viuen en la pobresa i un cinc per cent viu en condicions d'extrema pobresa⁸. L'informe subratlla que les condicions de vida dels iraquians s'han deteriorat considerablement en comparació dels anys setanta i vuitanta, particularment pel que fa als drets socials: aigua potable, electricitat, serveis sanitaris, treball, habitatge, accés i qualitat de l'educació i destaca que l'erosió de les condicions de vida està contribuint a la guerra civil a l'Iraq. El document també identifica diferències en els nivells de vida en funció de la zona, sent la pobresa més gran al sud, seguida pel centre i després el nord del país i mostrant les àrees rurals tres vegades més de pobresa que les urbanes.

Aquest informe evidencia les conseqüències que per als drets socials té l'esclat d'un conflicte i el caldo de cultiu que suposen aquestes vulneracions per a l'agreujament de la violència. Les vulneracions dels drets socials han de ser tractades com a violacions de l'ordre jurídic internacional i de les obligacions dels Estats. La consideració única de les violacions de drets civils i polítics com les úniques violacions de drets humans en un conflicte i el relegar les vulneracions dels drets socials al camp de les conseqüències inevitables d'un context violent, suposa el no respectar una de les característiques fonamentals dels drets, la indivisibilitat i interrelació de tots ells, és a dir la no jerarquia d'aquests. El parlar de l'accés als serveis socials en termes de drets complementa les estratègies de reivindicació de justícia social, aporta la possibilitat d'exigir als Estats el compliment de les seves obligacions legals que voluntàriament han adquirit a nivell internacional i, el que és més important, suposa un instrument d'exigibilitat d'aquests drets per a les víctimes.

7.2. Justícia Transicional

⁶ Comentaris generals Comitè de Drets Econòmics Socials i Culturals de les Nacions Unides sobre el dret a la salut i el dret a la educació.

⁷ El document, "*Els musulmans a la Unió Europea: discriminació i islamofòbia*", difós a final de desembre, recopila informació sobre incidents xenòfobs i sobre la situació general dels musulmans a través d'investigacions a tots els Estats membres de la UE entre desembre del 2005 i gener del 2006.

http://eumc.europa.eu/eumc/index.php?fuseaction=content.dsp_cat_content&catid=1

⁸ Per a més informació llegiu <http://www.iq.undp.org/ubn/ubn.htm>

El concepte de justícia transicional es refereix als processos interrelacionats d'enjudiciament i rendició de comptes, difusió de la veritat, indemnitzacions i reforma institucional que es produeixen arran de conflictes de gran magnitud i que contribueixen al reestabliment de les relacions socials a llarg termini. Aquest apartat inclou els esdeveniments més destacats del trimestre en aquest àmbit.

Situació dels processos actuals de justícia transicional	
Àfrica	
Burundi	Govern i ONU debaten la futura Comissió Nacional per a la Veritat i la Reconciliació i el Tribunal Especial per a Burundi.
Congo	La Cort de Cassació francesa invalida la decisió judicial de 2004 que va anul·lar el procés dels desapareguts de Beach Brazzaville i confirma la competència de la justícia francesa per perseguir i reprimir els autors de la massacre de Beach Brazzaville el 1999.
Libèria	La Comissió de Veritat i Reconciliació ajorna l'inici de les audiències previstes per al gener per continuar el procés d'informació a la població amb la finalitat que aquesta estigui plenament informada abans de participar-hi.
Rwanda	Rwanda deixa en llibertat més de 9.000 presos, detinguts arran del genocidi de 1994. Es tracta de l'última onada d'excarceracions sota el decret presidencial de 2003, a partir de l'any del qual han estat posats en llibertat un total de 60.000 presos. El Tribunal Penal Internacional per a Rwanda confirma la sentència a cadena perpètua de l'exministre de finances, E. Nindabahizi, per càrrecs de genocidi i extermini.
Sierra Leona	Segons el fiscal del Tribunal Suprem de Sierra Leona, la mort de S. H. Norman, exministre d'Afers Estrangers i líder de la milícia sospitosa de crims de guerra a Sierra Leona, priva el país del seu dret a la justícia. El Tribunal Especial de l'ONU per a Sierra Leona anuncia que el procés judicial contra C. Taylor, començarà el 4 de juny que ve.
Sudan/Darfur	La Fiscalia de la Cort Penal Internacional identifica els dos primers sospitosos d'haver comès crims de guerra a Darfur, l'actual Ministre d'Assumptes Humanitaris, Ahmed Haroun, que en el període 2003-2004 ocupava el càrrec de Ministre de l'Interior, i Ali Mohammad Ali Abd-al Rahman, també conegut com a Ali Kushayb, suposat líder de milícies Janjaweed i coronel de les FFAA a la localitat de Wadi Salih (Darfur Occidental).
Sudan/Txad	El Govern anuncia el projecte de llei que concedeix una amnistia general als militants i simpatitzants del grup armat d'oposició FUCD, que recentment ha signat un acord de pau amb el Govern.
Uganda	El grup armat d'oposició LRA que està participant en les converses de pau amb el Govern ugandès, manifesta que la inculpció dels responsables de l'LRA per la Cort Penal Internacional obstaculitza un acord de pau amb el Govern ugandès.
Amèrica	
Colòmbia	S. Mancuso, el més visible i investigat dirigent dels grups paramilitars Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC), confessa haver ordenat 15 massacres i s'atribueix la responsabilitat de l'assassinat de 336 persones. Aquesta declaració es realitza en el marc de l'aplicació de les disposicions de la Llei de Justícia i Pau, no obstant això, fonts judicials i familiars de víctimes afirmen que els assassinats reconeguts són només una part dels comesos. D'una altra banda, l'assassinat d'un dirigent camperol que havia denunciat l'apropiació de terres per part de paramilitars suposa un seriós qüestionament de l'existència de garanties perquè les víctimes puguin exigir els seus drets. Y. Izquierdo no tenia protecció malgrat haver-la sol·licitat en repetides ocasions davant les amenaces rebudes.
Haití	Un tribunal federal de Miami condemna el coronel C. Dorélien, un antic membre del Military's High Command a pagar 4.3 milions de dòlars per violacions de drets humans, que comprenen tortura, execucions extrajudicials i crims contra la humanitat.
Àsia i Pacífic	

Afganistan	La cambra baixa del Parlament aprova una resolució sobre "Estabilitat Nacional i Reconciliació" que suposa una amnistia a un ampli marge de responsables de violacions de drets humans.
Cambodja	Organitzacions nacionals i internacionals urgeixen a la cambra extraordinària dels tribunals de Cambodja encarregats de jutjar els khmers vermells a adoptar regles internes de procediment que respectin estàndards internacionals que assegurin la independència del poder judicial i la protecció de les víctimes i dels acusats
Timor-Leste	S'inicien les audiències públiques en el marc de la Comissió de la Veritat i l'Amistat sobre els fets ocorreguts en Timor-Leste abans i després del referèndum d'independència celebrat el 1999. Fòrum ÀSIA i Yayasan Hak, denuncien que el procés dels treballs de la Comissió de la Veritat i l'Amistat pot convertir-se en un instrument d'impunitat.
Nepal	La Comissió Nacional de Drets Humans creada durant el conflicte armat informa sobre el fracàs en la implementació de les provisions de drets humans esmentades a l'Acord de Pau tant per part del Govern com dels maoistes. La Comissió assenyalava que cap de les parts ha informat sobre la demarcació i emmagatzematge de mines, sobre el parador de les persones detingudes, les dificultats enfrontades per les persones desplaçades per tornar a les seves llars i la falta d'iniciatives provinents de les dues parts de crear una Comissió de veritat i reconciliació, inclosa a l'acord de pau.
Filipines	Com a resposta a l'informe de la Comissió Melo, juntament amb els resultats inicials del Relator Especial el govern va presentar un pla que inclou la creació de tribunals especials per accelerar els judicis dels presumptes autors. No obstant això fins a la data no hi ha hagut una sola condemna judicial, constituint el principal obstacle important per posar fi a les execucions polítiques, la falta d'un mecanisme eficaç de protecció de testimonis, davant de les amenaces i intimidacions.
Europa i Àsia Central	
Sèrbia	La fiscal del Tribunal Internacional per a Crims de Guerra a l'Antiga Iugoslàvia, C. del Ponte, insta a la UE a abstenir-se de reprendre un diàleg amb el Govern de Sèrbia fins que aquest no lliuri als suposats responsables de delictes contra la humanitat.
Rússia	Finalitza l'amnistia del Govern de Rússia anunciada al juliol i dirigida a militants de Txetxènia i de la resta del Caucas nord que no haguessin comès crims greus. Les xifres de les persones acollides a la mesura s'estimen entre 400 i més de 500, segons fonts oficials. Alguns analistes han qüestionat l'eficiència de l'amnistia per considerar que no s'hi han acollit els sectors clau de la resistència armada sinó militants menors o persones que els havien proporcionat suport en forma de manutenció.

7.3. Decisió judicial destacada del trimestre. Sentència de la CIJ sobre el cas Bòsnia contra Sèrbia.

En el següent apartat s'hi analitza una de les sentències amb més rellevància a nivell internacional que s'ha fet pública durant el trimestre. Ens referim a la sentència de la Cort Internacional de Justícia (CIJ) en el cas Bòsnia i Hercegovina contra Sèrbia sobre l'aplicació de la Convenció sobre la Prevenció i Penalització del Crim de Genocidi, que finalitza 14 anys després que Bòsnia presentés una demanda contra al Govern de Milosevic per la campanya de neteja ètnica desenvolupada a Bòsnia i Hercegovina. L'anàlisi recull les interpretacions jurídiques de la Cort que van tenir com a resultat final l'exempció de responsabilitat de l'Estat de Sèrbia pel crim de genocidi. En aquest sentit és interessant esmentar que en el cas que la CIJ hagués declarat culpable Sèrbia, hauria estat la primera vegada que un Estat és declarat responsable de genocidi, en lloc d'un individu o grup.

a) Fets

Els fets que va jutjar la Cort atenien a una demanda presentada per Bòsnia Hercegovina en què s'acusava Sèrbia, com a hereva de la personalitat jurídica de l'antiga Iugoslàvia, de genocidi per l'autoria d'execucions extrajudicials, tortures, segrestos i detencions arbitràries comeses totes elles durant la guerra dels Balcans i les víctimes de la qual en la seva majoria van ser musulmans i croats.

b) Jurisdicció

Abans de pronunciar-se sobre el fons de la qüestió, la Cort va considerar que tenia jurisdicció en base a l'article IX de la Convenció per a la Prevenció i Sanció del Genocidi, pel qual es regula la seva funció de dirimir conflictes entre Estats relatiu a la interpretació, aplicació o execució de la Convenció, fins i tot les relatiu a la responsabilitat d'un Estat en matèria de genocidi. Cal recordar que la Cort Internacional de Justícia únicament dirimeix controvèrsies entre Estats i que l'any de la seva creació, 1945, l'únic subjecte al qual es reconeixia responsabilitat internacional era l'Estat, per la qual cosa l'individu no podia ser ni demandat ni demandant.

c) Obligacions dels Estats sota la Convenció sobre el Genocidi

La Cort va clarificar que les obligacions que es deriven de la Convenció per als Estats, consisteixen en l'obligació de prohibir i de prevenir el genocidi i la de processar persones imputades de genocidi, incloent aquesta última l'obligació de cooperar amb els tribunals competents. Un dels arguments esgrimits per Sèrbia va ser el que per establir la responsabilitat d'un Estat, és imprescindible que existeixi, de manera jurídicament provada, la responsabilitat prèvia individual del o dels autors que origini posteriorment la responsabilitat de l'Estat. No obstant això, la Cort va afirmar que tenia competència per establir directament la responsabilitat d'un Estat, sense que existeixin sentències prèvies que confirmen la responsabilitat individual dels autors, si els fets els han comès òrgans, persones, o grups els actes dels quals s'atribueixin al mateix Estat.

d) Responsabilitat de Sèrbia pels crims a Bòsnia i Hercegovina

La Cort va afirmar que la "neteja ètnica" únicament pot ser una forma de genocidi si correspon a una de les categories d'actes prohibits per la Convenció sobre el Genocidi i va començar l'examen orientat a decidir si els crims comesos van constituir genocidi, és a dir si va existir l'element intencional de destruir un grup determinat, en aquest cas, els bosnians musulmans.

Donada la gravetat dels fets dels quals s'acusa en els procediments per genocidi, la Cort va recordar l'exigència d'uns **estàndards elevats de prova**. Les proves aportades per Bòsnia es van referir en gran mesura a decisions i documentació del Tribunal Penal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia (TPII), que van ser acceptades per la Cort. A més, Bòsnia va al·legar l'existència d'una documentació del Consell Suprem de Defensa serbi, que hauria aportat claredat sobre les qüestions d'intencionalitat i responsabilitat, però que Sèrbia es va negar a lliurar a la Cort. En aquest sentit, és interessant veure com la Cort en la seva sentència final únicament recull la petició de Bòsnia d'obtenir els documents, però en cap moment s'inclou la negativa de Sèrbia a lliurar a la Cort l'esmentada documentació ni una petició del Tribunal dirigida a obtenir una còpia d'aquests.

Respecte a l'**element intencional**, la Cort reconeix que les víctimes dels assassinats massius a zones específiques de Bòsnia Hercegovina i en camps de detenció van ser en la seva majoria musulmans i croats, la qual cosa podria suggerir que podrien haver estat objectiu sistemàtic. No obstant això, la Cort opina que aquests actes no constitueixen genocidi perquè no hi ha proves que determinin l'element intencional d'aquests crims, és a dir, el desig de destruir al grup com a tal. El Tribunal accepta en canvi que podrien ser crims contra la humanitat o crims de guerra però afirma que no té jurisdicció per a determinar-ho.

Aquesta argumentació s'allunya de sentències de tribunals penals internacionals en les quals en absència d'evidències explícites, la prova per determinar si existeix un genocidi es pot deduir d'un conjunt de fets i circumstàncies, del context general, de l'objectiu sistemàtic de víctimes sobre la base de la seva pertinença a un grup determinat o de la gravetat i la repetició dels fets. El vicepresident de la CIJ, el jutge Al-Khasawneh, inclou segons la seva opinió dissident de la sentència nombrosos casos que il·lustren aquesta posició⁹.

No obstant això, la Cort va opinar que del sol patró d'atrocitats comeses contra un mateix grup no pot deduir-se l'element intencional, sinó que aquest ha de provar-se amb fets o demostrar-se que existeix un pla deliberat. La Cort també va denegar un dels arguments esgrimits per Bòsnia pel qual els Objectius Estratègics de la República dels Serbis a Bòsnia i Hercegovina constituïen una evidència de la intenció genocida juntament amb el patró persistent de conducta.

La Cort també dóna suport a la seva decisió en el fet que el TPII no ha establert que els crims comesos a Bòsnia i Hercegovina, a banda dels comesos a Srebrenica, constitueixen genocidi. No obstant això, és necessari esmentar que la jurisdicció d'aquest tribunal únicament es refereix a la responsabilitat individual penal i que la CIJ examina el quadre total d'actuacions, per la qual cosa l'àmbit d'examen és més ampli i està millor posicionat per examinar un quadre persistent de conductes, que no es limita a les actuacions d'un únic individu.

Aquesta negació del genocidi per part de la Cort constitueix implícitament una deslegitimació del procés que es va obrir contra Milosevic i les imputacions per genocidi davant el Tribunal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia.

e) Responsabilitat de Sèrbia pels crims d'Srebrenica.

La Cort es refereix als judicis del TPII i defineix la matança d'Srebrenica com a genocidi i admet en aquesta ocasió que la intenció era destruir un grup. No obstant això, el Tribunal sentència que Sèrbia no és responsable per comissió d'actes de genocidi, ja que ha violat únicament l'obligació de prevenir-lo.

La Cort també va afirmar que no hi ha evidència que Sèrbia participés activament en les massacres planejant-les o duent-les a terme. Malgrat aquesta afirmació, la CIJ admet que en els anys previs als fets de Srebrenica, Sèrbia va participar amb els serbobosnians en operacions militars a Bòsnia i Hercegovina i reconeix el suport financer d'alguns oficials de l'exèrcit de la República Sprska (VRS), però considera que això no els concedeix automàticament l'estatus d'òrgan de l'antiga Iugoslàvia. És en aquest aspecte en el qual es basa la Cort per fonamentar que Sèrbia va violar l'obligació de prevenir el genocidi perquè no va utilitzar la seva influència per evitar els crims.

Tot i això, és poc convincent jurídicament la idea que existeixi responsabilitat de l'Estat pel fet de no influenciar les decisions de la República Sprska i que aquell mateix poder i influència no sigui utilitzat per la Cort per afirmar la participació de Sèrbia o almenys la complicitat en els fets.

Finalment, la Cort també va sentenciar que Sèrbia havia violat l'obligació de cooperar amb els tribunals penals internacionals i va exigir que es lliurin Mladic i Karadzic al TPIY.

⁹ El Tribunal Internacional per a Rwanda va utilitzar en diversos casos - Akayesu, Rutaganda i Musema, entre d'altres - l'argument que és possible deduir l'element intencional del genocidi d'un acte en concret a partir del context general de comissió d'actes que sistemàticament es dirigeixen contra el mateix grup. El Tribunal Penal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia i la seva cambra d'Apel·lacions va mantenir en els casos Jelisić i Krstić que el quadre persistent de conducta coneguda com a neteja ètnica constitueix una evidència de l'element subjectiu del genocidi; que, davant la falta de proves, representa una evidència directa de l'intent de cometre genocidi i que la intenció ha de deduir-se de les circumstàncies de facto del crim.

Proves presentades per Bòsnia

A més de nombrosos informes provinents de les Nacions Unides, del Tribunal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia i d'ONG, dirigits a evidenciar la responsabilitat de Sèrbia, Bòsnia presenta dues proves que mereixen especial atenció.

Bòsnia aporta un document en el qual un oficial de la policia de la República Srpska es refereix als **escorpins (grups paramilitars serbis) com a unitat del Ministeri de l'Interior de Sèrbia**. Bòsnia argumenta que van existir llaços estrets entre el govern de Sèrbia i les autoritats de la República Srpska, de naturalesa política i financera i que en aquest cas hi havia una unitat d'objectius, d'ètnia i ideologia comuna. Sèrbia respon que es tracta d'una còpia i no un document original. La Cort realitza un examen per dirimir quina relació existia entre els escorpins i l'Estat de Sèrbia i sentència que no es pot dir que constitueixin un òrgan de dret de Sèrbia. Una altra vegada més la Cort no opta per recolzar-se en decisions com la del TPII en els casos Tadić i Celebici, que afirmen que un Estat pot tenir control sobre un grup o forces armades encara en el supòsit que les forces armades que actuen en nom de l'"Estat controlador" tinguin processos de decisió i tàctiques autònomes si participen d'una estratègia comuna.

Una altra prova aportada per Bòsnia consisteix en una emissió televisiva d'una execució de musulmans realitzada pels escorpins i el posterior **discurs de representants del Govern de Sèrbia** en el que afirmaven que lo que va passar a Srebrenica va ser responsabilitat de l'anterior règim, al qual van qualificar d'antidemocràtic. La Cort qualifica de polític aquest discurs i considera que d'ell no es desprèn la responsabilitat de Sèrbia en les massacres de Srebrenica. En aquesta argumentació la Cort també realitza un gir i no respecta decisions anteriors pròpies com la del cas Nicaragua vs. EUA en què la Cort va afirmar que els discursos emanats d'oficials d'alt rang polític disposen d'un alt valor probatori quan es reconeixen fets que són perjudicials per a l'Estat al qual representa aquesta persona i poden constituir una forma d'admetre els fets. En aquest cas la intenció d'aquest discurs era distanciar-se dels actes comesos per l'anterior règim amb la qual cosa implícitament es reconeix una culpabilitat pels fets comesos en el passat.

f) Conclusions

La sentència de la Cort Internacional és una sentència la línia argumental de la qual rebaixa la interpretació de la normativa internacional relativa a la prohibició de genocidi. Davant la gravetat dels fets -més de 8.000 persones assassinades, quadres sistemàtics de violacions de drets humans-, la Cort opta per una interpretació del dret totalment asèptica que elegeix emparar-se en una absència d'element intencional per no declarar com a genocidi les atrocitats comeses a Bòsnia. La Cort, encara reconeixent que els fets podrien ser qualificats de crims de lesa humanitat o crims de guerra, que no necessiten aquest element intencional, addueix una falta de jurisdicció i opta per evitar pronunciar-se sobre les conseqüències de l'esmentada qualificació pel que fa a la responsabilitat de Sèrbia.

L'única obligació que segons la Cort va violar Sèrbia va ser l'obligació de prevenir el genocidi d'Srebrenica; no obstant això no exigeix a Sèrbia el pagament de cap compensació. L'absència de càrrecs davant l'esmentada violació, converteix la sentència en una mera declaració que sembla oblidar que la responsabilitat dels Estats per omissió té el mateix valor jurídic i la mateixa gravetat que la violació per comissió¹⁰.

El resultat és una elecció, una elecció interpretativa del dret, que obvia els drets de les víctimes i que sota l'argument d'una tècnica jurídica estricta deixa un Estat impune per uns actes que almenys haurien d'haver-se qualificat de crims de lesa humanitat i, el que és més greu, obre una bretxa encara més gran entre les instàncies internacionals encarregades d'administrar justícia i les víctimes.

¹⁰ Capítol III del Projecte d'Articles sobre responsabilitat de l'Estat per fets internacionalment il·lícits, adoptat per la Comissió de Dret Internacional en el seu 53è període de sessions (A/56/10) i annexat per l'AG en la seva Resolució 56/83, de 12 de desembre de 2001.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- ❑ Les Nacions Unides van presentar la seva campanya del Dia Internacional de la Dona per lluitar contra la impunitat de la violència contra les dones.
- ❑ Diverses agències de les Nacions Unides van crear una iniciativa per posar fi a la utilització de la violència sexual com a arma de guerra i millorar l'atenció a les víctimes.
- ❑ El reclutament forçós de nens i la violència sexual contra les dones van ser constants a Darfur, Sudan, en aquest trimestre, evidenciant el diferent impacte que aquest conflicte armat té en dones i homes.
- ❑ La participació de les dones d'Aceh en el procés de pau de la regió, tant en la seva negociació com en la implementació de l'acord de pau ha sigut molt limitada, segons un informe de la *Crisis Management Initiative*.

En el present apartat s'hi analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan duent a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**¹. Aquesta perspectiva de gènere ens permet visibilitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen elles i ells en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa una repassada per aquest impacte diferenciat dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

8.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

En aquest apartat s'hi aborda quina és la dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats, i en especial pel que fa a la violència contra les dones.

a) Violència contra les dones

Amb motiu de la celebració del **Dia Internacional de la Dona** el 8 de març, les Nacions Unides van presentar la seva campanya de **lluita contra la impunitat en les situacions de violència contra les dones**. Reiteradament s'ha assenyalat que els crims contra les dones, especialment els que tenen a veure amb la violència sexual i la violència intrafamiliar, són crims perseguits en comptades ocasions.

¹ El gènere és la "categoria que subratlla la construcció cultural de la diferència sexual, això és, el fet que les diferents conductes, activitats i funcions de les dones i els homes són culturalment construïdes, més que biològicament determinades. La perspectiva de gènere al·ludeix no només al potencial analític d'aquesta categoria sinó també al seu potencial polític, transformador de la realitat. Des d'aquest angle, el gènere no és només una eina per a l'anàlisi de com estan les dones en el món; també és una proposta política ja que exigeix un compromís a favor de la construcció de relacions de gènere equitatives i justes." Murguialday, C. "Gènere" a Hegoa, *Diccionari d'Acció Humanitària i Cooperació al Desenvolupament*, 2000, Icaria. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, assenyala que *el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat (...)*.
<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> .

El Secretari General de l'ONU Ban Ki-moon, nomenat recentment, va assenyalar que una de les prioritats per a les Nacions Unides hauria de ser la dedicació de recursos i esforços a suprimir la bretxa existent entre els estàndards internacionals i les pràctiques nacionals de violència contra les dones i discriminació. Encara que internacionalment s'ha generat un discurs públic de condemna de la violència contra les dones, aquesta persisteix moltes vegades camuflada sota determinades pràctiques culturals

Alguns fets i xifres sobre la violència contra les dones

- Entre 113 i 200 milions de dones estan "desaparegudes demogràficament". Han estat víctimes d'avortaments selectius, d'infanticidi femení o no han rebut la mateixa quantitat d'aliments i atenció mèdica que els seus germans i els seus pares.
- Entre 700.000 i 4.000.000 de dones de tot el món són obligades a exercir la prostitució o són venudes per a aquest fi, i els guanys de l'esclavitud sexual oscil·len entre 7.000 i 12.000 milions de dòlars.
- Almenys una de cada tres dones ha estat copejada, obligada a tenir relacions sexuals o maltractada d'una altra manera al llarg de la seva vida. Generalment, l'autor de la violència és un membre de la seva pròpia família o algun conegut. La violència a la llar és la forma més generalitzada de maltractament de la dona a tot el món, independentment de l'origen ètnic, l'educació, la classe social i la religió.
- Cada any més de dos milions de nenes són objecte de mutilació genital.
- A nivell mundial, les dones d'entre 15 i 44 anys tenen més probabilitats de patir mutilacions o de morir a causa de la violència masculina que per causes com el càncer, la malària, els accidents de trànsit o la guerra, combinades

FONT: Nacions Unides, *Dia Internacional de la Dona 2007, Posar fi a la impunitat de la violència contra les dones i les nenes* a: <http://www.un.org/spanish/events/women/iwd/2007/background.shtml>

D'una altra banda, a final de 2006, i després de la presentació per part del Secretari General de l'ONU de l'informe *Estudi a fons sobre totes les formes de violència contra la dona*², l'Assemblea General va aprovar la **Resolució sobre la Intensificació dels esforços per eliminar totes les formes de violència contra la dona**.³ Mitjançant l'aprovació d'aquesta resolució les Nacions Unides pretenen que els Estats duguin a terme accions per eliminar la violència contra les dones d'una manera més sistemàtica, integral, amb enfocaments multisectorials i continus i disposant dels recursos institucionals i econòmics adequats i suficients. La resolució no només fa una crida als Estats i els seus governs, sinó també a determinades organitzacions internacionals, especialment al Banc Mundial i a l'FMI, així com a altres institucions integrades en el si de les Nacions Unides, com l'ECOSOC, el Consell de Drets Humans o la Comissió de Consolidació de la Pau.

D'entre les mesures que es proposen als Estats per tal de contribuir a l'eliminació de la violència contra les dones cal destacar la derogació de les lleis, normes i pràctiques discriminatòries; la promoció de mesures d'apoderament de les dones, en especial d'aquelles amb escassos recursos econòmics; l'adopció de mesures contra la violència estructural que s'exerceix contra les dones i per acabar amb la impunitat, entre d'altres qüestions. Pel que fa a les exigències a les organitzacions internacionals, s'insta a incorporar la perspectiva de gènere en els plans de cooperació i eradicació de la pobresa; a millorar la recopilació de dades desagregades per sexe; i a millorar les contribucions financeres a les activitats de prevenció de la violència, entre d'altres.

² Pot consultar-se el text complet d'aquest informe a: <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/index.htm>

³ Pot consultar-se el text complet d'aquesta resolució en: Resolució A/RES/61/143 <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/r61sp.htm>

b) Violència sexual com a arma de guerra

Nou agències de les Nacions Unides⁴ van presentar la iniciativa "UN Action Against Sexual Violence in Conflict" amb la intenció de posar de manifest que **la utilització de la violència sexual com a arma de guerra** no només és un dels **crims menys castigats** en l'actualitat, sinó que a més ha assolit elevadíssims nivells, arribant a **proporcions epidèmiques en determinats conflictes actuals**.

UNIFEM i UNICEF han denunciat que només en 104 de 192 països la violació és considerada com un crim i que fins i tot en els casos en què està penalitzada, les lleis s'apliquen de manera molt laxa. Aquesta situació s'exacerba en el transcurs dels conflictes armats.

La violència sexual com a arma de guerra

- Una mitjana de 40 dones són violades cada dia a Kivu Sud (RD Congo).
- Entre 20.000 i 50.000 van ser violades a la dècada dels noranta a la guerra a Bòsnia i Hercegovina.
- Entre 50.000 i 64.000 dones desplaçades internes de Sierra Leona podrien haver estat víctimes de la violència sexual comesa pels actors armats.
- Entre 250.000 i 500.000 dones van ser violades durant el genocidi de Rwanda el 1994.

Mitjançant aquesta iniciativa les Nacions Unides pretenen millorar i incrementar els serveis d'atenció a les víctimes de la violència sexual; abordar les conseqüències que aquesta té a llarg termini tant per a les víctimes directes com per a les comunitats, així com en el desenvolupament; posar fi a la impunitat d'aquests crims; i finalment incrementar la consciència pública sobre el tema i dissenyar estratègies de prevenció.

c) L'impacte dels conflictes armats en els nens i joves

En aquest trimestre es van tornar a repetir les denúncies sobre el **reclutament forçat de menors i la violència sexual en el conflicte armat de Darfur**. La Representant Especial del Secretari General de l'ONU sobre els menors i els conflictes armats va denunciar el risc creixent al qual s'enfronten els nens de ser reclutats pels diferents grups armats, posant de manifest els perills potencials que afecten específicament els menors homes en molts dels conflictes armats de l'actualitat.

Si bé la violència sexual és un dels fenòmens que de manera específica més afecten les dones (encara que puguin trobar-se persones del sexe masculí que també hagin estat víctimes, aquesta situació és certament infreqüent), **altres estratègies de guerra tenen com a objectius primordials els homes**, i de manera més específica els **homes joves**. Així els homes joves han estat les víctimes més freqüents dels assassinats massius i les massacres en casos de genocidi, i al mateix temps també han estat els seus principals responsables⁵. En el cas del reclutament de menors, encara que amb prou feines existeixen xifres sobre el reclutament de nenes, semblaria que es tracta d'un fenomen que majoritàriament afecta els nens⁶, i el cas de Darfur, en què la Relatora Especial feia esment explícit d'aquesta situació, és un clar exemple d'això. Cal afegir que les tasques desenvolupades pels nens en el si de les organitzacions armades, encara que no només, solen ser en molts casos de combat, mentre que en el cas de les nenes solen estar més vinculades a situacions d'esclavitud sexual, encara que també hagin intervingut en l'exercici de la violència directa.

⁴ PNUD, ACNUR, OCHA, UNIFEM, UNICEF, OMS, UNFPA, OACNUDH i el Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau.

⁵ Jones, A., "Gendercide and Genocide" a *Journal of Genocide Research*, 2:2, juny 2000.

⁶ En el seu informe *Forgotten casualties of war. Girls in armed conflict*, la organització *Save the Children* sosté que el 40% dels 300.000 menors que s'estima que estan involucrats en els conflictes armats de l'actualitat són nenes, unes 120.000. No obstant això, aquestes xifres són una estimació i no existeix un consens sobre quina podria ser la xifra real de nens soldats.

Els últims anys, amb la incorporació de la perspectiva de gènere a l'anàlisi dels conflictes armats i de la violència, s'ha fet un gran esforç per visibilitzar com els conflictes armats impacten en les dones. Aquesta voluntat de visibilització respon a la tradicional invisibilitat de les experiències i vivències de les dones en els conflictes armats, ja que l'experiència masculina s'havia pres com referent universal per dur a terme l'anàlisi. Tenint en compte que com a resultat d'aquest esforç de visibilització s'ha aconseguit una certa (tot i que encara insuficient) incorporació d'aquestes experiències en l'anàlisi, seria important completar aquest procés tenint en compte de manera progressiva l'impacte específic que els conflictes armats tenen sobre els homes, però deixant enrere la seva posició de referents universals.

Un dels exemples que millor il·lustra aquesta violència específica contra els homes és el de l'antiga Iugoslàvia, on desenes de milers de joves van desaparèixer després d'haver estat detinguts per motius de gènere (és a dir, per tractar-se d'homes en edat de combatre).⁷ Una altra manifestació d'aquest impacte de gènere té a veure amb la transformació dels rols de gènere que acostuma a ocórrer en situacions de conflicte armat, que pot arribar a relegar a determinats homes d'aquells espais en els quals tradicionalment han exercit el seu lideratge, erosionant la seva autoritat si no són capaços de, per exemple, garantir el sosteniment de la seva família i aquest paper és assumit per una dona.

8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'hi analitza la participació de les dones i dels homes en les diferents dimensions de la construcció de la pau, entre elles els processos de negociació.

a) La participació de les dones en els processos de pau

L'organització *Crisis Management Initiative* (CMI), en col·laboració amb UNIFEM, va presentar un informe sobre la **participació de les dones en el procés de pau d'Aceh**, *The Aceh Peace Process. Involvement of Women*,⁸ especialment centrat en la implementació de l'acord de pau assolit a l'agost de 2005. La CMI va jugar un paper especialment rellevant en la consecució de l'acord, exercint tasques de mediació entre el Govern indonesi i l'antic grup armat d'oposició GAM.

L'estudi sosté que **malgrat que l'acord de pau conté les bases que permetrien garantir una participació activa de les dones, aquestes amb prou feines han estat visibles en el transcurs del procés de pau i la seva participació ha estat molt limitada**. Aquesta intervenció tan restringida, tant pel que fa a les negociacions com la posterior implementació de l'acordat, posa de relleu l'enorme dèficit democràtic del procés.

Les organitzacions de dones a Aceh han expressat diverses vegades la seva voluntat de jugar un paper més important en el procés de pau i han exigint tant al Govern com al GAM que facilitessin un espai de participació a les dones. Alguns exemples organitzatius de dones a la regió han estat la *Women's Peace Network* establerta amb l'objectiu de facilitar la feina conjunta de les organitzacions de dones sobre el procés de pau; la celebració del *Second All Acehese Women's Congress* en què van participar més de 400 dones exigint la seva presència en el procés de pau; la *Women's Policy Network* que s'ha centrat en la participació de les dones en el nou disseny legislatiu d'Aceh; l'establiment de l'*Aceh Inong League* (Lina), de caràcter més activista i amb l'objectiu de promoure la participació política de les dones. L'existència d'aquestes organitzacions és una mostra que si hi hagués la voluntat política de

⁷ Jones, A. "Gender and ethnic conflict in ex-Yugoslavia" citat a Byrne, B. "Towards a gendered understanding of conflict" a *Gender and Peacekeeping Training Course*, DFID/DFAIT, 2002.

⁸ http://www.cmi.fi/files/Aceh_involvement_of_women.pdf

fomentar i facilitar més participació política de les dones, hi ha una sèrie d'interlocutores que podrien facilitar-la.

No obstant això, les opinions de diferents dones recollides a l'informe apunten al fet que malgrat la importància que les diferents organitzacions de dones han donat al procés de pau, no se senten partícips d'aquest ni disposen de prou informació. A més, s'hi constata que no han existit els recursos suficients per donar suport a aquestes organitzacions.

b) El debat feminista sobre la seguretat.

Des de la dècada dels noranta, el concepte de seguretat ha anat evolucionant des de concepcions únicament militaristes, cap a enfocaments més globals en què s'entén la seguretat no únicament com una protecció de l'Estat davant de les agressions externes, sinó entenent que la seguretat, i per tant la inseguretat, està molt relacionada amb les vides de les persones individuals. Moltes de les amenaces contemporànies tenen una incidència directa sobre les persones: conflictes etnopolítics, pobresa, violència familiar, degradació mediambiental.⁹ Aquesta evolució de la concepció de la seguretat va cristal·litzar en el concepte de Seguretat Humana, encunyat pel PNUD a principi de la dècada dels noranta. La seguretat humana, tal com la va definir el PNUD el 1994, implica la protecció davant amenaces cròniques com la fam, les malalties o la repressió; i la protecció davant les disruptcions sobtades i perjudicials en la vida quotidiana, a les llars, la feina o en la comunitat.

Cal assenyalar que el fet que aquest terme fos encunyat en els anys 90 va ser el resultat d'intensos debats en els anys previs, però que, d'una manera menys sistematitzada i no sota aquesta denominació, des de diferents sectors del feminisme ja des de principis de segle s'havia al·ludit a altres formes de seguretat allunyades del marc de referència militarista. A principi de segle, i coincidint amb l'esclat de la I Guerra Mundial, J. Addams havia al·ludit al desarmament com la millor manera de garantir la seguretat dels ciutadans tenint en compte la naturalesa indiscriminada de la guerra contemporània.¹⁰ També a la dècada dels vuitanta organitzacions de dones van definir la seguretat com la llibertat davant de l'amenaça de la guerra i de les crisis econòmiques originades pel deute extern, la desocupació, la feina en condicions de seguretat, i van emfatitzar com la seguretat no tenia significat si era construïda a costa de la inseguretat d'altres.¹¹

Però, quines han estat les principals crítiques que des del feminisme s'han abocat a les concepcions tradicionals de seguretat i que han contribuït a l'enriquiment del concepte de seguretat humana i al debat generat entorn d'aquest concepte?

La concepció tradicional de la seguretat, tant en els cercles acadèmics, com militars i polítics, ha girat al voltant de la protecció de les fronteres estatals d'amenaces externes, o la protecció de l'autoritat de l'Estat en cas de conflictes interns, i concep la seguretat com l'absència d'amenaces o conflicte violent. Així, l'Estat prioritzaria la defensa de la integritat territorial per damunt d'altres qüestions. Aquesta afirmació pot il·lustrar-se al·ludint a la diferent assignació de recursos que en la majoria de pressupostos nacionals es fa a la defensa nacional d'una banda, i als diferents elements que componen la seguretat humana: educació, sanitat, atenció social, prevenció de la violència familiar, etc. Es tracta d'un discurs de caràcter militarista que avala el monopoli de l'ús de la força per part dels estats.¹²

Des del feminisme acadèmic, no obstant això, s'ha assenyalat que la primacia que s'ha concedit tradicionalment a la seguretat política i militar ha exclòs altres qüestions de l'àmbit de la seguretat que no obstant això són summament rellevants per a aquesta, com poden ser les qüestions de gènere. Des del feminisme es planteja, per tant, que caldria una ampliació del contingut del concepte de seguretat, traslladant l'objecte de referència més enllà de l'estat per

⁹ Tickner, A. J., *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security*, Columbia University Press, New York, 1992.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*

¹² VVAA, "Discourses in Transition: RE-Imagining Women's Security" a *International Relations*, 2006, Vol. 20, pp. 488

incloure la inseguretat individual, regional i global.¹³ A més, les anàlisis feministes de la seguretat han apuntat que la mateixa existència i naturalesa dels estats pot contribuir a l'augment de la inseguretat més que a la seva reducció.¹⁴ Aquesta afirmació suposa una completa subversió de les nocions de seguretat imperants fins ara, ja que reverteix completament el paper de l'estat com a objecte a protegir davant de la inseguretat definint-lo en canvi com a actor generador d'inseguretat. Així doncs, per al feminisme acadèmic, el referent principal en qüestions de seguretat ha de ser la persona, més que l'estat, d'acord amb les propostes del discurs sobre Seguretat Humana.

Altres de les crítiques abocades fan referència a com la divisió social entre l'espai públic (que és l'espai a protegir en els discursos tradicionals sobre la seguretat, i la salvaguarda del qual garanteix l'Estat de dret) i l'espai privat, deixa a aquest últim al marge de la protecció de l'Estat, la qual cosa té greus conseqüències sobre la seguretat de les dones. Una de les principals aportacions a l'ampliació del concepte de seguretat que des del feminisme s'ha fet ha estat la de qüestionar l'espai domèstic com un espai de seguretat en si mateix, ja que la majoria d'agressions i amenaces que pateixen les dones tenen lloc aquí, i que per tant hauria de ser també objecte de les preocupacions sobre la seguretat.¹⁵

Després que el concepte de seguretat humana s'estengués i fos incorporat en les visions de gran part de les organitzacions internacionals (especialment les vinculades al sistema de les Nacions Unides), des del feminisme s'han fet algunes puntualitzacions sobre el veritable abast d'aquest i sobre les seves limitacions. El concepte de seguretat humana habitualment s'ha utilitzat de manera complementària a les concepcions tradicionals sobre la seguretat, i no de manera substitutiva, fet que ha motivat que l'Estat segueixi jugant un paper central. A més, com ha apuntat M. Caprioli, sota la pretesa naturalesa universal de la seguretat humana no hauria d'obviar-se que qüestions centrals, com són la democràcia o els drets humans (totes dues formen part del nucli dur de la seguretat humana) tenen impactes diferents en homes i dones.¹⁶

Des d'aquest punt de vista, incorporar la perspectiva de gènere a l'àmbit de la seguretat suposa "un enfocament capaç de situar el gènere al centre de les preocupacions tradicionals sobre seguretat -com els conflictes violents- i el que s'ha denominat com a preocupacions no tradicionals sobre seguretat -salut, apoderament econòmic, participació política. La perspectiva de gènere en la seguretat apodera homes i dones per reimaginar la seguretat de baix cap a dalt, mitjançant aproximacions contextualitzades".¹⁷

Algunes autores han suggerit que després d'esdeveniments com l'11-S, que han marcat la recent consolidació de la qüestió de la inseguretat global com a central a l'agenda de les relacions internacionals en els primers anys del segle XXI, els estereotips de gènere s'han accentuat i esdevingut centrals en les pròpies relacions internacionals.¹⁸ Així, les imatges mostrades a Occident sobre el món islàmic i viceversa, imatges orientades a consolidar la visió de l'altra part del món com a font d'inseguretat, s'han regit per patrons sexistes: les dones del món islàmic apareixen com a víctimes indefenses i passives que es constitueixen en objecte de protecció per a les democràcies liberals occidentals. De la seva banda, les dones occidentals apareixen davant el món islàmic com al símbol de la depravació moral a la qual podria arribar el món islàmic si tinguessin èxit els processos d'occidentalització. D'una altra banda, milers d'homes joves àrabs van ser detinguts als EUA després dels atemptats de l'11-S únicament per la seva pertinença a aquest grup demogràfic, contínuament sota sospita fins i tot sense disposar de proves sobre la vinculació d'aquestes persones amb els fets ocorreguts. És a dir, que els estereotips no només es reforcen en un sentit, sinó que afecten tota la població.

¹³ Hansen, L. i Olsson, L., "Guest Editor's Introduction" a *Security Dialogue Special Issue on Gender and Security*, vol. 35, n. 4 Desembre 2004

¹⁴ VVAA, *op.cit.*

¹⁵ Per a informació i xifres detallades sobre la inseguretat i la violència contra les dones a l'espai domèstic es pot consultar l'informe del Secretari General de l'ONU "Estudi a fons sobre totes les formes de violència contra la dona" publicat el juliol de 2006 i accessible a

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/419/77/PDF/N0641977.pdf?OpenElement>

¹⁶ Caprioli, M., "Democracy and Human Rights versus Women's Security: a Contradiction?" a *Security Dialogue Special Issue on Gender and Security*, vol. 35, n. 4, desembre 2004.

¹⁷ VVAA, *op. cit.* La traducció es de l'autora d'aquest apartat.

¹⁸ Tickner, J. A., "Feminist Perspectives on 9/11" a *International Studies Perspectives*, n.3, 2002.

Com ha assenyalat A. Tickner, la prevalença de les imatges de gènere que s'estan utilitzant en el context internacional del post 11-S per amenaçar o deslegitimar l'enemic semblen més centrals del que ho han estat en anteriors conflictes armats.¹⁹ Altres autors han posat èmfasis en com darrere de la militarització de la política exterior de països com els EUA es troba una ideologia patriarcal que promou la pervivència d'una política masculinitzada.²⁰ Aquesta situació vindria il·lustrada per un fenomen que de manera creixent està caracteritzant la política d'aquest país: la cada cop més gran presència de polítics que anteriorment han estat militars i han desenvolupat càrrecs d'importància a les FFAA, i com l'experiència al camp militar s'igualava al lideratge polític.²¹ D'una altra banda, cal assenyalar que aquesta militarització de la política nord-americana ha estat acompanyada de polítiques regressives pel que fa als drets de les dones (especialment en l'àmbit dels drets sexuals i reproductius) així com de la pèrdua progressiva d'importància a l'agenda de polítiques encaminades a assolir la seguretat humana, com les polítiques educatives, socials i sanitàries, entre d'altres.

Tenint en compte el context internacional actual, semblaria necessari construir concepcions de la seguretat que incorporin la perspectiva de gènere i les aportacions que s'han fet des del feminisme, de manera que es puguin contrarestar les concepcions militaristes imperants, que no només s'han mostrat altament ineficaces pel que fa a garantir la seguretat global, sinó que a més han estat font d'inseguretat.

¹⁹ A. Tickner defèn que tant en els discursos del Govern dels EUA en defensa de les seves accions militars, com en la organització al-Qaeda i la seva fervent crítica a les relacions de gènere en el món occidental, les imatges estereotipades de gènere han estat centrals. *Ibíd.*

²⁰ Enloe, C. "Masculinity as a Foreign Policy Issue" a *Foreign Policy in Focus*, Vol.5, N. 36, 2000; Enloe, C. "Macho, macho militarism" a *The Nation*, març 2006

²¹ *Ibíd.*

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa Colòmbia , dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa d'Educació per a la Pau . L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans , que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament , que actua de servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que duen a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa sobre Conflictes i Construcció de Pau , que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèl·lica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria.
Programa de Rehabilitació Postbèl·lica , des del qual es duu a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.